

Konjunkturläget
December 2018

Konjunkturinstitutet är en statlig myndighet under Finansdepartementet. Vi gör prognoser som används som beslutsunderlag för den ekonomiska politiken i Sverige. Vi analyserar också den ekonomiska utvecklingen samt bedriver tillämpad forskning inom nationalekonomi.

I Konjunkturbarometern publicerar vi varje månad statistik över företagens och hushållens syn på den ekonomiska utvecklingen. Undersökningar liknande Konjunkturbarometern görs i alla EU-länder.

Rapporten **Konjunkturläget** är främst en prognos för svensk och internationell ekonomi, men innehåller också djupare analyser av aktuella makroekonomiska frågor. Konjunkturläget publiceras fyra gånger per år. **The Swedish Economy** är den engelska översättningen av delar av rapporten.

I **Lönebildningsrapporten** analyserar vi varje år de samhällsekonomiska förutsättningarna för lönebildningen.

Den årliga rapporten **Miljö, ekonomi och politik** är en översyn och analys av miljöpolitiken ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Vi publicerar också resultat av utredningar, uppdrag och forskning i serierna **Specialstudier**, **Working paper**, **PM** och remissvar.

Du kan ladda ner samtliga rapporter från vår webbplats, www.konj.se. Den senaste statistiken och prognoserna hittar du under www.konj.se/statistik.

Förord

I Konjunkturläget december 2018 presenteras en prognos för den ekonomiska utvecklingen 2018–2020 i Sverige och i omvärlden. Därtill gör Konjunkturinstitutet ett scenario för utvecklingen 2021–2028, varav 2021–2023 beskrivs i rapporten. Scenariot för hela perioden 2018–2028 och mer detaljerade prognoser finns att hämta i Konjunkturinstitutets [prognosdatabas](#).

I ett särskilt avsnitt jämförs den nya prognosen med den prognos som presenterades i Konjunkturläget oktober 2018.

Arbetet med Konjunkturläget har letts av prognoschef Ylva Hedén Westerdahl. I beräkningarna har inkommande statistik beaktats till och med den 13 december 2018.

Stockholm i december 2018

Urban Hansson Bruswitz
Generaldirektör

Innehåll

Sammanfattning.....	7
Prognosrevideringar 2018–2019.....	13
Internationell konjunkturutveckling.....	15
Scenario för 2021–2023.....	21
Konjunkturen i Sverige 2018–2020.....	25
Efterfrågan och produktion.....	25
Arbetsmarknad och resursutnyttjande.....	31
Löner och inflation.....	39
Scenario för svensk ekonomi och ekonomisk politik.....	45
Scenario för svensk ekonomi 2021–2023.....	45
Offentliga finanser.....	51
Prognos för offentliga finanser 2018 och 2019.....	51
Offentligfinansiella förutsättningar 2020–2023.....	55
Finanspolitik 2020–2023.....	56
Utvecklingen för offentliga inkomster och utgifter 2018–2023.....	59
Osäkerhet i prognosen.....	63
Osäkerhet i prognosen för omvärlden.....	63
Inhemsk osäkerhetsfaktorer.....	65
Prognosfelens storlek.....	66
RUTOR	
Nya förhandlingar om handeln mellan USA och Kina.....	17
Risk för att Storbritannien lämnar EU utan ett avtal.....	19
Statens budget för 2019.....	53
Strukturellt sparande och överskotts målet.....	56
FÖRDJUPNINGAR	
Produktivitetsutveckling i offentlig sektor.....	69
TABELLBILAGA	
Tabellbilaga.....	75

Sammanfattning

Den svenska ekonomin är på väg in i en avmattningsfas, men högkonjunkturen består ändå de närmaste två åren. Investeringarna har gett stora bidrag till efterfrågetillväxten de senaste åren och investeringsnivåerna är nu höga i delar av näringslivet. Tillsammans med stor brist på arbetskraft, ökad osäkerhet om den framtida ekonomiska utvecklingen och ett fortsatt fall i bostadsinvesteringarna gör detta att investeringarna totalt sett minskar något 2019. Arbetsmarknaden är fortsatt stark men sysselsättningen ökar långsammare framöver. Arbetslösheten har därmed bottnat och hamnar kring 6,5 procent 2019 och 2020. Inflationen ligger sedan en tid tillbaka över 2 procent och Riksbanken väntas i februari 2019 inleda en serie räntehöjningar. Dämpade inflationsutsikter bortom 2019 gör dock att höjningscykeln blir mycket utdragen.

Svensk BNP föll med 0,2 procent det tredje kvartalet (se diagram 1), när såväl bostadsinvesteringarna som hushållens konsumtion minskade kraftigt. Bilförsäljningen till hushållen föll tillbaka drastiskt som en tillfällig konsekvens av att det så kallade bonus-malus systemet i fordonsbeskattningen som infördes vid halvårsskiftet. Det fjärde kvartalet 2018 väntas därför en rekyl i hushållens konsumtion. Detta bidrar till att BNP-tillväxten återhämtar sig till 0,6 procent det fjärde kvartalet 2018.

Det mesta talar trots detta för att högkonjunkturen kulminerade under första halvåret 2018 och att ekonomin nu är på väg in i en avmattningsfas. Konfidensindikatorer för både hushåll och företag i Konjunkturbarometern har fallit tillbaka de senaste månaderna (se diagram 2), delvis som en följd av ökad osäkerhet om utvecklingen i omvärlden och på hemmaplan. De mer dämpade förväntningarna avspeglas också i att OMXS-index på Stockholmsbörsen har fallit tillbaka. Nedgången i bostadsinvesteringarna kommer att fortsätta de närmaste kvartalen. Dessutom bedöms det höga resursutnyttjandet redan nu hämma produktionen något i delar av näringslivet. Sammantaget väntas därför BNP-tillväxten dämpas igen det första kvartalet 2019.

Trots att BNP minskade det tredje kvartalet fortsatte sysselsättningen att stiga (se diagram 3). Efterfrågan på arbetskraft är fortsatt stor och bristen på personer med efterfrågad kompetens är fortfarande hög. Utfallsstatistik och indikatorer tyder på att sysselsättningen fortsätter att växa starkt det fjärde kvartalet 2018, även om anställningsplanerna i byggsektorn fallit tillbaka som en följd av nedgången i bostadsbyggandet. Sysselsättnings-tillväxten dämpas sedan under inledningen av 2019 när produktionen ökar långsammare. Arbetslösheten steg något det tredje kvartalet när arbetskraften växte relativt snabbt men faller tillbaka något det fjärde kvartalet 2018 (se diagram 4).

Diagram 1 Barometerindikatorn och BNP

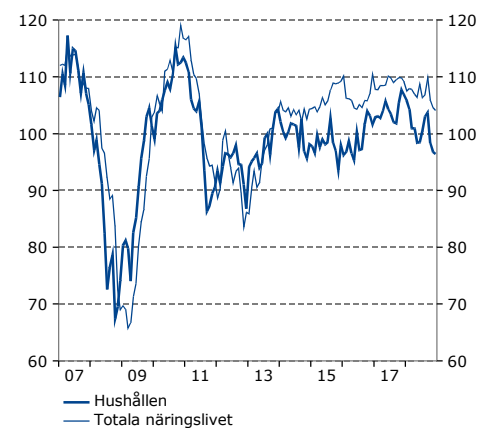
Index, medelvärde=100, månadsvärden respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 2 Hushållens och näringslivets förtroendeindikatorer

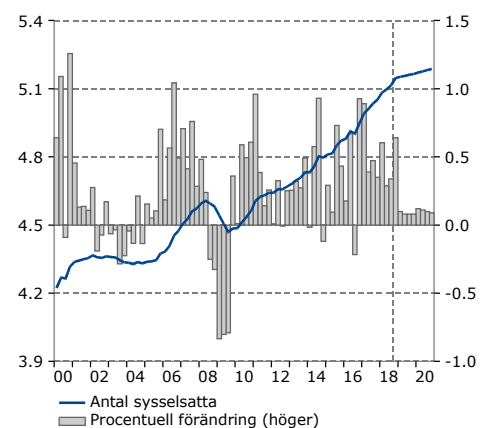
Index, medelvärde=100, säsongsrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 3 Sysselsättning

Miljoner personer respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

NÖJDA FÖRETAG TROTS DÄMPAD EXPORTTILLVÄXT

Svenska exportföretag, som gynnas av den svaga kronan, är sedan ett bra tag tillbaka mycket nöjda med efterfrågeläget. Exempelvis ligger industrins omdöme om exportorderstocken enligt Konjunkturbarometern på en mycket hög nivå. En fortsatt konjunkturförstärkning i omvärlden innebär att efterfrågan på svenska exportprodukter fortsätter att växa stadigt framöver. Efter en inbromsning 2018 bedöms därför den svenska exporten öka något snabbare 2019 (se diagram 5), trots de kapacitetsbegränsningar som har börjat göra sig gällande.

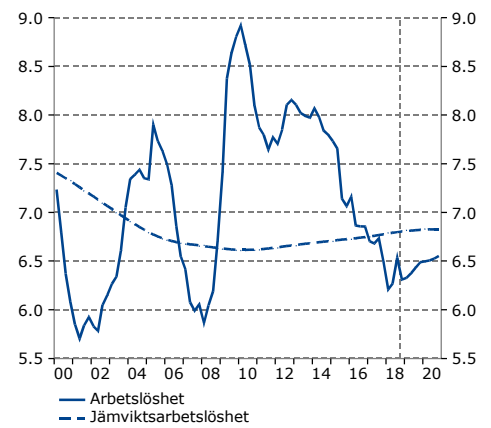
Tillväxten i global BNP blir ungefär lika hög 2018 som den var 2017, det vill säga strax under 4 procent, för att sedan bli något lägre (se diagram 6). I de utvecklade ekonomierna blir dock tillväxten inte lika synkroniserad 2018 och 2019 som den varit de närmast föregående åren.

I USA råder högkonjunktur sedan en tid tillbaka. BNP-tillväxten tar ytterligare fart 2018, bland annat som en följd av de sänkningar av inkomst- och bolagsskatten som genomfördes i slutet av 2017. Förtroendeindikatorer för både företag och hushåll ligger fortfarande betydligt högre än normalt, vilket pekar på att konjunkturen förstärks ytterligare i närtid. Hushållen gynnas av en stark arbetsmarknad och att löneökningarna har börjat ta fart, samtidigt som investeringskonjunkturer är fortsatt stark. Den fortsatta konjunkturuppgången innebär att Federal Reserve väntas fortsätta på den inslagna vägen med räntehöjningar för att undvika att inflationen, som sedan en tid tillbaka är i linje med Federal Reserves mål, inte blir för hög (se diagram 7).

Euroområdet som helhet har inte återhämtat sig lika snabbt efter finanskrisen som USA, men en mild högkonjunktur står nu för dörren. Förtroendeindikatorer för både företag och hushåll har förvisso sjunkit kontinuerligt under loppet av 2018, men optimismen är fortsatt större än normalt. BNP-tillväxten föll tillbaka till 0,2 procent det tredje kvartalet. Utvecklingen var särskilt svag i Tyskland och Italien där BNP minskade något. Den svaga utvecklingen i Tyskland förklaras delvis av tillfälliga faktorer, främst nya krav på utsläppshantering som tillfälligt hämmade produktionen i bilindustrin, och BNP-tillväxten väntas ta fart igen det fjärde kvartalet. I Italien tyngs ekonomin av flera faktorer, inte minst höga statsskuld räntor. Statsskuld räntorna har stigit kraftigt det senaste halvåret som en följd av den mycket höga statsskulden och den expansiva ekonomiska politik som regeringen aviserat, trots EU-kommissionens protester. För euroområdet som helhet väntas BNP-tillväxten uppgå till 1,9 procent 2018 och något mindre året därpå (se diagram 6). Konjunkturer fortsätter därmed att förstärkas och arbetslösheten minskar något, men den blir fortsatt besvärande hög på omkring 8 procent. Den försiktiga konjunkturuppgången gör att ECB avvaktar med att höja styrräntan till andra halvåret 2019, trots att inflationen nu ungefär är i linje med inflationsmålet.

Diagram 4 Arbetslöshet

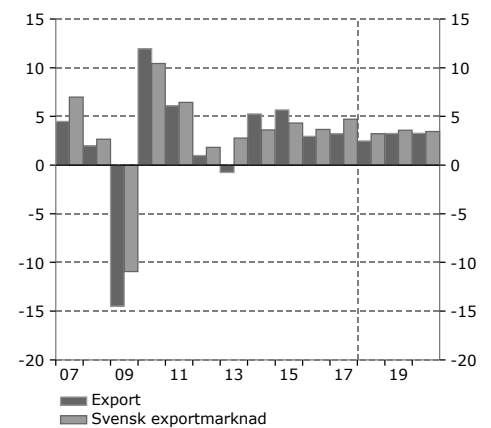
Procent av arbetskraften respektive potentiell arbetskraft, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 5 Export och svensk exportmarknad

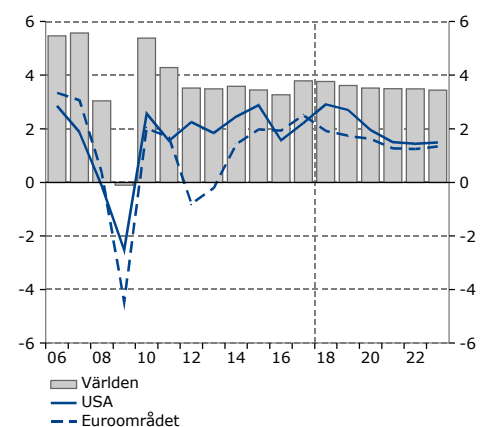
Procentuell förändring

Källor: OECD, IMF, SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 6 BNP i valda länder

Procentuell förändring

Källor: IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

ÖKAD RISK FÖR EN "NO DEAL" BREXIT

De ekonomiska utsikterna är fortsatt ljusa i de utvecklade ekonomierna men den ekonomisk-politiska risken har stigit under loppet av 2018 och sannolikheten för att tillväxten i omvärlden blir svagare än prognostiserat dominerar.

Prognosen baseras på antagandet om ett ordnat utträde ur EU för Storbritannien som leder till en mjuk brexit. Det finns dock en risk för att Storbritannien lämnar EU i mars 2019 utan att ett avtal kommit på plats. Om så sker kommer den ekonomiska utvecklingen i hela EU att påverkas negativt via bland annat störningar i utrikeshandeln och förtroendeeffekter.

Det hårda tonläget inom den globala handelspolitiken innebär att det finns en risk att handelskonflikten mellan USA och stora delar av omvärlden trappas upp ytterligare. Beslutet av USA att skjuta upp de planerade tullhöjningarna vid årsskiftet är visserligen positivt, men risken för nya handelshinder kvarstår. De handelshinder som införts hittills äventyrar i sig inte den globala konjunkturuppgången även om ovissheten har hämmat utvecklingen. Skulle det bli en spiral av nya handelshinder och motåtgärder är dock risken att konjunkturuppgången bryts. Den svenska ekonomin skulle då påverkas negativt även om det inte riktas några direkta handelshinder mot svenskstillverkade produkter. För europeisk, och inte minst svensk del, utgör USA:s hot om att införa biltullar gentemot EU det största direkta hotet.

INVESTERINGSKONJUNKTUREN HAR TOPPAT I SVERIGE

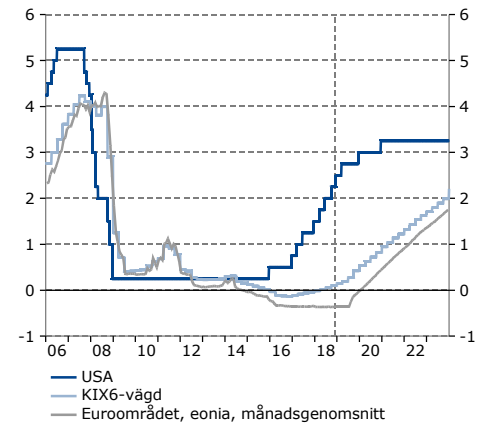
Högkonjunkturen i Sverige har inneburit att kapacitetsutnyttjandet i företagen har stigit till höga nivåer och behovet av nyinvesteringar har varit stort de senaste åren. Många företag har därför ökat investeringarna, inte minst i industrin där investeringsandelen nu är relativt hög (se diagram 8), även om en tilltagande brist på arbetskraft med efterfrågad kompetens har hämmat utvecklingen en del. Höga investeringsnivåer, höga bristtal, måttlig efterfrågetillväxt och osäkra framtidsutsikter innebär att tillväxten i investeringarna faller tillbaka framöver. Detta är ett normalt mönster vid toppen av en högkonjunktur.

Konjunkturuppgången i Sverige drevs bland annat av en stor efterfrågan på nya bostäder och bostadsinvesteringarna steg till historiskt höga nivåer i början av 2018. Sedan dess har bostadsinvesteringarna minskat (se diagram 9), delvis som en följd av att priserna på bostäder föll under hösten 2017 och inledningen av 2018. Priset har bidragit till att antalet påbörjade lägenheter har gått ner markant och bostadsinvesteringarna kommer därmed att fortsätta att minska 2019. Även om bostadspriserna nu förefaller ha bottnat finns det en inte obetydlig risk för ytterligare prisfall. Skulle så bli fallet kommer bostadsinvesteringarna troligen att falla än mer än vad som prognostiseras.

Sammantaget innebär detta att toppen på investeringskonjunkturen är passerad. Investeringarna ger 2018 ett relativt stort bidrag till efterfrågetillväxten, men 2019 har investeringarna i stället en återhållande effekt (se diagram 10).

Diagram 7 Styrrentor

Procent, dags- respektive månadsvärden

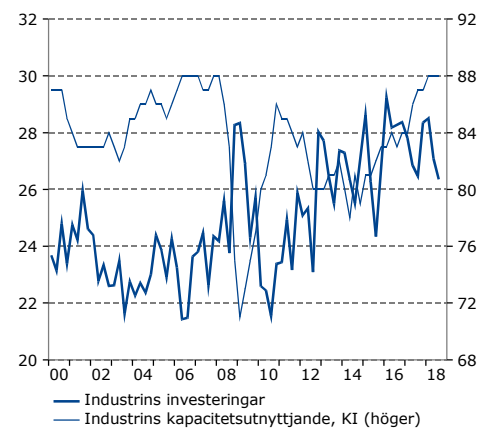

Anm. Styrrentan i USA avser den övre gränsen i Federal Reserves toleransintervall.

Källor: Bank of England, Bank of Japan, ECB, Federal Reserve, Norges Bank, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 8 Industrins investeringar och kapacitetsutnyttjande

Procent av förädlingsvärde i industrin, kvartalsvärden respektive procent, säsongsrensade kvartalsvärden

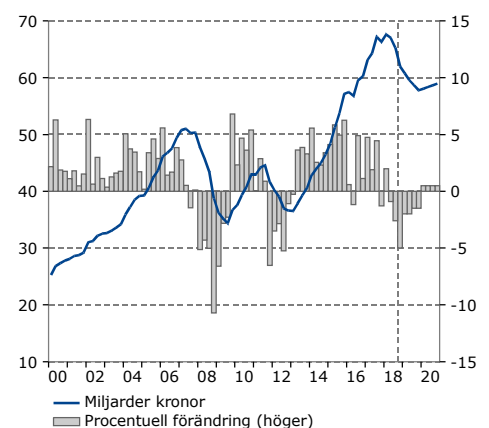

Anm. Avser investeringar och förädlingsvärde i industrin (B05-C33) exkl. bransch C26.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 9 Investeringar i bostäder

Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

NEUTRAL FINANSPOLITIK 2019

Den av riksdagen beslutade statsbudgeten för 2019 innehåller ofinansierade åtgärder som uppgår till 25 miljarder kronor. Det innebär att finanspolitiken i stora drag ges en neutral inriktning 2019, efter att ha varit något expansiv under 2018. En ny regering kan komma att genomföra nya åtgärder i exempelvis ändringsbudgetar under loppet av 2019. Osäkerheten om omfattningen och inriktningen av sådana åtgärder är stor mot bakgrund av att regeringsbildningen drar ut på tiden. Utrymmet för en ny regering att genomföra ytterligare ofinansierade åtgärder under 2019 är dock begränsat, givet att överskottsmalet beaktas (se diagram 11). För åren 2020–2023 bedöms utrymmet för ofinansierade åtgärder uppgå till drygt 140 miljarder kronor. Bibehållen personalitet i offentligt finansierade verksamheter skulle under samma period kräva ungefär motsvarande belopp i utgiftsåtgärder för offentlig konsumtion och investeringar, inklusive en standardhöjning i linje med historiskt mönster.

Tabell 1 Nyckeltal

Procentuell förändring om inget annat anges

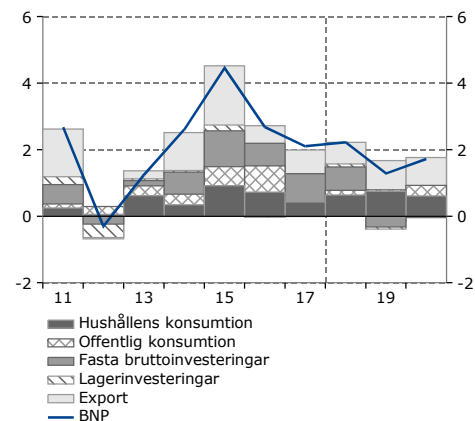
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
BNP till marknadspris	2,2	1,3	1,7	1,8	1,9	2,0
BNP per invånare	1,1	0,3	0,8	0,8	1,0	1,1
BNP, kalenderkorrigerad	2,3	1,3	1,5	1,7	1,9	2,2
BNP i världen	3,8	3,6	3,5	3,5	3,5	3,4
Bytesbalans ¹	3,2	4,0	3,9	3,8	3,8	3,8
Arbetade timmar ²	1,9	0,8	0,4	0,4	0,5	0,6
Sysselsättning	1,8	0,9	0,4	0,3	0,5	0,7
Arbetslöshet ³	6,3	6,4	6,5	6,7	6,8	6,8
Arbetsmarknadsgap ⁴	1,0	0,9	0,5	0,2	0,0	0,0
BNP-gap ⁵	1,5	0,9	0,5	0,2	0,0	0,0
Timlön ⁶	2,5	2,7	2,9	3,2	3,4	3,5
Arbetskostnad per timme ^{2,7}	3,0	2,7	2,9	3,2	3,4	3,5
Produktivitet ²	0,4	0,6	1,1	1,3	1,4	1,5
KPI	1,9	2,0	2,1	2,5	2,7	2,5
KPIF	2,1	1,9	1,7	1,9	2,0	2,0
Reporänta ^{8,9}	-0,50	0,00	0,25	1,00	1,50	2,00
Tioårig statsobligationsränta ⁸	0,7	0,8	1,4	1,9	2,4	2,8
Kronindex (KIX) ¹⁰	117,7	117,5	116,2	114,2	111,2	108,2
Offentligt finansiellt sparande ¹	0,9	0,4	0,6	0,4	0,2	0,3
Strukturellt sparande ¹¹	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3
Maastrichtskuld ¹	37,3	34,7	34,1	33,3	32,8	32,3

¹ Procent av BNP. ² Kalenderkorrigerad. ³ Procent av arbetskraften. ⁴ Skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ⁵ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP. ⁶ Enligt konjunkturlönestatistiken. ⁷ Avser anställdas timmar. ⁸ Procent. ⁹ Vid årets slut. ¹⁰ Index 1992–11–18=100. ¹¹ Procent av potentiell BNP.

Källor: IMF, Medlingsinstitutet, Riksbanken, SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 10 Bidrag till BNP-tillväxten

Procentuell förändring respektive procentenheter

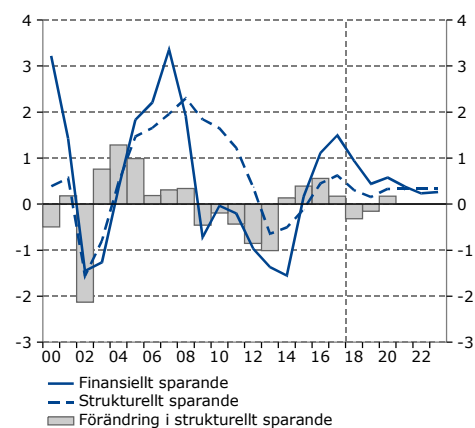

Anm. Importjusterade bidrag.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 11 Finansiellt sparande och strukturellt sparande i offentlig sektor

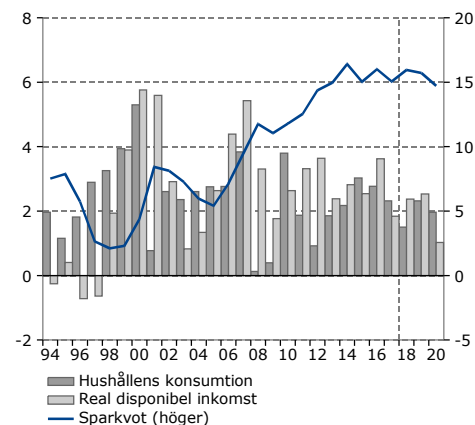
Procent av BNP respektive procent av potentiell BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 12 Hushållens konsumtion, real disponibel inkomst och sparkvot

Procentuell förändring respektive procent av disponibel inkomst

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

HUSHÄLLENS TILLFÖRSIKT HAR MINSKAT

De senaste åren har sysselsättningen ökat snabbt och den starka utvecklingen fortsätter 2018 (se tabell 1). Tillsammans med sänkta skatter och ökade transfereringar bidrar detta till att hushållens reala disponibla inkomster utvecklas i ungefär normal takt 2018 (se diagram 12), trots en dämpad löneökningstakt. Trots detta har hushållens konfidensindikator fallit under året och den var i december något under sitt historiska medelvärde (se diagram 2). Det finns en rad möjliga förklaringar till den minskade tillförsikten, exempelvis fallande tillgångspriser, förväntningar om räntehöjningar och ökad osäkerhet till följd av att regeringsbildningen drar ut på tiden. Förutsättningarna för hushållen att öka konsumtionen är trots allt goda. Beslutade skattesänkningar bidrar till att de reala disponibla inkomsterna fortsätter att öka i god takt 2019, trots att sysselsättningstillväxten då bromsar in. Dessutom är hushållens sparande på en historiskt hög nivå. Sammantaget bedöms hushållen öka sin konsumtion ungefär i takt med inkomsterna 2019 och det höga sparandet består därmed.

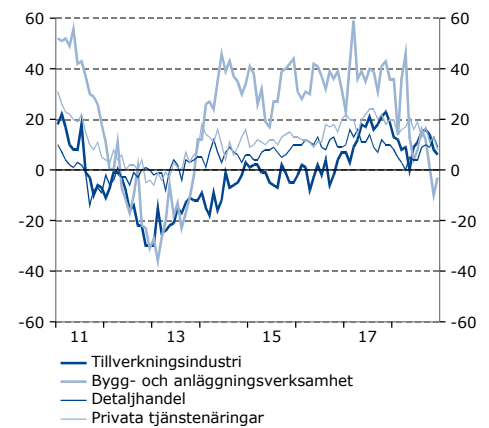
HÖGKONJUNKTUREN PÅ ARBETSMARKNADEN BESTÅR

Anställningsplanerna i näringslivet enligt Konjunkturbarometern har fallit tillbaka under loppet av 2018 men sammantaget är planerna fortsatt positiva (se diagram 13). Nedgången har varit särskilt stor byggbranschen, där anställningsplanerna har slagit om från mycket positiva till svagt negativa under 2018. Detta speglar det minskade bostadsbyggandet och antalet sysselsatta i byggbranschen bedöms plana ut under 2019, efter flera år av uppgång. Dessutom stagnerar i det närmaste sysselsättningen i offentlig sektor 2019 när personalbehovet relaterat till asylsökande och nyanlända fortsätter att minska. Därtill bedöms den fortsatt mycket höga bristen på arbetskraft med efterfrågad kompetens inom flera sektorer leda till att en del rekryteringar inte blir av. Sysselsättningstillväxten i ekonomin som helhet fortsätter därför att bromsa in 2019. Tjänstebranscherna står då för nästan hela uppgången i sysselsättningen (se diagram 14).

Arbetslösheten har minskat de senaste åren i takt med att konjunkturen har förstärkts. Arbetslösheten var det tredje kvartalet 2018 6,5 procent, vilket är lägre än den av Konjunkturinstitutet bedömda jämviktsarbetslösheten (se diagram 4). Kombinationen av stor brist på arbetskraft med efterfrågad kompetens och ett mycket stort antal lediga jobb tyder på att det finns betydande matchningsproblem på arbetsmarknaden. Denna tolkning får stöd av att andelen arbetslösa som tillhör utsatta grupper på arbetsmarknaden enligt Arbetsförmedlingen har stigit till drygt 75 procent (se diagram 15). Konjunkturinstitutets bedömning är därför att resursutnyttjandet på arbetsmarknaden i nuläget är högre än normalt. I takt med att sysselsättningstillväxten dämpas framöver faller resursutnyttjandet på arbetsmarknaden tillbaka

Diagram 13 Anställningsplaner i industri, byggverksamhet, detaljhandel och privata tjänstenärings

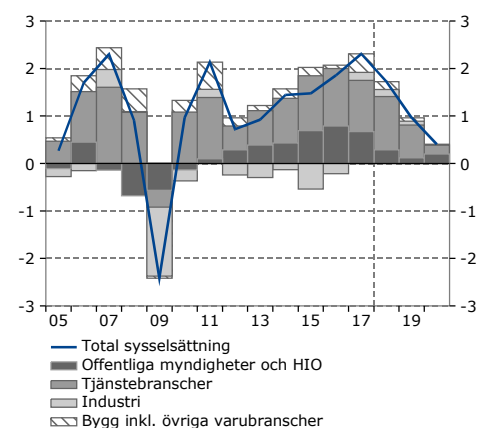
Nettotal, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 14 Bidrag till sysselsättningstillväxten

Procentuell förändring respektive procentenheter

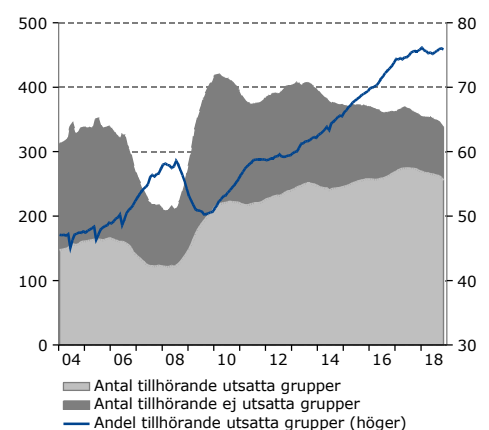

Anm. HIO avser hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 15 Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen

Tusental respektive procent, säsongrensade månadsvärden

Källor: Arbetsförmedlingen och Konjunkturinstitutet.

långsamt, vilket avspeglar sig i att det så kallade arbetsmarknads-gapet minskar (se tabell 1).

LÖNEÖKNINGSTAKTEN KRYPER LÅNGSAMT UPPÅT

Trots att resursutnyttjandet på arbetsmarknaden har varit högre än normalt i över ett år har löneökningarna i näringslivet inte tagit fart särskilt mycket, även om de har ökat något 2018. Det höga resursutnyttjandet på arbetsmarknaden och den stora bristen på arbetskraft med efterfrågad kompetens bidrar till att lönerna i näringslivet och i ekonomin som helhet stiger något snabbare framöver (se tabell 1).

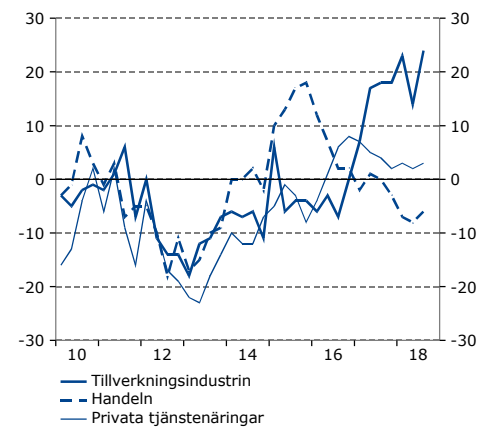
Den svaga produktivitetsutvecklingen i näringslivet de senaste åren har inneburit att enhetsarbetskostnaden i näringslivet har stigit relativt snabbt, trots den dämpade löneutvecklingen. Denna utveckling fortsätter 2018 och 2019 då enhetsarbetskostnaden stiger med 2,6 procent respektive 2,0 procent, vilket driver på kostnadstrycket i företagen relativt mycket. Företagens egna svar i Konjunkturbarometern indikerar att lönsamheten i industrin för närvarande är mycket god och att den i stora drag är tillfredsställande i tjänstebanserna (se diagram 16). Det stigande kostnadstrycket väntas därför bidra till att prisökningarna på tjänster ökar framöver. I handeln har lönsamhetsomdömet fallit markant de senaste åren och relativt många företag är nu missnöjda med vinsterna. Detta indikerar att behovet att föra kostnadsökningar vidare till konsumenterna har ökat inom handeln.

KPIF-inflationen har sedan i somras legat över Riksbankens mål om 2 procent. Energipriserna har dock stigit snabbt det senaste året och exklusive energi är inflationen betydligt lägre (se diagram 18). Under 2019 tilltar inflationen exklusive energi och uppgår till 1,9 procent när tjänstepriserna och livsmedelspriserna ökar snabbare. År 2020 bromsar inflationen in något när en successivt starkare växelkurs sedan inledningen av 2019 börjar ge avtryck på framför allt varupriserna. Dessutom väntas energipriserna i konsumentledet sjunka något som en följd av sänkta elnätavgifter. KPIF-inflationen bedöms uppgå till 1,7 procent 2020. Exklusive energi blir den 1,9 procent, det vill säga ungefär i linje med Riksbankens mål.

Konjunkturinstitutets prognos är att Riksbanken höjer reporäntan i februari 2019. Detta är i linje med såväl Riksbankens bedömning i oktober 2018 som marknadens förväntningar (se diagram 17). Den emotsedda nedgången i inflationstrycket 2020 innebär att reporäntan bara höjs vid ett ytterligare tillfälle under 2019 och en gång under 2020. Därefter bedöms inflationstrycket tillta något och reporäntan höjs snabbare under 2021–2023. I slutet av perioden är den nominella reporäntan 2,00 procent samtidigt som KPIF-inflationen är i linje med inflationsmålet (se tabell 1).

Diagram 16 Lönsamhetsomdöme i tillverkningsindustrin, handeln och privata tjänstenärings

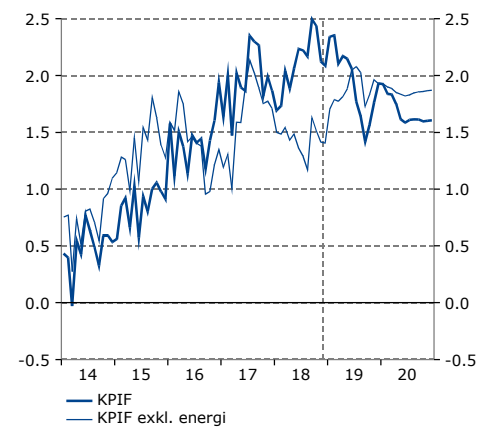
Nettotal, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 18 Konsumentpriser

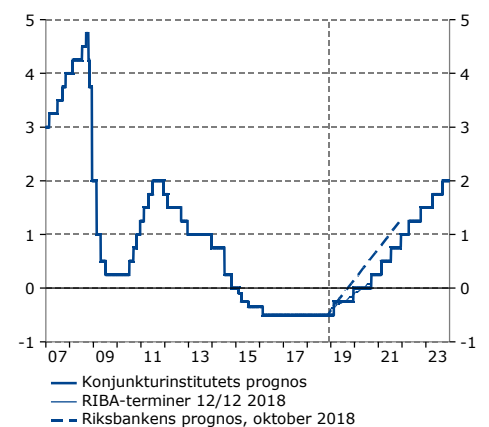
Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 17 Reporänta

Procent, dags- respektive kvartalsvärden

Anm. Riksbankens prognos avser kvartalsvärden. Källor: Nasdaq OMX, Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

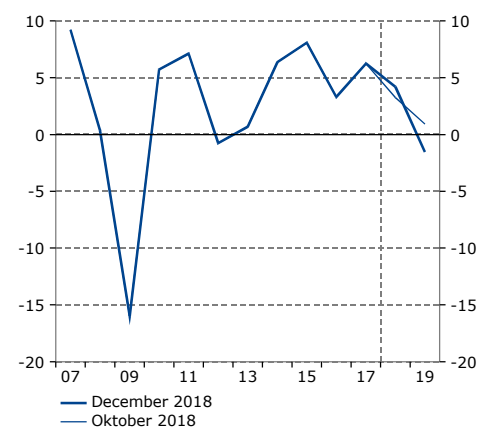
Prognosrevideringar 2018–2019

Den nya information som tillkommit sedan prognosen i oktober har föranlett en del revideringar (se tabell 2). Nedan kommenteras kort några av de mer betydande revideringarna.

- BNP i euroområdet utvecklas svagare både för 2018 och 2019 än vad som förutsågs i oktober. Revideringen är i allt väsentligt en följd av den överraskande svaga tillväxten det tredje kvartalet 2018.
- Även i Sverige revideras BNP-tillväxten ner för 2018 och 2019. Den överraskande svaga BNP-tillväxten det tredje kvartalet är en bidragande faktor. För 2019 är nedrevideringen av investeringstillväxten i näringslivet den enskilt viktigaste förklaringen (se diagram 19).
- Såväl tillväxten i exporten som importen revideras ner markant för både 2018 och 2019. Det beror dels på överraskande svaga utfall för det tredje kvartalet, dels på att marknadstillväxten för exporten och tillväxten i inhemsk efterfrågan har reviderats ned.
- Trots den betydande nedrevideringen av BNP-tillväxten för 2018 och 2019 revideras tillväxten i sysselsättningen upp något under perioden. Innebörden av detta är att produktivitetstillväxten revideras ner markant. Bakom nedrevideringen ligger ett överraskande produktivetsfall i näringslivet det tredje kvartalet 2018. Den svaga utvecklingen det tredje kvartalet 2018 har bidragit till att även den bedömda potentiella produktivitetstillväxten har justerats ner för 2018 och 2019.
- Arbetslösheten justeras upp något för 2019 som en följd av att fler personer då ingår arbetskraften än vad som förutsågs i oktober.
- Löneökningstakten har reviderats ner för 2018 och 2019, främst som en följd av svaga utfall de senaste månaderna.
- Oljepriset har reviderats ner kraftigt för 2019 till följd av att terminspriserna nu är betydligt lägre än vad som förutsågs i oktober (se diagram 20).

Diagram 19 Fasta bruttoinvesteringar i näringslivet

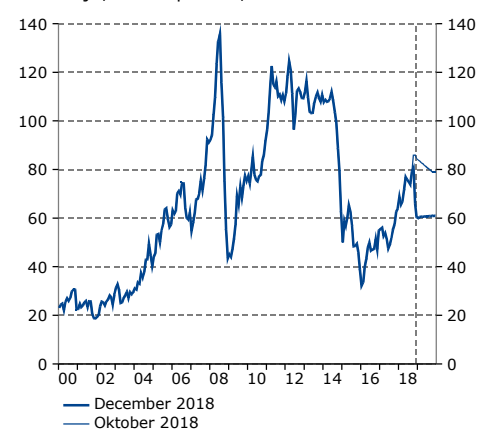
Procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 20 Oljepris

Brentolja, dollar per fat, månadsvärden

Källor: Macrobond, International Petroleum Exchange och Konjunkturinstitutet.

Tabell 2 Nuvarande prognos och revideringar jämfört med prognosen i oktober 2018

Procentuell förändring respektive procentenheter om inget annat anges

	2018			2019		
	December	Oktober	Diff	Oktober	Diff	
Internationellt						
BNP i världen	3,8	3,8	-0,1	3,6	3,7	-0,1
BNP i OECD-länderna	2,3	2,4	-0,1	2,1	2,2	-0,1
BNP i euroområdet	1,9	2,1	-0,1	1,7	1,9	-0,1
BNP i USA	2,9	2,9	0,0	2,7	2,7	0,0
BNP i Kina	6,6	6,6	0,0	6,3	6,3	0,0
Federal funds target rate ^{1,2}	2,5	2,5	0,0	3,0	3,3	-0,3
ECB:s refinansränta ^{1,2}	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	0,0
Oljepris ³	71,7	75,8	-4,1	60,7	81,1	-20,4
KPI i OECD-länderna	2,6	2,5	0,1	2,5	2,4	0,0
Försörjningsbalans						
BNP, kalenderkorrigerad	2,3	2,5	-0,2	1,3	1,9	-0,6
BNP	2,2	2,4	-0,2	1,3	1,9	-0,6
Hushållens konsumtion	1,5	2,1	-0,7	2,3	2,0	0,4
Offentlig konsumtion	0,7	0,9	-0,2	0,3	0,7	-0,5
Fasta bruttoinvesteringar	4,4	3,4	1,0	-1,0	1,2	-2,2
Lagerinvesteringar ⁴	0,2	0,2	0,0	-0,2	-0,1	-0,1
Export	2,5	3,2	-0,8	3,2	4,3	-1,1
Import	2,5	3,1	-0,6	2,0	3,1	-1,2
Arbetsmarknad, inflation, räntor, med mera						
Arbetade timmar ⁵	1,9	1,8	0,1	0,8	0,9	-0,1
Sysselsättning	1,8	1,7	0,1	0,9	0,9	0,1
Arbetslöshet ⁶	6,3	6,3	0,1	6,4	6,2	0,2
Arbetsmarknadsgap ⁷	1,0	1,1	-0,1	0,9	1,1	-0,3
BNP-gap ⁸	1,5	1,5	0,0	0,9	1,3	-0,5
Produktivitet ⁵	0,4	0,8	-0,3	0,6	1,1	-0,5
Timlön ⁹	2,5	2,6	-0,1	2,7	2,9	-0,2
KPI	1,9	2,0	0,0	2,0	2,5	-0,5
KPIF	2,1	2,1	0,0	1,9	2,2	-0,3
Reporänta ^{1,2}	-0,50	-0,50	0,00	0,00	0,00	0,00
Tioårig statsobligationsränta ¹	0,7	0,7	0,0	0,8	1,0	-0,2
Kronindex (KIX) ¹⁰	117,7	117,8	-0,1	117,5	117,3	0,2
Bytesbalans ¹¹	3,2	3,3	-0,1	4,0	3,8	0,3
Offentligt finansiellt sparande ¹¹	0,9	0,7	0,2	0,4	0,7	-0,2

¹ Procent. ² Vid årets slut. ³ Brent, dollar per fat, årsgenomsnitt. ⁴ Förändring i procent av BNP föregående år. ⁵ Kalenderkorrigerad. ⁶ Procent av arbetskraften. ⁷ Skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ⁸ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP. ⁹ Enligt konjunkturlönestatistiken. ¹⁰ Index 1992-11-18=100. ¹¹ Procent av BNP.

Anm. Differensen avser skillnaden mellan nuvarande prognos och prognosen i oktober 2018. Ett positivt värde innebär en upp-
revidering.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Internationell konjunkturutveckling

Tillväxten i global BNP blir 2018 knappt 4 procent. En god utveckling på arbetsmarknaden håller uppe konsumtionstillväxten och investeringarna fortsätter att utvecklas starkt. De kommande två åren, 2019–2020, sjunker tillväxten något och närmar sig genomsnittet för de senaste 20 åren på 3,5 procent. Utvecklingen drivs av en avmattning av investeringskonjunkturen och högre styrräntor. Dessa pressar hushållens konsumtion via höjda boendekostnader och tränger ut offentlig konsumtion och transporter via högre kostnader för statskuld räntor. Tillväxten dämpas ytterligare något 2021–2023, och den globala högkonjunkturen ebbar ut samtidigt som styrräntorna fortsätter att höjas på många håll.

Prognos för 2018–2020

OJÄMNARE TILLVÄXT I DEN GLOBALA EKONOMIN

År 2017 präglades världsekonomin av stark och jämnt utbredd tillväxt. Under 2018 har skillnaderna i tillväxt ökat. Bland de utvecklade ekonomierna växer USA starkt och landet befinner sig i en högkonjunktur (se diagram 21). I euroområdet har däremot tillväxten bromsat in 2018. Utvecklingen syns även i förtroendeindikatorerna som sjunkit under hela 2018 i euroområdet (se diagram 22 och diagram 23).

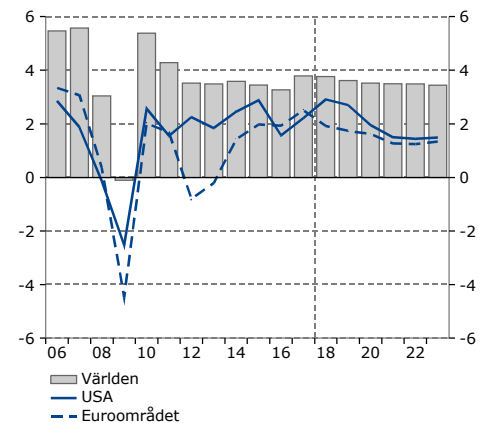
I Kina har regeringens ekonomiska politik lyckats upprätthålla tillväxten trots att USA:s tullar på kinesiska varor påverkar den kinesiska exporten negativt. I likhet med i euroområdet dämpades utvecklingen i flera tillväxtekonomier under hösten. En starkt bidragande orsak är den stigande amerikanska dollarn. Länder som har lån i dollar möts av ökade räntekostnader när den egna valutan försvagas. Det tränger ut offentlig konsumtion och investeringar och ökar inflationstrycket genom högre pris på importerade varor. Exempel på länder med en sådan utveckling är Turkiet och Argentina. Vidare har det lägre oljepriset dämpande effekter på tillväxten i oljeproducerande länder som Ryssland.

Sammantaget blir tillväxten i global BNP lägre 2019 och 2020 jämfört med 2018. Tillväxten når 3,6 procent 2019 och 3,5 procent 2020, vilket kan jämföras med 3,8 procent för 2018 (se tabell 3). De kommande två årens tillväxttakter är i linje med den genomsnittliga tillväxten sedan 1996 på 3,5 procent.

Inflationstakten i OECD-länderna har sammantaget stigit markant 2018 (se diagram 24) vilket gör att flera centralbanker höjer sina styrräntor framöver. I USA fortsätter Federal Reserve att höja styrräntan 2019–2020, om än i långsammare takt än under 2017–2018. ECB inleder sin räntehöjningscykel hösten 2019.

Diagram 21 BNP i valda länder

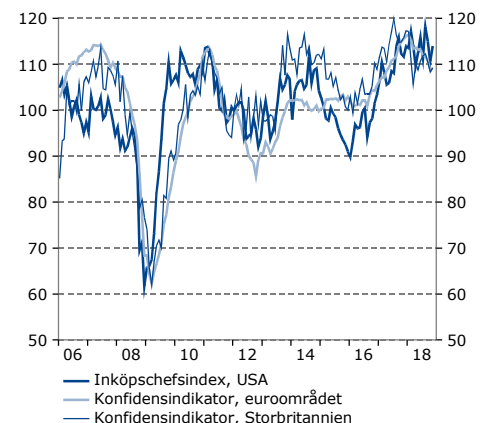
Procentuell förändring

Källor: IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 22 Förtroendeindikatorer för tillverkningsindustrin i USA, euroområdet och Storbritannien

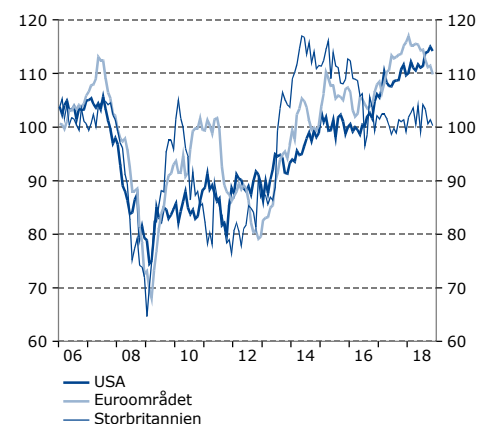
Index medelvärde=100, månadsvärden

Källor: Institute for Supply Management, Europeiska kommissionen och Macrobond.

Diagram 23 Konsumentförtroende i USA, euroområdet och Storbritannien

Index medelvärde=100, månadsvärden

Källor: Conference Board, Europeiska kommissionen och Macrobond.

HÖGKONJUNKTUR I USA

Den amerikanska ekonomin växte med 0,9 procent i kvartalstakt det tredje kvartalet 2018. Tillväxten har sedan 2017 främst drivits av investeringar. Investeringskonjunkturen har dock mattats av något den senaste tiden medan konsumtionen har växt snabbare. Hushållens konsumtion, som motsvarar knappt 70 procent av amerikansk BNP, steg med 1 procent i kvartalstakt det tredje kvartalet 2018 (se diagram 25).

Konsumtionstillväxten drivs på av den starka amerikanska arbetsmarknaden (se diagram 26). Arbetslösheten når 3,5 procent i slutet av 2019, vilket är den lägsta nivån sedan 1960-talet. Den höga efterfrågan på arbetskraft driver upp lönetillväxten vilket ökar hushållens inkomster. Det goda läget på arbetsmarknaden avspeglas i hushållens förtroende (se diagram 23). Hushållens konsumtion tar därför successivt över investeringarnas roll som draglok i den amerikanska ekonomin 2019–2020 (se diagram 25).¹

Den amerikanska centralbanken, Federal Reserve, har höjt sin styrränta kontinuerligt sedan slutet av 2015. De högre räntorna kommer under slutet av 2019 och 2020 att börja tynga delar av den amerikanska ekonomin. Det blir dyrare att investera, vilket redan märkts inom byggbranschen där bostadsinvesteringarna har fallit sedan första kvartalet 2018 (se diagram 27). Högre räntor leder också till att den amerikanska dollarn stärks gentemot andra valutor. Det minskar nettoexporten genom att importerade varor blir billigare medan amerikansk export blir mindre konkurrenskraftig.

Den högre räntan minskar inflationstrycket. Inflationen hålls framöver även tillbaka av lägre energipriser. Oljepriset har fallit tillbaka betydligt sedan i oktober. Men det finns även faktorer som ökar inflationstrycket, som de tullar USA har infört på främst kinesiska produkter och den ökande lönetillväxten. Sammantaget väntas inflationen utvecklas i linje med Federal Reserves mål (se diagram 28).²

I slutet av 2017 genomfördes en stor skattereform i USA, *Tax Cuts and Jobs Act*, där inkomstskatten och bolagsskatten sänktes. Skattesänkningarna är i huvudsak ofinansierade och har höjt tillväxten i amerikansk ekonomi och gjort det mer fördelaktigt att investera i USA. Effekten av skattesänkningarna mattas av under 2019 i takt med att ekonomin anpassar sig till de lägre skattesatserna. Den amerikanska statsbudgeten uppvisar dock stora underskott samtidigt som räntan i USA stiger, en utveckling som väntas bestå 2019–2020. Vid oförändrade skatter kommer detta att leda till att offentlig konsumtion trängs ut av ökade

¹ Tillväxten i investeringar är högre än hushållens konsumtion men utgör en lägre andel av BNP. Fasta bruttoinvesteringar utgör knappt 25 procent av BNP jämfört med hushållens konsumtion på 70 procent. Detta innebär att investeringarna behöver växa nästan tre gånger så snabbt som hushållens konsumtion för att ge ett större bidrag till BNP.

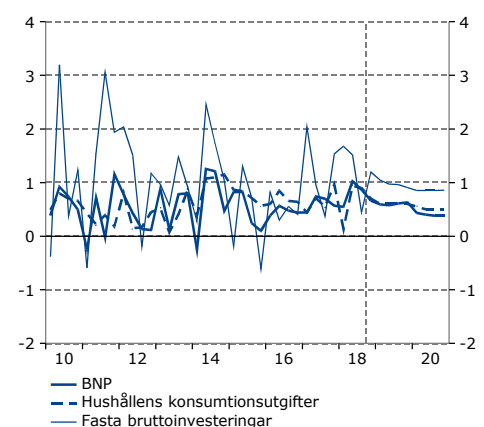
² Federal Reserves inflationsmål uttrycks i form av konsumtionsdeflatorn PCE som ska växa med 2,0 procent i årstakt. Detta motsvarar enligt Konjunkturinstitutets beräkningar en årstillväxttakt i KPI på cirka 2,3 procent.

Diagram 24 Konsumentpriser i OECD-länderna

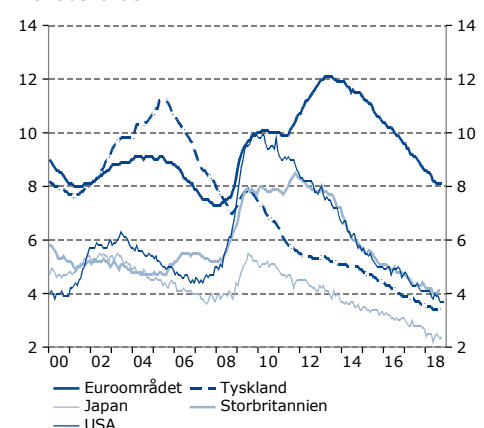
Källor: OECD och Macrobond.

Diagram 25 BNP och efterfrågan i USA
Procentuell förändring, säsongrensade kvartalstvården

Källor: Bureau of Economic Analysis, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 26 Arbetslöshet
Procent av arbetskraften, säsongrensade månadsvärden

Källa: Macrobond.

räntebetalningar på statsskulden perioden 2019–2020, vilket hämmar tillväxten.³

Nya förhandlingar om handeln mellan USA och Kina

G20-mötet i Buenos Aires, Argentina, resulterade i en överenskommelse mellan USA:s president Trump och Kinas president Xi om att tillfälligt stoppa upptrappningen av handelskonflikten länderna emellan. USA aviserade i augusti en höjning av tullarna på kinesisk import till ett värde av 200 miljarder dollar från 10 till 25 procent. Höjningen, som skulle träda i kraft vid årsskiftet, kommer nu att stoppas. Kina kommer inte heller att införa ytterligare tullar eller på andra sätt förhindra amerikansk export till landet. Kina har även lovat att öka importen av varor från USA. Under 90 dagar ska länderna förhandla nya villkor för handeln. Förhandlingarna kommer bland annat ta upp frågan om immateriella rättigheter, som varit en av huvudorsakerna till handelskonflikten. Förhandlingarna kan antingen leda till en avtrappning av handelskonflikten, som skulle inverka positivt på global BNP-tillväxt och världshandeln, eller en eskalering, som skulle innebära lägre tillväxt i global BNP och världshandeln. Se även kapitlet ”Osäkerhet i prognosen”.

INBROMSNING I EUROOMRÅDET

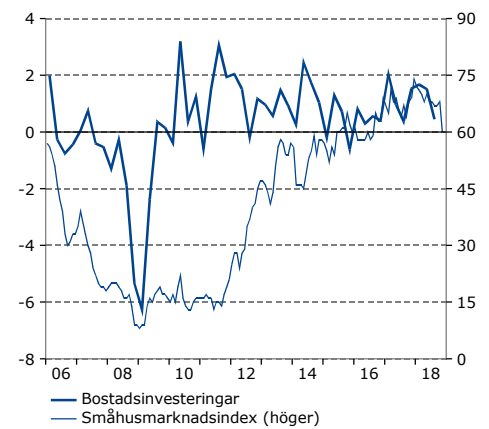
Tillväxten i euroområdet blir 1,9 procent 2018 för att sedan dämpas något 2019 och 2020 (se diagram 29 och tabell 3). Trots avmattningen blir tillväxten i linje med det historiska genomsnittet sedan 1996 på 1,6 procent. De senaste åren är det främst investeringarna som drivit tillväxten. Denna utveckling väntas att fortsätta 2019 och 2020. Hushållens konsumtion, som motsvarar knappt 55 procent av BNP i euroområdet, växer långsammare jämfört med 2017. En starkt bidragande orsak är att löneökningstakten fortfarande är relativt låg trots en fallande arbetslöshet.

Utvecklingen skiljer sig åt mellan de olika länderna. Tyskland, den största ekonomin i euroområdet, har befunnit sig i en högkonjunktur de senaste åren. Det tredje kvartalet 2018 minskade dock BNP med 0,2 procent. Tillväxten har inte varit negativ i Tyskland sedan första kvartalet 2015. Den negativa BNP-tillväxten det tredje kvartalet kan delvis förklaras av tillfälliga faktorer, främst nya krav på utsläppshantering i bilindustrin vilket minskade fordonsproduktionen. Men det finns även tecken på att osäkerheten kring handelsvillkor och nya tullar påverkar ekonomin negativt då företagsförtroendet vänt nedåt under hösten (se

³ I det amerikanska mellanårsvalet till Kongressen i november 2018 förlorade Republikanerna sin majoritet i representanthuset men behöll majoriteten i senaten. Lagförslag kommer sannolikt stoppas genom att Demokrater och Republikaner kontrollerar varsin kammare. Detta minskar sannolikheten för att skatter kommer att ändras under 2019 och 2020.

Diagram 27 Bostadsinvesteringar och småhusmarknadsindex i USA

Procentuell förändring respektive diffusionsindex, säsongsrensade kvartals- respektive månadsvärden

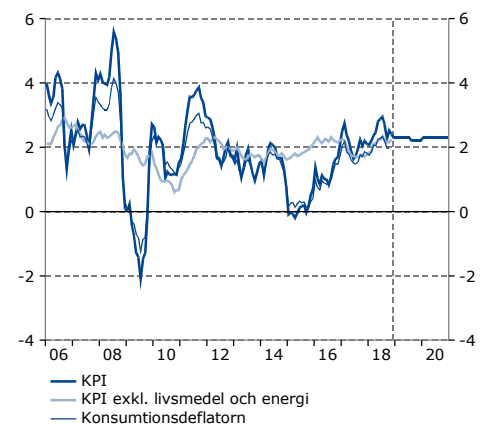

Anm. Småhusmarknadsindex är ett sentimentindex för bostadsbyggarnas bedömning av småhusförsäljning.

Källor: Bureau of Economic Analysis, National Association of Home Builders, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 28 Inflation i USA

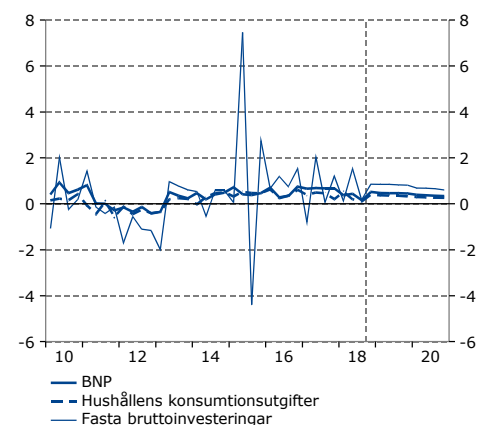
Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Källor: Bureau of Labor Statistics, Bureau of Economic Analysis, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 29 BNP och efterfrågan i euroområdet

Procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

diagram 30). Det tyska resursutnyttjandet är högt och ekonomin bromsas till viss del av kapacitetsbrist i näringslivet.

Även i Italien var BNP-tillväxten negativ, $-0,1$ procent, det tredje kvartalet 2018, och tillväxten för helåret 2018 blir $1,0$ procent (se tabell 3). Den italienska ekonomin tyngs av flera faktorer. Den stora statsskulden, som uppgår till drygt 130 procent av BNP, och osäkerheten kring den ekonomiska politiken har gjort att de italienska statsskuld räntorna har stigit (se diagram 31). Den italienska regeringen har aviserat en rad reformer som innebär ett ökat budgetunderskott, något som EU har motsatt sig. De högre räntorna medför högre utgifter för den italienska statsskulden vilket, allt annat lika, tränger ut andra offentliga åtgärderna och därmed minskar efterfrågan i ekonomin. Vidare har italienska banker ett betydande innehav av italienska statspapper. Högre statsskuld ränta innebär att värdet på italienska statspapper faller, vilket minskar värdet på bankernas egna kapital. Detta riskerar att hämma kreditgivning till hushåll och företag och skulle bromsa den ekonomiska utvecklingen ytterligare (se vidare kapitlet "Osäkerhet i prognosen").

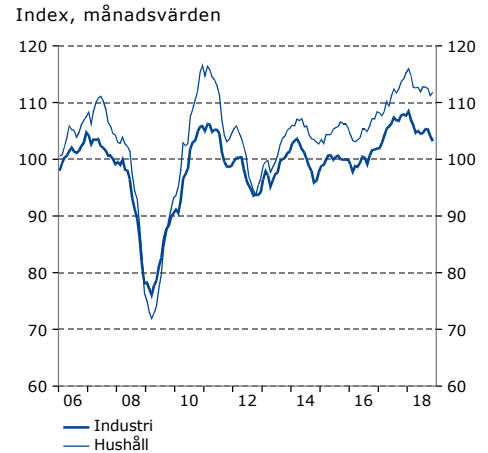
Arbetsmarknaden i euroområdet fortsätter att stärkas 2019–2020. Arbetslösheten uppgick till $8,1$ procent i oktober (se diagram 32) och sjunker ytterligare något 2019–2020. Någon betydande minskning av arbetslösheten kommer dock inte ske i Tyskland. Istället är det främst i vissa av de länder där arbetslösheten fortfarande är relativt hög som minskningen kommer att ske. Jämfört med exempelvis USA och Storbritannien är arbetslösheten i euroområdet hög (se diagram 26).

DÄMPAD UTVECKLING I STORBRIANNIEN

Den brittiska ekonomin växte med $0,6$ procent det tredje kvartalet 2018. Detta är starkare än med de närmast föregående kvartalen (se diagram 33). En viktig orsak till den goda tillväxten är att exporten gynnas av det svaga pundet (se diagram 34). Även hushållens och den offentliga sektorns konsumtion växte snabbare än under de föregående två kvartalen. Sammantaget blir tillväxten $1,3$ procent 2018. Trots uppsvinget det tredje kvartalet kommer den brittiska ekonomin utvecklas i en relativt svag takt de kommande åren med en tillväxt på $1,4$ procent per år 2019 och 2020 (se tabell 3). Detta är under det historiska genomsnittet.⁴ Den kanske främsta orsaken är att EU-utträdet, brexit, skapar osäkerhet i näringslivet. Det påverkar exporten negativt genom osäkerhet kring framtida handelsförbindelser och tullar. Investeringar påverkas också negativt då företag ser en risk att exporten kan komma att falla medan import av insatsvaror fördyras.

Förhandlingarna mellan Storbritannien och EU om villkoren för det brittiska utträdet har resulterat i ett förslag till utträdesavtal där Storbritannien kommer att stanna kvar i EU:s tullunion men inte omfattas av EU:s rörlighet för arbetskraft. Fortsatta täta handelsförbindelser men minskade möjligheter för EU-medborgare att arbeta i Storbritannien var ett av huvudsyftena med

Diagram 30 Förtroende bland industri och hushåll, Tyskland
Index, månadsvärden

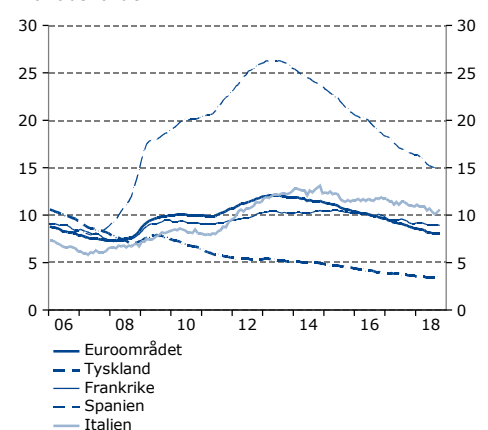
Källor: Europeiska kommissionen, Ifo-institutet och Konjunkturinstitutet.

Diagram 31 Ränteskillnad mellan Italien och Tyskland, 10-årig statsobligationsränta
Procentenheter, dagsvärden

Källa: Macrobond.

Diagram 32 Arbetslöshet i valda länder
Procent av arbetskraften, säsongsrensade månadsvärden

Källor: Eurostat och Macrobond.

⁴ Mellan 1996–2017 var den brittiska BNP-tillväxten $2,1$ procent per år.

brexit, och avtalsförslaget är i så mening en seger för den brittiska regeringen. Avtalet skulle dock binda Storbritannien att stanna i tullunionen, och acceptera EU:s lagstiftning på områden som arbetslagstiftning och skatter, till dess att frågan om en öppen gräns mellan Nordirland och Republiken Irland kan lösas. Att avtalet inte kan sägas upp unilateralt av Storbritannien splittar det brittiska parlamentet, som måste godkänna det innan det kan träda i kraft.

Risk för att Storbritannien lämnar EU utan ett avtal

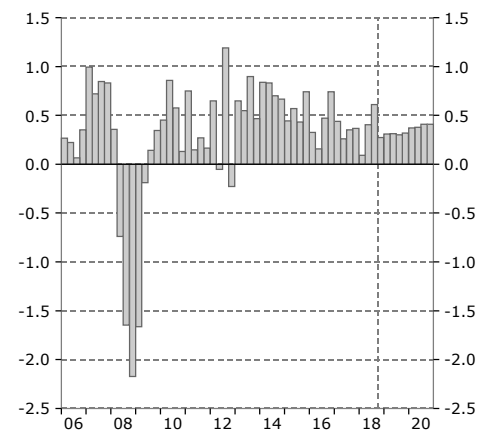
Prognosen för Storbritannien baseras på antagandet om ett ordnat EU-utträde som leder till en så kallad mjuk brexit. I det scenariot kommer Storbritannien och EU fortsätta att ha nära relationer och exempelvis långtgående avtal för handeln med varor. Ett slutligt avtal mellan Storbritannien och EU kräver dock först att det utträdesavtal som arbetats fram av den brittiska regeringen och EU godkänds av det brittiska underhuset och av EU-parlamentet. Avtalsförslaget innebär bland annat att Storbritannien kommer vara med i tullunionen och den inre marknaden under övergångsperioden fram till slutet av 2020 och, om man inte lyckats lösa Irlandsfrågan, även stanna kvar i tullunionen därefter. Under övergångsperioden kommer det slutliga avtalet att utformas.

Enligt nu liggande tidsplan ska EU-parlamentet rösta om utträdesavtalet i mars 2019. Det stora hindret mot ett avtal är dock det brittiska underhuset. En planerad omröstning den 11 december ställdes in. Det finns fortfarande utrymme för fler omröstningar i det brittiska underhuset, i så fall mest sannolikt om ett något omskrivet avtal, men risken för att Storbritannien i mars 2019 lämnar EU utan något avtal är reell. Det är väldigt svårt att bedöma effekterna av en sådan händelse, både för den brittiska ekonomin och på andra länder. Det är rimligt att tro att BNP i Storbritannien de närmast efterföljande åren i ett sådant scenario blir flera procent lägre än vid en mjuk brexit.⁵ Storbritanniens import skulle minska än mer.⁶

De direkta bilaterala handelseffekterna på svensk ekonomi av en sådan utveckling blir relativt små.⁷ Men till dessa effekter ska (åtminstone på kort sikt) läggas turbulens på de internationella finansiella marknaderna, förtroendeeffekter, samt en svagare efterfrågan i andra länder som drabbas både av denna oro och av lägre brittisk

Diagram 33 BNP i Storbritannien

Procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: Office for National Statistics, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 34 Real effektiv växelkurs i Storbritannien

Index 2010=100, månadsvärden

Anm. Ett högre index motsvarar ett svagare pund. En effektiv växelkurs är ett handelsvägt medelvärde för en valutas växelkurser mot andra valutor.

Källor: Bank for International Settlements och Macrobond.

⁵ Se till exempel *OECD Economic Outlook*, November 2018.

⁶ Historiskt sett har importelasticiteten, dvs hur mycket importen förändras vid en given förändring av BNP, i Storbritannien varit ca 2.

⁷ Exporten till Storbritannien utgör ca 8 procent av svensk export. En statisk kalkyl, baserad på historiska handelsmönster, ger att en BNP-minskning på 3 procent i Storbritannien skulle medföra en minskning av svensk export på knappt 0,5 procent, vilket i sin tur skulle innebära att svensk BNP blir drygt 0,1 procentenhet lägre.

importtefterfrågan. Effekterna på svensk ekonomi skulle då bli kännbara och ta sig uttryck bland annat i form av lägre BNP och något högre arbetslöshet.

Det kan också bli så att Storbritannien drar tillbaka sin utträdesansökan. Ett sådant beslut skulle troligen dröja en bra bit in på 2019 och sannolikt föregås av ett nyval eller en ny folkomröstning.

KINA UPPRÄTTHÅLLER SIN TILLVÄXT TROTS TULLAR

Den kinesiska tillväxttakten har fallit trendmässigt under de senaste åren (se diagram 35). Denna trend fortsätter de närmaste åren. Den kinesiska tillväxten blir 6,6 procent 2018 för att sedan gå ned till 6,3 procent 2019 och 6,0 procent 2020. Den fallande trenden beror på ombalanseringen av den kinesiska ekonomin, från exportledd till konsumtionsdriven tillväxt. Exportens andel av BNP har minskat de senaste 10 åren (se diagram 36). Den utvecklingen till trots är Kina världens största exportör vilket medför att den kinesiska ekonomin är sårbar i handelskonflikten med USA. Den amerikanska administrationen infört tullar på knappt hälften av den kinesiska exporten till USA.

Hitills ser den kinesiska regimen ut att ha motverkat de negativa effekterna av tullarna med expansiv ekonomisk politik, exempelvis genom infrastruktursatsningar och genom sänkta kassakrav för kinesiska banker som ger en mer expansiv kreditgivning. Det 90 dagar långa moratorium för ytterligare tullar och handelshinder, som USA och Kina kommit överens om, väntas öka både kinesisk export och import det fjärde kvartalet 2018 och första kvartalet 2019 (se rutan ”Nya förhandlingar om handeln mellan USA och Kina” ovan). Effekterna på BNP-tillväxten antas dock vara begränsade.⁸ Osäkerheten om handelsrelationerna med USA är ännu stor och det finns en risk att konflikten eskalerar, med negativa effekter som följd. Dessutom medför den fortsatta skulduppbyggnaden risker. Exempelvis kan en högre tillväxt av byggandet leda till att fastighetspriserna faller. Dessa är höga och har periodvis vuxit kraftigt de senaste åren (se diagram 37 samt kapitlet ”Osäkerhet i prognosen”).

⁸ Ökad export stärker BNP-tillväxten medan ökad import minskar BNP-tillväxten, allt annat lika. I det här fallet antas den sammanlagda effekten av ökad handel mellan USA och Kina på BNP vara ungefär lika med noll. Den övergripande osäkerheten om handelsvillkoren länderna emellan kvarstår och det är ännu oklart vad de förhandlingar som kommer ske i slutet av 2018 och inledningen av 2019 kommer att resultera i.

Diagram 35 BNP i Kina

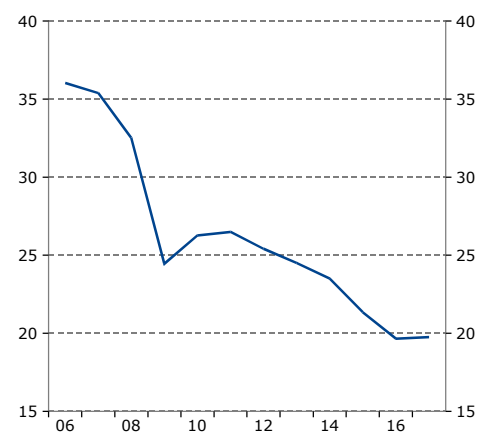
Årlig procentuell förändring

Källor: National Bureau of Statistics of China, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 36 Exportens andel av kinesisk BNP

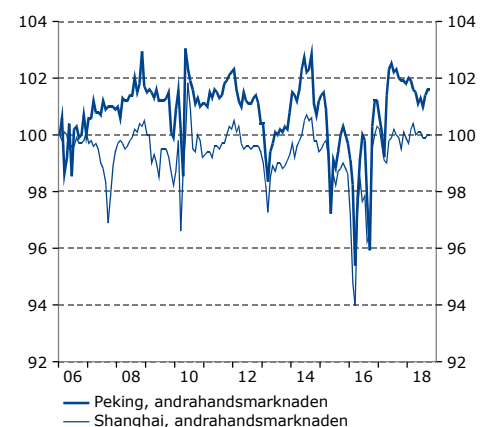
Procent, årsvärden

Källor: Världsbanken och Macrobond.

Diagram 37 Bostadspriser i Kina

Index januari 2006=100, månadsvärden

Källor: National Bureau of Statistics of China och Macrobond.

Tabell 3 BNP och KPI i världen

Procent av köpkraftskorrigerad global BNP respektive procentuell förändring

	Vikt ¹ BNP ²				KPI ³		
	2017	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Världen	100	3,8	3,6	3,5			
KIX-vägd³	74,7	2,5	2,4	2,3	2,1	2,1	2,3
OECD-länderna	44,4	2,3	2,1	1,8	2,6	2,5	2,4
USA	15,3	2,9	2,7	2,0	2,5	2,3	2,3
Euroområdet	11,6	1,9	1,7	1,6	1,8	1,6	1,8
Tyskland	3,3	1,6	1,7	1,7	1,9	1,8	1,9
Frankrike	2,2	1,6	1,6	1,5	2,1	1,6	1,7
Italien	1,8	1,0	0,9	1,0	1,3	1,3	1,7
Spanien	1,4	2,5	2,2	1,9	1,8	1,7	1,8
Finland	0,2	2,3	1,7	1,6	1,2	1,4	1,8
Japan	4,3	0,7	1,1	0,7	1,0	1,1	1,5
Storbritannien	2,3	1,3	1,4	1,4	2,3	2,2	2,1
Sverige	0,4	2,3	1,3	1,5	2,0	1,8	1,5
Norge	0,3	1,7	2,0	2,0	2,9	2,0	1,9
Danmark	0,2	0,8	2,1	1,7	0,7	1,4	1,7
Tillväxtekonomier⁴	55,6	4,9	4,8	4,7			
Kina	18,2	6,6	6,3	6,0	2,1	2,3	3,0
Indien	7,4	7,4	7,5	7,5	4,8	4,5	5,0
Brasilien	2,5	1,3	2,1	2,5	3,7	4,2	4,5

¹ Vikterna anger varje lands eller regions andel av global BNP. KIX-vägd BNP innebär att BNP vägs med hjälp av vikter från KIX-systemet för Sveriges 32 viktigaste handelspartners.

² BNP-siffrorna avser den kalenderkorrigerade utvecklingen uttryckt i fasta priser. Aggregatet beräknas med hjälp av tidsvarierande köpkraftsjusterade BNP-vikter från IMF. I tabellen visas ett urval av de länder för vilka Konjunkturinstitutet gör prognoser. Konjunkturinstitutet gör BNP-prognoser för samtliga OECD-länder och fler tillväxtekonomier än de som redovisas i tabellen.

³ HIKP för EU-länder, inklusive Sverige, och Norge. För Storbritannien avses CPIH, vilket innefattar kostnader för egna hem. OECD-aggregatet avser nationella KPI-serier. Aggregatet för euroområdet är vägt med konsumtionsvikter från Eurostat och OECD-aggregatet med konsumtionsvikter från OECD.

⁴ Tillväxtekonomier definieras som länder som inte är medlemmar av OECD.

Källor: Eurostat, IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

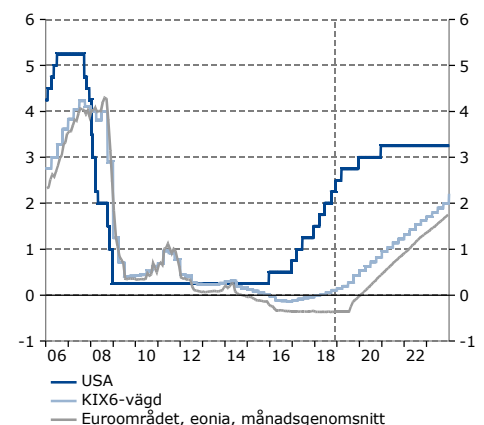
Scenario för 2021–2023

AVMATTNING AV DEN GLOBALA KONJUNKTUREN

Resursutnyttjandet i flera stora ekonomier, som Tyskland och USA, är nu högt. Åren 2019 och 2020 fortsätter resursutnyttjandet att stiga i många ekonomier, vilket bidrar till lägre arbetslöshet, högre löneökningar och ett ökat inflationstryck. Det gör att penningpolitiken normaliseras och räntorna höjs. I USA har Federal Reserve höjt räntan sedan slutet av 2015 och väntas höja räntan till en långsiktigt hållbar nivå 2020 (se diagram 38). ECB börjar höja sin styrränta andra halvan av 2019 och därefter fortsätter höjningarna i långsam takt. Även den brittiska centralbanken höjer sin styrränta framöver. De långa

Diagram 38 Styrräntor

Procent, dags- respektive månadsvärden

Anm. Styrräntan i USA avser den övre gränsen i Federal Reserves toleransintervall.

Källor: Bank of England, Bank of Japan, ECB, Federal Reserve, Norges Bank, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

statsobligationsräntorna stiger även som följd av att centralbankerna minskar på de så kallade kvantitativa lättnaderna, det vill säga köp av statsskuldobligationer och andra finansiella instrument från andrahandsmarknaden.

Högre räntor medför att investeringar blir dyrare att finansiera. Samtidigt stiger hushållens boendekostnader och bostadsbyggandet växlar därför ner. Högre räntor innebär också att det blir mer fördelaktigt för hushållen att spara. Till viss del vägs detta upp av högre konsumtion från ökade ränteinkomster samt högre avkastning av pensionstillgångar. Sammantaget väntas de högre räntorna innebära en lägre tillväxt i flertalet utvecklade ekonomier. BNP i både USA och euroområdet växer under 2 procent per år 2021–2023 (se diagram 39 och tabell 4). Högre räntor påverkar också de offentliga finanserna. Till följd av finanskrisen skedde en kraftig skulduppbyggnad i många utvecklade ekonomier, däribland USA och Storbritannien. Högre räntor innebär att kostnaden för staterna att finansiera sina skulder ökar. Detta kan mötas genom höjda skatter, för att bibehålla den offentliga sektors åtaganden, eller med en minskning av de offentliga utgifterna. Lägre offentliga utgifter och höjda skatter dämpar efterfrågan och bidrar till att tillväxten blir lägre 2021–2023 (se även kapitlet ”Osäkerhet i prognosen”).

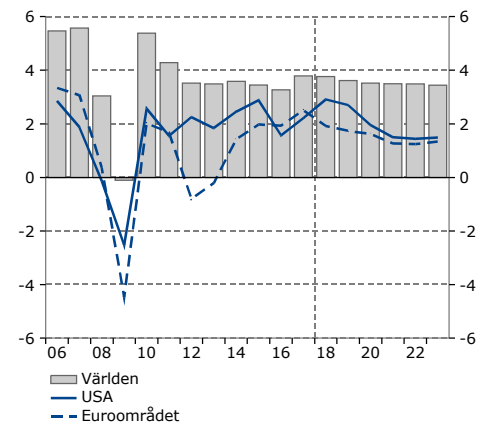
TILLVÄXTEN I VÄRLDSHANDELN BLIR LÄGRE FRAMÖVER

Den svenska exportmarknadstillväxten utvecklades svagt under 2018. Tillväxten 2018 väntas bli drygt 3 procent. Detta beror främst på den relativt svaga BNP-tillväxten i de största mottagarländerna av svensk export. Åren 2019 och 2020 stiger tillväxten av svensk exportmarknad till 3,6 respektive 3,5 procent.

Åren därefter, 2021–2023, väntas den svenska exportmarknadstillväxten fortsatt bli relativt svag (se diagram 40). Detta beror på främst två saker. Den första är att globaliseringen av världsekonomin väntas ske i en långsammare takt nu jämfört med tiden innan finanskrisen. 1990- och 2000-talet präglades av att nya marknader öppnades genom en serie utvidgningar av EU och Kinas medlemskap i WTO. Detta medförde en stark tillväxt av världshandeln. Den andra orsaken är de tullar och handels hinder som införts under 2018 och som påverkar världshandeln negativt redan nu. Sannolikt kommer tullarna att kvarstå, och de kan komma att utökas (se även kapitlet ”Osäkerhet i prognosen”).

Diagram 39 BNP i valda länder

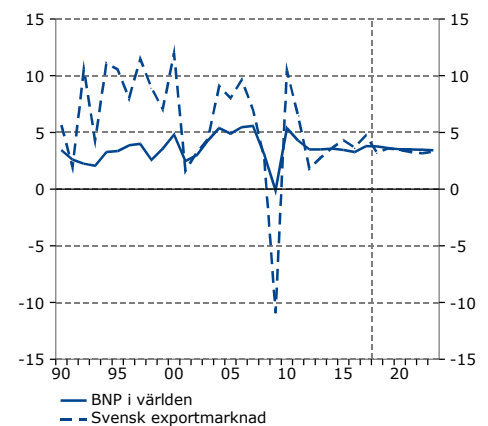
Procentuell förändring

Källor: IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 40 BNP i världen och svensk exportmarknad

Procentuell förändring

Källor: Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell 4 Nyckeltal för internationell ekonomi

Procentuell förändring respektive procent

	Prognos			Scenario		
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
BNP i OECD-länderna	2,3	2,1	1,8	1,7	1,7	1,7
BNP i euroområdet	1,9	1,7	1,6	1,3	1,2	1,3
BNP i USA	2,9	2,7	2,0	1,5	1,4	1,5
BNP i tillväxtekonomier	4,9	4,8	4,7	4,8	4,7	4,6
BNP i världen	3,8	3,6	3,5	3,5	3,5	3,4
HIKP i euroområdet	1,8	1,6	1,8	1,9	1,9	1,9
KPI i USA	2,5	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
Refirränta i euroområdet	0,0	0,3	0,8	1,0	1,5	1,8
Styrränta i USA	2,5	3,0	3,3	3,3	3,3	3,3
Styrränta, KIX-vägd	0,1	0,4	0,8	1,2	1,6	2,0

Anm. BNP-aggregat beräknas med hjälp av köpkraftskorrigerade BNP-vikter från IMF. Styrränta avser nivå i slutet av året. KIX-vägd styrränta avser ett genomsnitt av dagslåneräntan Eonia för euroområdet samt styrräntor i USA, Norge, Storbritannien, Danmark och Japan.

Källor: IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Konjunkturen i Sverige 2018–2020

Den svenska ekonomin är på väg in i en avmattningsfas. Efterfrågeläget är på många håll fortsatt gott, men utbudsbegränsningar börjar bita. Efter flera år av hög tillväxt faller bostadsinvesteringarna nu tillbaka. Sysselsättningstillväxten dämpas framöver och arbetslösheten stiger något. Men resursutnyttjandet på arbetsmarknaden fortsätter ändå att vara lite högre än normalt under prognosperioden, vilket leder till en lite högre löneökningstakt. Inflationen ligger nära målet 2018 och 2019, men sjunker något 2020 när energipriserna faller och en starkare växelkurs dämpar den importerade inflationen.

Efterfrågan och produktion

Den svenska konjunkturen toppade det första halvåret 2018 och ekonomin är nu på väg in i en avmattningsfas (se diagram 41). BNP föll överraskande med 0,2 procent det tredje kvartalet 2018. Det var första gången på drygt fem år som BNP föll. Exporten ökade marginellt och de fasta bruttoinvesteringarna steg i en hygglig takt. Bakom nedgången i BNP låg bland annat en svag utveckling av hushållens konsumtion och lagerinvesteringarna.

Tabell 5 Utfall och prognoser för BNP

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal, säsongrensade värden

	Utfall 2018 kv. 3	Prognos 2018 kv. 4	Prognos 2019 kv. 1
Konjunkturinstitutets prognos	-0,2	0,6	0,4
Bayesiansk VAR-modell		1,2	0,8
Konjunkturbarometermodeller		0,7	

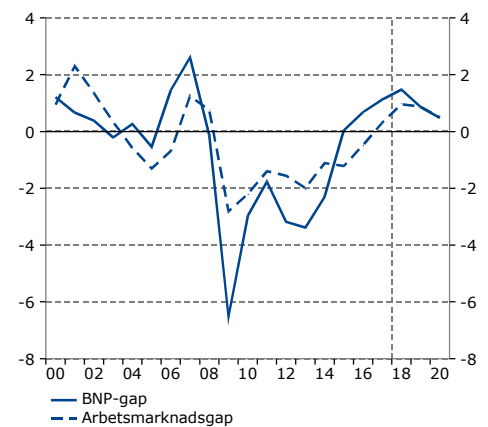
Anm. Se rutan "Modellbaserade skattningar för BNP och sysselsättning för andra och tredje kvartalet i år", *Konjunkturläget*, juni 2015, för en redogörelse av de ekonomiska modellerna.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Enligt Konjunkturinstitutets kortsiktsmodeller blir nedgången det tredje kvartalet tillfällig (se tabell 5). BNP-tillväxten blir enligt modellerna omkring en procent det fjärde kvartalet 2018 och knappt en procent det första kvartalet 2019. Konjunkturinstitutets prognos är dock lägre än modellresultaten. Det beror till stor del på att bostadsinvesteringarna väntas falla den närmaste tiden, något som inte fångas explicit i modellerna. Dessutom har Stockholmsbörsen fallit de senaste månaderna, vilket är ett tecken på förväntningar om en svagare vinstutveckling för svenska företag. Enligt prognosen stiger BNP igen från det fjärde kvartalet 2018, men tillväxten de kommande två åren blir

Diagram 41 BNP-gap och arbetsmarknadsgap

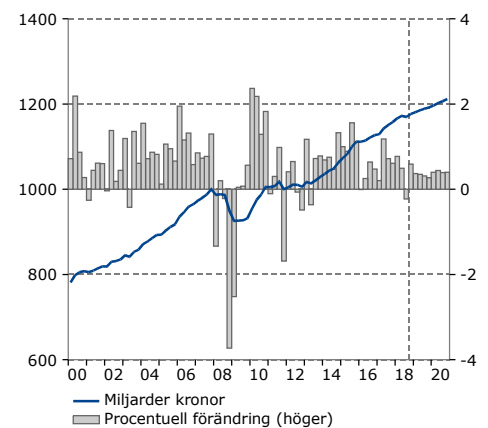
Procent av potentiell BNP respektive potentiellt arbetade timmar

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 42 BNP

Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 43 Industrins omdöme om exportorderstocken

Standardiserade avvikelser från medelvärde, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

betydligt lägre än den genomsnittliga kvartalstillväxten under 2017 och första halvåret 2018 (se diagram 42).

NÖJDA FÖRETAG MEN DÄMPAD EXPORTUTVECKLING

Exportföretagen har sedan ett bra tag varit nöjda med efterfrågeläget och exempelvis ligger omdömet om exportorderstocken i Konjunkturbarometern på en mycket hög nivå (se diagram 43). Trots det har exporten utvecklats svagt hittills 2018 (se diagram 44). Efter en dämpad utveckling av den globala varuhandeln i början av 2018 ökar nu importefterfrågan i omvärlden åter snabbare och fortsätter att göra så 2019 och 2020. Tillväxten i importefterfrågan i de länder Sverige exporterar mest till, den så kallade exportmarknadstillväxten, ökar från 3,2 procent 2018 till 3,6 procent 2019 och 3,5 procent 2020 (se kapitlet ”Internationell konjunkturutveckling”). Den något högre marknadstillväxten innebär att även den svenska exporttillväxten blir högre från det fjärde kvartalet 2018. Bedömningen är dock att kapacitetsbegränsningar medför att svensk exportindustri inte fullt ut kan dra nytta av den växande omvärldsefterfrågan. Uppgången i varuexporten stannar därför vid ca 3 procent per år både 2019 och 2020 (se diagram 45). Det kan jämföras med en genomsnittlig årlig tillväxttakt på drygt 5 procent under perioden 1993-2017.

Exporten av tjänster har ökat långsamt de senaste åren och stagnerar 2018 (se diagram 46). Det är bland annat exporten av företagstjänster som utvecklats svagt. Det tredje kvartalet ökade dock tjänsteexporten i en hög takt. Tillväxten i tjänsteexporten stiger rejält de närmaste åren, bland annat på grund av teleoperatörernas uppgradering till 5G i andra länder. Tillväxten på ca 4 procent per år är dock måttlig om man jämför med den genomsnittliga tillväxttakten under åren 1993-2017 på 6 procent per år.

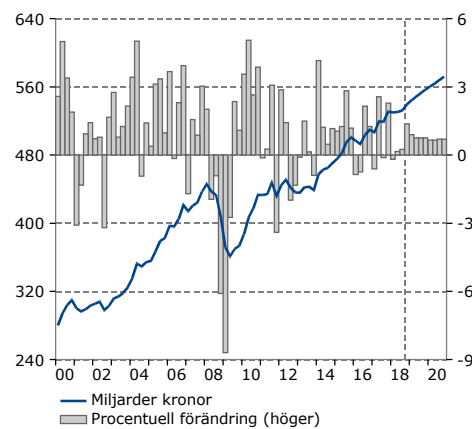
Importtillväxten faller tydligt 2018 jämfört med 2017. Det är framför allt tjänsteimporten som utvecklas svagt 2018, till exempel företagstjänster och hushållens konsumtion utomlands. Nästa år växlar importtillväxten ner ytterligare. Det beror framför allt på den svaga utvecklingen av de fasta bruttoinvesteringarna. År 2020 stiger importtillväxten då de fasta bruttoinvesteringarna åter börja öka. Kronans förstärkning bidrar också till uppgången.

HÖG NIVÅ I INDUSTRINS OCH TJÄNSTEBRANSCHERNAS INVESTERINGAR DÄMPAR TILLVÄXTEN

Tillverkningsindustrins kapacitetsutnyttjande är högt (se diagram 47) och orderböckerna välfyllda. Även om det i sig talar för en fortsatt hög investeringstakt bör det ses mot bakgrund av att investeringarna har ökat snabbt den senaste tiden och tillväxten det tredje kvartalet 2018 var hela 3,5 procent. Investeringarna i industrin är därför redan på en hög nivå och SCB:s investeringsenkät från oktober 2018 indikerar en svag utveckling av investeringarna i industrin 2019. Begränsningar på utbudssidan, såsom

Diagram 44 Export

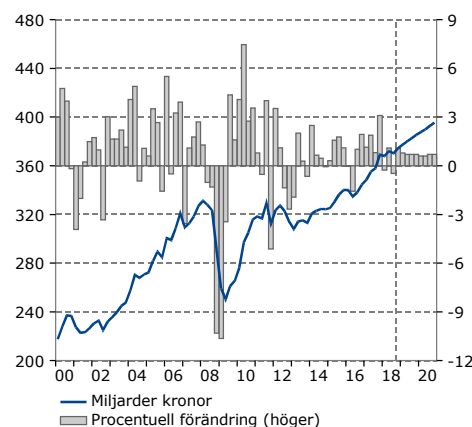
Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 45 Export av varor

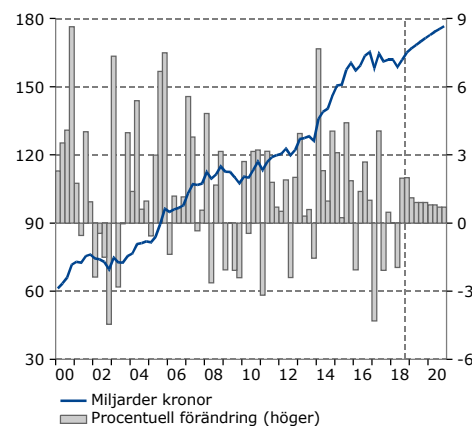
Miljarder kronor, fasta priser respektive procent, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 46 Export av tjänster

Miljarder kronor, fasta priser respektive procent, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

brist på personal med rätt kompetens, gör också att vissa företag antingen undviker att bygga upp produktionskapaciteten ytterligare eller förlägger investeringar till andra länder. Dessutom har oro för en svagare utveckling av efterfrågan från omvärlden ökat och en del företag har därför blivit mer avvaktande i sina investeringsbeslut.⁹ Sammantaget väntas industrins investeringar i stort sett stagnera både 2019 och 2020 (se diagram 48).

Även tjänstebranschernas investeringar exklusive bostäder har ökat snabbt på sistone. Nivån är hög, vilket innebär att investeringarna kommer att öka långsamt de närmaste två åren. Sammantaget faller tillväxten i näringslivets investeringar exklusive bostäder från drygt 5 procent 2018 till ca 1 procent per år både 2019 och 2020. Inbromsningen innebär att näringslivets investeringar exklusive bostäder som andel av BNP planar ut kring 15 procent (se diagram 49).

BOSTADSVÄRSTÄDNINGEN FALLER FRÅN HÖG NIVÅ

Bostadsinvesteringarna har ökat snabbt de senaste åren och låg under inledningen av 2018 på en hög nivå (se diagram 50). Den nedgång i bostadsinvesteringarna som noterades det andra kvartalet 2018 accelererade det tredje kvartalet. En mycket svag utveckling av antalet påbörjade lägenheter på sistone tyder på att avslutningen på året blir än mer dämpad (se diagram 51). Nedgången fortsätter nästa år.

En anledning till att bostadsinvesteringarna nu viker är att bostadspriserna under senare tid har utvecklats svagare än vad många aktörer räknat med. En del bostadsutvecklare har haft svårare att sälja nyproducerade bostäder, vilket minskar nybyggnationen. Samtidigt finns det fortfarande en stor efterfrågan på nya bostäder och finansieringskostnaderna är låga, vilket gör att det fortsätter vara lönsamt att bygga nya bostäder. Bedömningen är att byggföretagen framöver bättre kommer att anpassa sig till efterfrågan och i högre utsträckning producera bostäder i segment där efterfrågan är stor.

STORA SVÄNGNINGAR I HUSHÅLLENS BILKONSUMTION

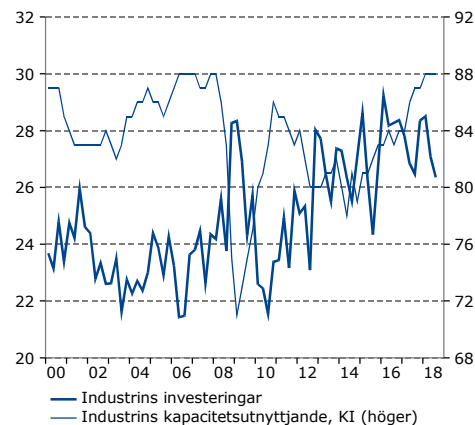
Hushållens konsumtion föll med 1,0 procent det tredje kvartalet (se diagram 52). Energikonsumtionen minskade, men den i särklass största anledningen till den svaga utvecklingen var att hushållens konsumtionsutgifter för personbilar minskade med 31 procent. Det andra kvartalet ökade hushållens konsumtionsutgifter av personbilar med 17 procent. Orsaken till de stora svängningarna är höjningen av fordonsskatten för nya bensin- och dieseldrivna personbilar som infördes från den 1 juli. Påverkan på BNP begränsas av att importinnehållet i hushållens inköp av bilar är högt.¹⁰

⁹ Se Riksbankens Företagsundersökning, november 2018, Sveriges Riksbank.

¹⁰ Den effekt på BNP som uppstår kommer framför allt via förädlingsvärdet i handeln, det vill säga tjänsteproduktionen. Svängningarna avser både hushållens och företagens inköp av bilar.

Diagram 47 Industrins investeringar och kapacitetsutnyttjande

Procent av förädlingsvärde i industrin, kvartalsvärden respektive procent, säsongsrensade kvartalsvärden

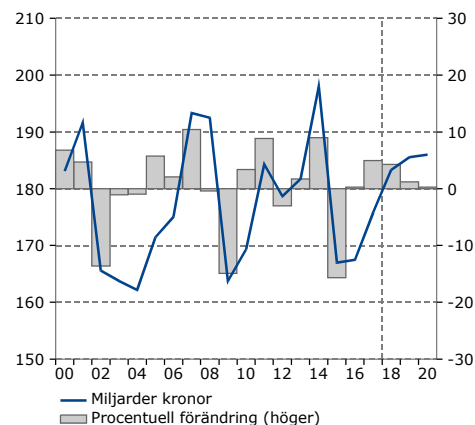

Anm. Avser investeringar och förädlingsvärde i industrin (B05-C33) exkl. bransch C26. Data för 2014kv4, 2015kv4 och 2016kv3 är sekretessbelagda pga. omklassificeringen av Ericsson AB.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 48 Industrins investeringar

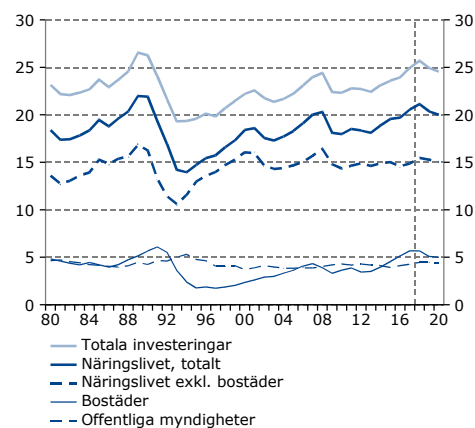
Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 49 Fasta bruttoinvesteringar

Procent av BNP, löpande priser

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Antalet nybilsregistreringar var fortsatt lågt i oktober och november, men bedömningen är att den nedpressade nivån medför att hushållens konsumtionsutgifter för personbilar stiger det fjärde kvartalet och kvartalen närmast därefter. Det fjärde kvartalet ökar hushållens konsumtion utomlands efter att ha fallit tre kvartal i rad. Sammantaget blir tillväxten av hushållens konsumtion 1,3 procent det fjärde kvartalet.

Hushållens reala disponibelinkomster stiger med 2,4 procent 2018. Det kan jämföras med tillväxttakter över 4 procent i tidigare konjunkturtoppar. Statens budget för 2019 innehåller flera skattesänkningar riktade mot hushållen. Det bidrar till att tillväxten i realinkomsterna stiger något till 2,5 procent 2019, trots att sysselsättningstillväxten bromsar in. År 2020 växlar inkomstillväxten ner till 1,1 procent. Nedgången beror till stor del på att arbetsinkomsterna utvecklas svagare eftersom sysselsättningstillväxten faller ytterligare.

Bostadspriserna föll något i slutet av 2017 och i början av 2018. Det utgör en stor kontrast till hur prisutvecklingen på bostäder varit de senaste åren och verkar dämpande på hushållens konsumtion. Nedgången bedöms nu vara över. Prognosen för hushållens konsumtion baseras på antagandet att bostadspriserna stiger långsamt framöver. Läget på bostadsmarknaden är dock fortsatt osäkert (se kapitlet "Osäkerhet i prognosen").

Konjunkturbarometerns konfidensindikator för hushållen har fallit tillbaka det senaste året och låg i december något under sitt historiska medelvärde (se diagram 52). Efter det av bilkonsumtionen uppblåsta avslutande kvartalet 2018 dämpas konsumtionstillväxten (se diagram 52). Den relativt goda inkomstutvecklingen innebär att hushållens konsumtion stiger med 2,3 procent 2019, vilket är marginellt högre än den genomsnittliga årliga tillväxttakten på 2,2 procent under perioden 1993-2017.

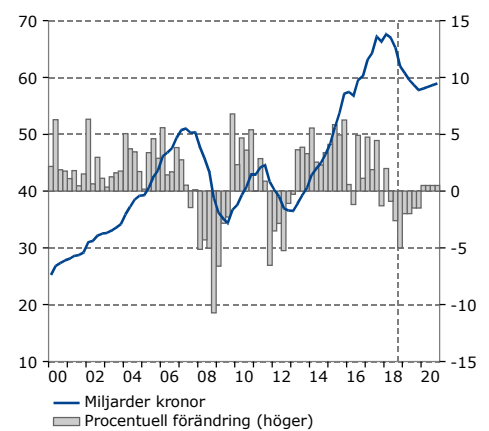
De senaste årens låga ränteläge har spätt på hushållens disponibla inkomster då hushållen har större räntebärande skulder än tillgångar.¹¹ Detta har bidragit till att hushållens sparande nu är på höga nivåer (se diagram 53). År 2019 faller hushållens sparkvot marginellt. När inkomstutvecklingen dämpas 2020 minskar hushållen en del på detta buffertsparande och konsumtionstillväxten blir betydligt högre än tillväxten i de reala disponibelinkomsterna (se tabell 6).

DÄMPAD TILLVÄXT I OFFENTLIG KONSUMTION 2018 OCH 2019

Efter en svag utveckling av offentlig konsumtion 2017 blir tillväxten något högre 2018 och 2019 (se diagram 54). Den svaga utvecklingen 2017 förklaras av att kostnaderna för migrationen avtog efter att ha ökat kraftigt både 2015 och 2016. Migrationskostnaderna fortsätter att minska 2018 och i något mindre

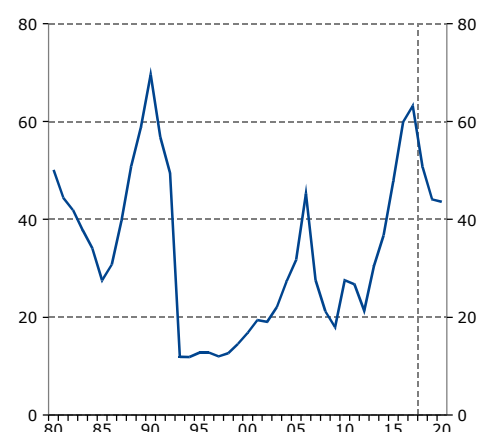
Diagram 50 Investeringar i bostäder

Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

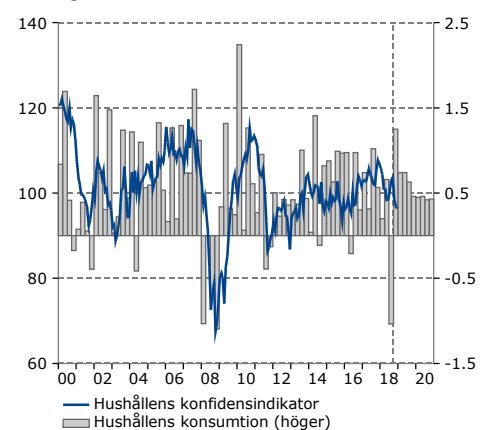
Diagram 51 Påbörjade lägenheter Tusental

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 52 Hushållens konfidensindikator och hushållens konsumtion

Index medelvärde=100, säsongsrensade månadsvärden respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

¹¹ Se rutan "Hur påverkas hushållens disponibla inkomster av högre räntor?", Konjunkturläget, oktober 2017.

utsträckning 2019 och 2020, vilket dämpar tillväxten i offentlig konsumtion.

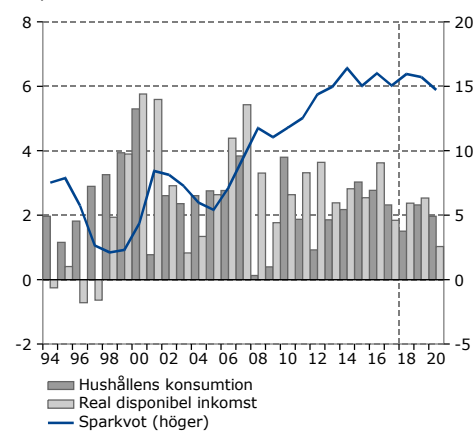
Den demografiska utvecklingen, med en växande befolkning och allt fler yngre och äldre, bidrar till att efterfrågan på offentliga välfärdstjänster såsom skola, sjukvård och äldreomsorg kommer vara hög framöver. Finanspolitiken 2018 innehåller flera satsningar riktade mot just den här typen av tjänster, vilket bidrar till konsumtionstillväxten framför allt i kommunsektorn. Statens budget för 2019 innehåller satsningar på bland annat polis och försvar samt riktade statsbidrag mot sjukvård. Den innehåller även besparingar, bland annat inom arbetsmarknadspolitiken. Sammantaget innebär det att offentlig konsumtion utvecklas svagare 2019. År 2020 växer konsumtionen med den demografiska utvecklingen vilket ger en betydligt starkare tillväxt.

OFFENTLIGA INVESTERINGAR UTVECKLAS LÅNGSAMMARE FRAMÖVER

Tillväxttakten i de offentliga investeringarna var mycket hög både 2016 och 2017. Det är kommunala investeringar som har drivit utvecklingen och fortsätter att göra så 2018. Det förklaras av att allt fler yngre och äldre i befolkningen har lett till ett ökat behov av daghem, skolor och andra lokaler. Dessutom pågår flera stora renoveringar av sjukhus och andra verksamhetslokaler. Investeringsbehovet i kommunsektorn är fortsatt stort men givet den starka utvecklingen de senaste åren kommer tillväxten dämpas framöver.

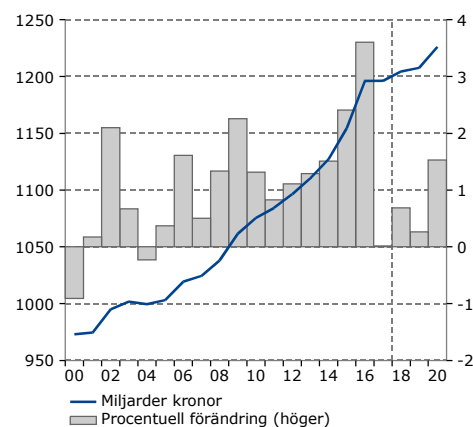
Statliga investeringar utvecklades relativt svagt 2017 men de tar fart 2018 som en följd av ökade investeringar i infrastruktur. Utvecklingen mattas av något framöver men flera stora infrastruktursatsningar och ökade inköp av materiel till försvaret bidrar till att de statliga investeringarna ökar snabbare än de kommunala. Sammantaget innebär detta att de offentliga investeringarna växer långsammare 2019 och 2020 (se diagram 55).

Diagram 53 Hushållens konsumtion, real disponibel inkomst och sparkvot
Procentuell förändring respektive procent av disponibel inkomst

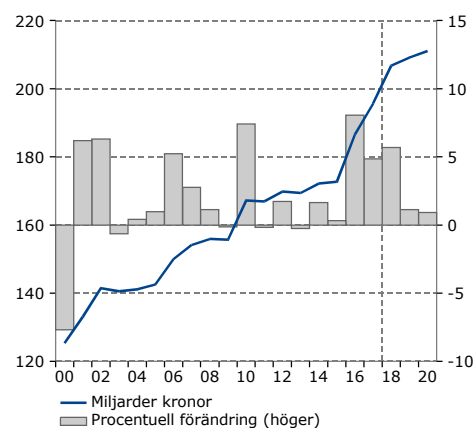
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 54 Offentlig konsumtion
Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 55 Offentliga investeringar
Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 6 Försörjningsbalans

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	Nivå	2017	2017	2018	2019	2020
	2017					
Hushållens konsumtionsutgifter	2 041	2,2	1,5	2,3	2,1	
Offentliga konsumtionsutgifter	1 196	0,0	0,7	0,3	1,5	
Fasta bruttoinvesteringar	1 143	6,0	4,4	-1,0	0,4	
Inhemsk efterfrågan utom lager	4 380	2,6	2,0	0,9	1,5	
Lagerinvesteringar ¹	30	0,1	0,2	-0,2	-0,1	
Inhemsk efterfrågan	4 410	2,7	2,2	0,7	1,4	
Export	2 076	3,2	2,5	3,2	3,3	
Total efterfrågan	6 486	2,9	2,3	1,5	2,0	
Import	1 908	4,8	2,5	2,0	2,7	
Nettoexport ¹	169	-0,5	0,1	0,7	0,4	
BNP	4 579	2,1	2,2	1,3	1,7	
BNP, kalenderkorrigerad		2,4	2,3	1,3	1,5	
BNP per invånare ²	455	0,7	1,1	0,3	0,8	
Bytesbalans ³	170	3,7	3,2	4,0	3,9	

¹ Miljarder kronor respektive förändring i procent av BNP föregående år. ² Tusental kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser. ³ Miljarder kronor respektive i procent av BNP, löpande priser.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

BYGGPRODUKTIONEN FALLER

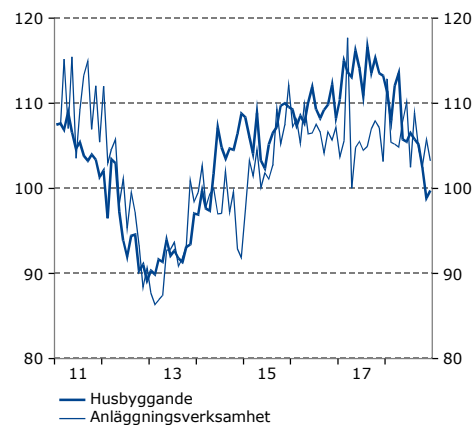
Produktionstillväxten i näringslivet ökade relativt snabbt under 2017 och det första halvåret 2018. Uppgången var bred och såväl tjänsteproduktionen som byggproduktionen och industriproduktionen steg. Uppgången i industriproduktionen var som snabbast 2017, medan tjänsteproduktionen tog ytterligare fart det första halvåret 2018.

Även byggproduktionen utvecklades starkt 2017 och i inledningen av 2018, men föll både det andra och det tredje kvartalet 2018. Både antalet bygglov och Konjunkturbarometerns konfidensindikator för husbyggande har fallit markant de senaste månaderna (se diagram 57) och nedgången i produktionen fortsätter ytterligare några kvartal, även om den bromsar in gradvis. Behovet av bostäder är fortfarande stort och byggproduktionen slutar att falla från mitten av 2019 och stiger något 2020 (se diagram 56). Dessutom fortsätter produktionen inom anläggningsverksamhet, i form av exempelvis infrastruktur att växa. Trots nedgången i slutet av 2018 och början av 2019 kommer byggandet att vara kvar på en historiskt sett hög nivå.

Även om nedgången i industriproduktionen som noterades det tredje kvartalet 2018 inte väntas fortsätta, blir produktionstillväxten i industrin tydligt lägre de kommande två åren jämfört med vad den var 2017 och 2018 (se diagram 56). Omvärldsefterfrågan ökar i en relativt god takt. Men även om industriföretagen tycks planera för en ökad produktion de närmaste månaderna kommer det allt fler tecken på att utbudsbegränsningar börjar bita. Kapacitetsutnyttjandet är högt (se diagram 47) och många

Diagram 57 Konfidensindikator för husbyggande och anläggningsverksamhet

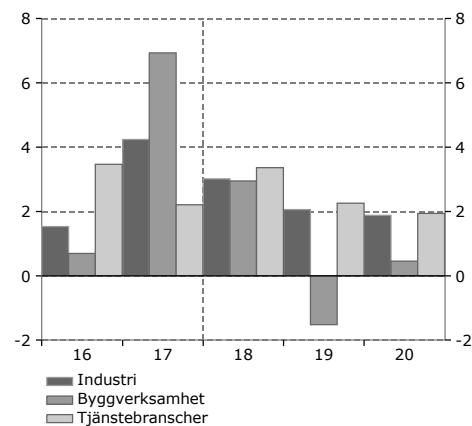
Index medelvärde=100, säsongsrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 56 Produktion i näringslivet

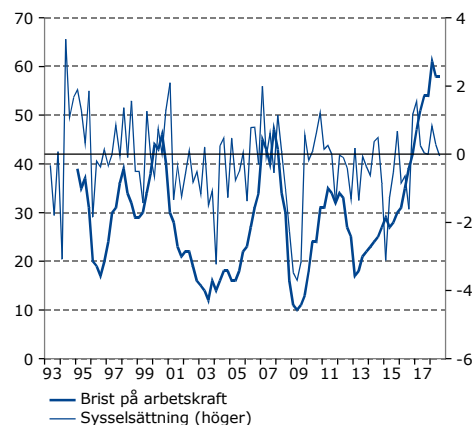
Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 58 Brist på arbetskraft och sysselsättning, tillverkningsindustrin

Andel ja-svar respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

företag uppger att de har svårigheter att hitta personal med rätt kompetens (se diagram 58). Tillsammans med höga investeringsnivåer och osäkra framtidsutsikter innebär det att tillväxten i industriinvesteringarna faller tillbaka framöver.

Trots att det skett en tydlig nedgång sedan 2017 är företagen i tjänstebranscherna fortsatt relativt optimistiska vad gäller efterfrågan framöver (se diagram 59). Ökade investeringar inom IKT-branschen gör att produktionen stiger ytterligare inom denna bransch. Efterfrågan på olika typer av företagstjänster, såsom ekonomiska och juridiska samt datakonsulttjänster är fortsatt hög. Produktionstillväxten i tjänstebranscherna dämpas dock 2019 och 2020, bland annat som en följd av att bygg- och industrinära tjänster utvecklas svagare i och med avmattningen inom de sektorerna (se diagram 56).

Tabell 7 Produktion

Miljarder kronor, respektive procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	Nivå				
	2017	2017	2018	2019	2020
Näringsliv	3 170	2,8	3,0	1,7	1,7
Varubranscher	1 064	4,1	2,2	0,7	1,3
Varav: Industri	643	4,2	3,0	2,1	1,9
Byggverksamhet	257	6,9	3,0	-1,5	0,5
Tjänstebranscher	2 106	2,2	3,4	2,3	1,9
Offentliga myndigheter	826	0,9	-0,1	0,3	0,7
Hela ekonomin ¹					
BNP till baspris	4 050	2,4	2,3	1,4	1,5
BNP till marknadspris	4 579	2,4	2,3	1,3	1,5

¹ Inklusivt hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Anm. Med produktion avses förädlingsvärde.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Arbetsmarknad och resursutnyttjande

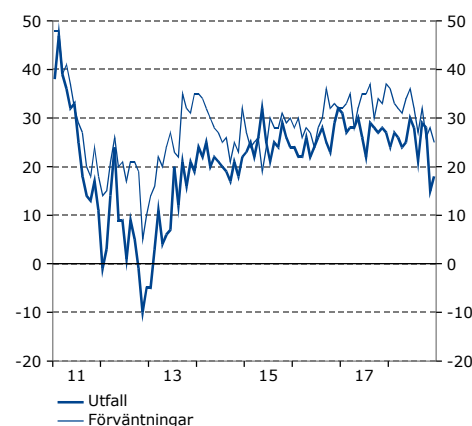
De senaste årens konjunkturuppgång har gått hand i hand med en stark sysselsättningsstillväxt. Under framför allt 2017 och 2018 har den stigande sysselsättningen möjliggjorts av att också arbetskraften har växt starkt. Både arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden har stigit till historiskt höga nivåer. I takt med att efterfrågan i ekonomin växer långsammare framöver dämpas tillväxten i sysselsättningen och arbetslösheten stiger något 2019 och 2020. Resursutnyttjandet på arbetsmarknaden blir därmed gradvis mindre ansträngt.

MYCKET STARK TILLVÄXT I ARBETSKRAFTEN DET TREDJE KVARTALET

Sysselsättningen fortsatte att utvecklas starkt det tredje kvartalet 2018 (se diagram 60). Även arbetade timmar i ekonomin som

Diagram 59 Efterfrågan i tjänstesektorn

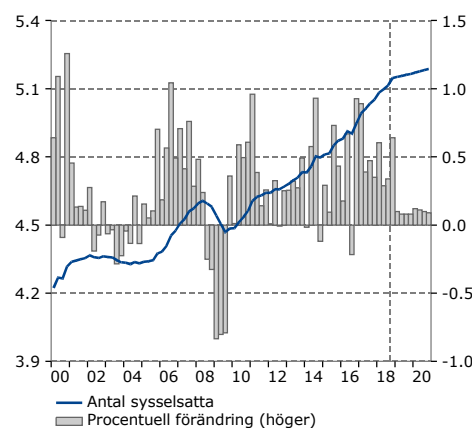
Nettotal, säsongsrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 60 Sysselsättning

Miljoner personer respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

helhet ökade, men något mindre än sysselsättningen (se diagram 61). Antalet sysselsatta utrikes födda ökade markant under kvartalet, medan antalet sysselsatta minskade bland inrikes födda. Arbetskraften ökade dock ännu mer än sysselsättningen och arbetslösheten steg därför till 6,5 procent. Bland utrikes födda var arbetslösheten i stort sett oförändrad på 15,5 procent medan den ökade till 4,0 procent för inrikes födda.

SYSSELSÄTTNINGEN ÖKAR LÅNGSAMMARE 2019

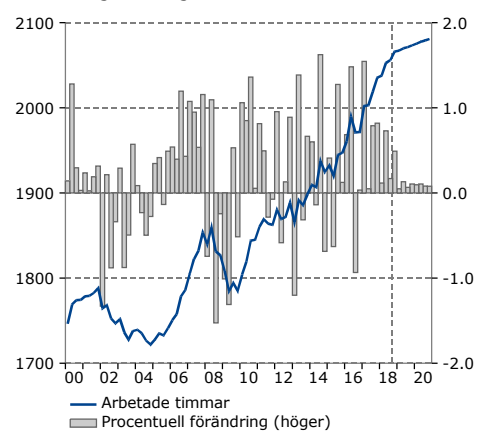
Sysselsättningen fortsätter växa starkt sista kvartalet 2018 (se tabell 8). Därefter dämpas sysselsättningsstillväxten. Prognosen stöds av att företagens anställningsplaner överlag har dämpats. Anställningsplanerna för näringslivet är i december 2018 på sin lägsta nivå sedan 2015 (se diagram 62). För tillverkningsindustrin, detaljhandeln och de privata tjänstenäringarna är anställningsplanerna fortsatt positiva medan de är negativa inom byggsektorn sedan november 2018 (se diagram 63).¹²

De kortsiktsmodeller som Konjunkturinstitutet använder som stöd i prognosarbetet indikerar en stark sysselsättningsstillväxt såväl innevarande som nästkommande kvartal (se tabell 8). Fjärde kvartalet 2018 kommer sysselsättningen växa något mer än vad modellprognosen indikerar eftersom sysselsättningen växt starkt under både oktober och november. För det första kvartalet 2019 är prognosen däremot lägre än vad kvartalsmodellerna i tabell 8 förutspår¹³, vilket förklaras av de minskande anställningsplanerna och av att utbudsbegränsningar på arbetsmarknaden bedöms hämma sysselsättningsstillväxten något, vilket inte fångas av kvartalsmodellerna.

Sysselsättningsstillväxten blir dämpad från och med första kvartalet 2019. Sysselsättningsgraden stiger därför inte längre 2019–2020 men ligger kvar på en hög nivå. Högkonjunkturen har medfört att anställda i genomsnitt fått arbeta mer, vilket resulterat i att medelarbetstiden varit något högre än normalt. I takt med att högkonjunkturen dämpas 2019–2020 samtidigt som sysselsättningen fortsätter växa, faller medelarbetstiden tillbaka något (se tabell 9).

Diagram 61 Arbetade timmar

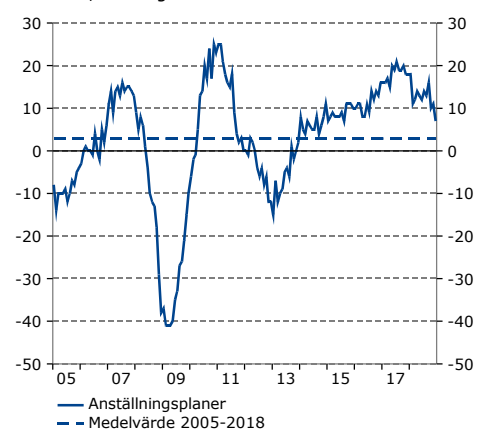
Miljoner timmar respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 62 Anställningsplaner i näringslivet

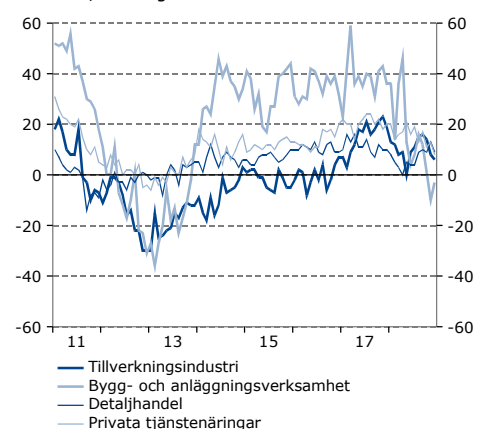
Nettotal, säsongsrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 63 Anställningsplaner i industri, byggverksamhet, detaljhandel och privata tjänstenäringar

Nettotal, säsongsrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

¹² Att anställningsplanerna är negativa innebär att fler i Konjunkturbarometerens enkäter svarar att antalet anställda väntas minska de närmaste tre månaderna än de som svarar att antalet anställda väntas öka.

¹³ Senaste utfall för kvartalsmodellerna är 2018, kvartal 3.

Tabell 8 Utfall och prognoser för sysselsättning

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal, säsongrensade värden

	Utfall 2018 kv. 3	Prognos 2018 kv. 4	Prognos 2019 kv. 1
Konjunkturinstitutets prognos	0,3	0,6	0,1
Bayesiansk VAR-modell ¹		0,4	0,4
Bayesiansk VAR-modell ²		0,5	0,6
VAR-modeller ³		0,4	0,4

¹ Se Raoufinia, K. "Forecasting employment growth in Sweden using Bayesian VAR models", Working Paper No. 144, Konjunkturinstitutet, 2016, för en redogörelse av denna BVAR-modell.

² Se fördjupningen "Modellbaserade skattningar för BNP och sysselsättning för andra och tredje kvartalet i år" i *Konjunkturläget*, juni 2015, för en beskrivning av denna BVAR-modell.

³ Modellprognosen är ett genomsnitt av 21 modeller som inkluderar föregående kvartalsutfall och andra arbetsmarknadsindikatorer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

FORTSATT HÖG BRIST PÅ ARBETSKRAFT

Enligt Konjunkturbarometern är bristen på arbetskraft i näringslivet den högsta sedan mätningen började 1996 (se diagram 64). Bristen är utbredd i näringslivets olika delar. Inom privata tjänstenärningar ökade bristtalen under det tredje kvartalet efter att ha legat mer eller mindre stilla i ett år (se diagram 65). Bristtalen inom tillverkningsindustrin planade ut samtidigt som de ökade marginellt inom handeln. Inom byggsektorn är bristtalen på väg ner sedan över ett år tillbaka även om de steg en del det tredje kvartalet 2018.¹⁴

Bristen på arbetskraft är historiskt hög även enligt Arbetsförmedlingens halvårsundersökning, framför allt inom den offentliga sektorn (se diagram 66).¹⁵ Bristtalen enligt Arbetsförmedlingen minskade under första halvåret 2018 men har sedan ökat marginellt igen. I linje med Konjunkturbarometern är uppgången bred över näringslivets olika delar. Inom offentlig sektor drivs uppgången i bristtalen sista halvåret 2018 av behov inom utbildningssektorn, medan bristen på arbetskraft inom vården har dämpats något.

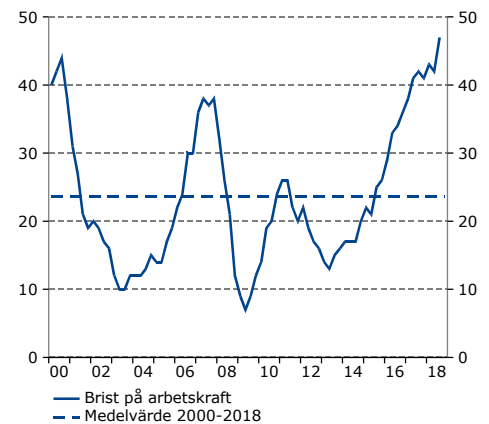
Bland de arbetsgivare som upplevt brist på arbetskraft vid rekryteringar har den vanligaste konsekvensen varit att rekryteringen tagit längre tid än normalt (se diagram 67 och diagram

¹⁴ Enkätens utformning för byggbranschens bristtal i Konjunkturbarometern skiljer sig mot andra branscher. Här mäts bristtalen i form av största hindret för ökad produktion. Svartalternativen på frågan i Konjunkturbarometern om främsta hinder för företagets byggande är efterfrågan, maskinkapacitet/material, arbetskraft, väder, finansiella restriktioner, annat eller inget. För övriga branscher ställs istället frågan om företaget har upplevt brist på arbetskraft.

¹⁵ Arbetsförmedlingens enkät är utformad på så sätt att det räcker med att arbetsgivaren har upplevt brist vid en enskild rekrytering det senaste halvåret. Bristtalen i nivå inom offentlig sektor och näringslivet är därför inte direkt jämförbara eftersom arbetsgivarna i offentlig sektor ofta är större.

Diagram 64 Brist på arbetskraft i näringslivet

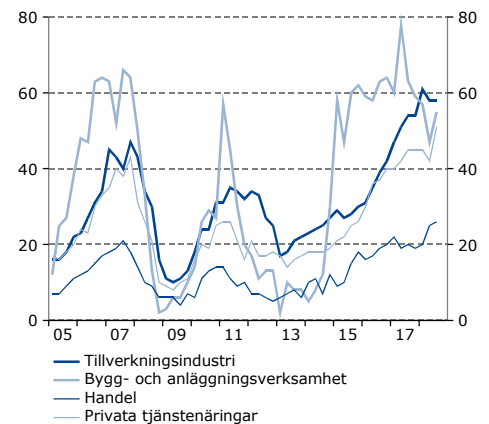
Andel ja-svar, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 65 Brist på arbetskraft i olika delar av näringslivet

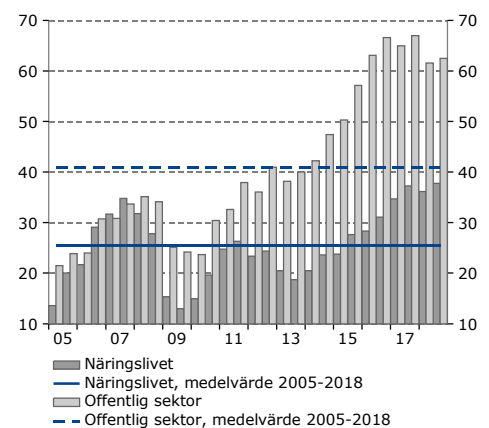
Andel ja-svar, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 66 Brist på arbetskraft

Andel arbetsställen med rekryteringsproblem, procent, halvårsvärden

Källa: Arbetsförmedlingen.

68).¹⁶ Men ungefär 30 procent av arbetsgivare som upplevt brist avstod från att rekrytera.

Inom såväl offentlig sektor som näringslivet har den enskilt vanligaste konsekvensen av rekryteringsproblemen för arbetsstället under en längre tid varit att befintlig personal får arbeta mer (se diagram 69).¹⁷ Inom offentlig sektor kan den snabba utvecklingen sedan 2015 troligen förklaras av de stora behov som uppkommit i samband med det höga flyktingmottagandet. Samtidigt framgår det att en annan konsekvens inom offentlig sektor är att kvaliteten i servicen har försämrats under en längre period.¹⁸

I näringslivet har bristen i än högre grad åtgärdats med att befintlig personal fått arbeta mer under senare år (se diagram 69). Inom näringslivet har det också varit flera företag än normalt som tackat nej till order som en konsekvens av bristen på arbetskraft. Även under den förra högkonjunkturen var detta en vanlig konsekvens av arbetskraftsbrist. Att företag i nuläget tackar nej till order i större utsträckning än normalt ger stöd åt bedömningen att arbetskraftsbristen i viss utsträckning hämmar produktionen.

Den stora brist på arbetskraft som avspeglas i höga bristtal bedöms sammantaget ha dämpat sysselsättningsstillväxten något under 2018 och kommer fortsätta göra det i en närliggande framtid. Men i takt med att konjunkturen går in i en lugnare fas 2019–2020 väntas i stället en lägre efterfrågan på arbetskraft i allt större utsträckning dämpa sysselsättningsstillväxten.

SYSSELSÄTTNINGSTILLVÄXTEN FORTSÄTTER ATT DRIVAS AV TJÄNSTEBRANSCHERNA

Under de senaste åren är det framför allt inom tjänstesektorn som sysselsättningen har ökat (se diagram 70). I takt med avmattningen av inhemsk efterfrågan ökar sysselsättningen inom tjänsteföretagen långsammare. Byggbranschen har bidragit relativt mycket till den totala sysselsättningsstillväxten under senare år, som en följd av den snabbt växande bostadsproduktionen. Framöver mattas byggproduktionen av, vilket resulterar i att sysselsättningen i byggbranschen är närmast oförändrad under kommande år (se diagram 71). Denna avmattning syns även i anställningsplanerna inom byggbranschen (se diagram 63). Sysselsättningen inom industrin ökade 2017 efter flera år med minskande sysselsättning. Industrin har fortsatt att bidra positivt till sysselsättningsstillväxten under 2018. Inom tillverkningsindustrin

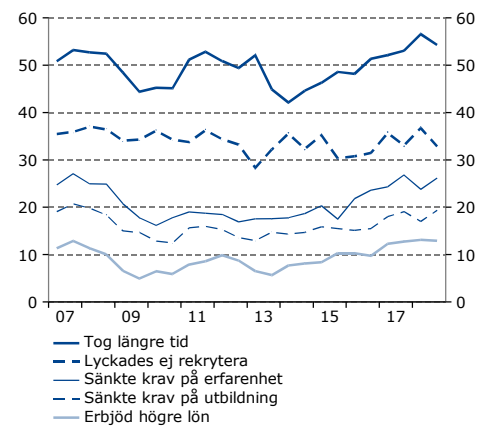
¹⁶ För såväl bristens konsekvens för rekryteringen som för arbetsstället kan arbetsgivaren markera flera svarsalternativ, varför andelarna inte är summerbara.

¹⁷ Diagram 69 visar enbart de två vanligast förekommande konsekvenserna av bristen för arbetsstället inom näringslivet respektive offentlig sektor. Övriga konsekvenser av bristen för arbetsstället är att hyra in från bemanningsföretag, att servicen/produktionen minskade, att planerad expansion sköts på framtiden (NL) samt att befintlig personal internutbildades (Off). Se fördjupningen "Dämpas sysselsättningen av brist på arbetskraft?" i *Konjunkturläget*, december 2017.

¹⁸ Se *Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2018*, december 2018, Arbetsförmedlingen, för en analys av bristens konsekvenser för arbetsgivare.

Diagram 67 Bristens konsekvenser för rekryteringen, näringslivet

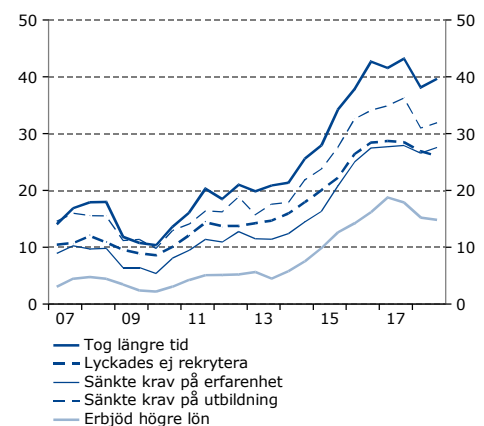
Procent av arbetsställen som upplevt brist, halvårsvärden

Källa: Arbetsförmedlingen.

Diagram 68 Bristens konsekvenser för rekryteringen, offentlig sektor

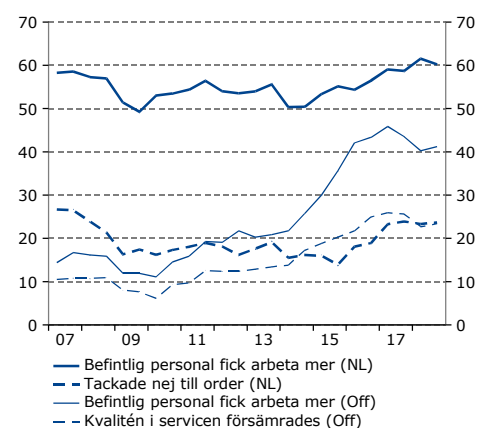
Andel av arbetsställen som upplevt brist, halvårsvärden

Källa: Arbetsförmedlingen.

Diagram 69 Bristens konsekvenser för arbetsstället, näringslivet och offentlig sektor

Andel av arbetsställen som upplevt brist, halvårsvärden

Anm. NL avser näringslivet och Off avser offentlig sektor.

Källa: Arbetsförmedlingen.

är anställningsplanerna fortsatt positiva, men de har mattats av något under slutet på 2018. Eftersom bristtalen samtidigt ligger still kan detta tyda på att sysselsättningen inom tillverkningsindustrin hämmas något av bristen på arbetskraft. Dessutom växer produktionen långsammare framöver vilket bidrar till att sysselsättningen i stort sett blir oförändrad.

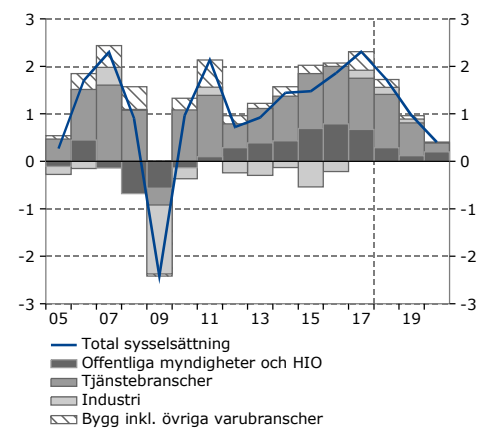
Sysselsättningen inom den offentliga sektorn har ökat jämförelsevis mycket sedan 2015, i huvudsak till följd av ett stort rekryteringsbehov för att möta ett högt antal asylsökande och nyanlända (se diagram 70). Dessa behov minskar nu. Samtidigt ökar antalet unga och äldre i befolkningen framöver, vilket ökar behovet av att anställa inom såväl utbildning som vård och omsorg. Sammantaget fortsätter därför sysselsättningen inom offentlig sektor att växa 2019–2020, om än något långsammare än 2018. Den stora brist på arbetskraft med relevant kompetens som arbetsgivare inom offentlig sektor upplever gör det dock troligt att kraven på kompetens i en del fall kommer att behöva sänkas för att matcha arbetskraften. En sådan anpassning av kompetenskraven verkar redan ske inom delar av den offentliga sektorn (se diagram 68).

ARBETSKRAFTSDELTAGANDET NÄRA HISTORISKT HÖGA NIVÅER

Arbetskraftsdeltagandet har ökat successivt sedan 2011, och är nu nära den högsta nivån sedan början av 1990-talet (se diagram 72). Det höga arbetskraftsdeltagandet förklaras till stor del av att arbetskraftsdeltagandet bland äldre och utrikes födda stigit som en följd av politiska reformer och andra strukturella förändringar på arbetsmarknaden. Men den rådande högkonjunkturen har också resulterat i att fler personer än normalt sökt sig till arbetskraften när efterfrågan och bristen på arbetskraft varit stor. Då det fortsatt råder högkonjunktur på arbetsmarknaden 2019 och 2020 kommer arbetskraftsdeltagandet ligga kvar på en hög nivå (se tabell 9).

Diagram 70 Bidrag till sysselsättningstillväxten

Procentuell förändring respektive procentenheter

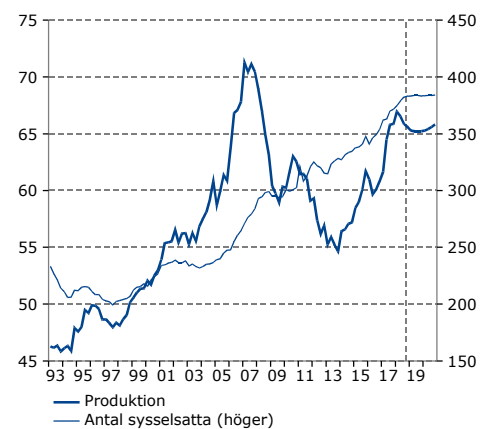

Anm. HIO avser hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 71 Produktion och sysselsättning i byggsektorn

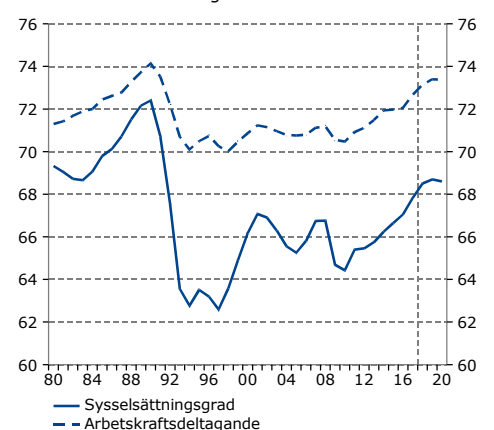
Miljarder kronor, baspris, fasta priser respektive tusental personer, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 72 Sysselsättningsgrad och arbetskraftsdeltagande

Procent av befolkningen 15–74 år

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 9 Arbetsmarknad

Tusental personer respektive procentuell förändring, om inget annat anges

	2017	2017	2018	2019	2020
BNP till baspris ¹	4 050	2,4	2,3	1,4	1,5
Produktivitet i hela ekonomin ²	502	0,3	0,4	0,6	1,1
Produktivitet i näringslivet ²	556	0,8	0,9	0,7	1,5
Arbetade timmar ³	8 061	2,1	1,9	0,8	0,4
Medelarbetstid för sysselsatta ⁴	30,9	-0,2	0,1	-0,1	0,0
Sysselsättning	5 022	2,3	1,8	0,9	0,4
Sysselsättningsgrad ⁵		67,8	68,5	68,7	68,6
Arbetskraft	5 380	2,0	1,4	1,0	0,5
Arbetskraftsdeltagande ⁶		72,7	73,1	73,4	73,4
Arbetslöshet ⁷	358	6,7	6,3	6,4	6,5
Befolkning 15–74 år	7 403	1,1	0,8	0,7	0,5
Arbetsmarknadsgap ⁸		0,3	1,0	0,9	0,5
BNP-gap ⁹		1,1	1,5	0,9	0,5

¹ Miljarder kronor, kalenderkorrigerad. ² Kronor per timme, kalenderkorrigerad.

³ Miljoner timmar, kalenderkorrigerad. ⁴ Timmar per vecka, kalenderkorrigerad.

⁵ Andelen sysselsatta av befolkningen 15–74 år, procent. ⁶ Andelen personer i arbetskraften av befolkningen 15–74 år, procent. ⁷ Procent av arbetskraften. ⁸ Skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ⁹ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

ARBETSLÖSHETEN ÖKAR FRAMÖVER

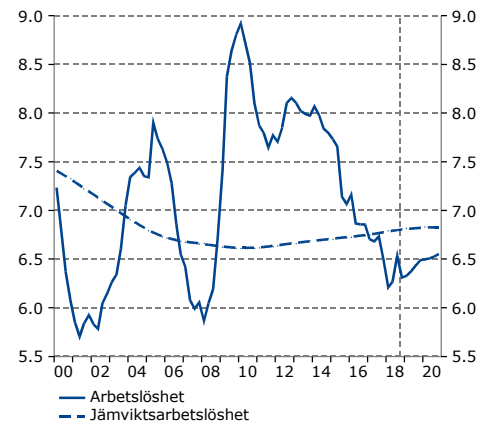
Den starka tillväxten i sysselsättningen under konjunkturuppgången har medfört att arbetslösheten fallit gradvis. Under 2018 har dock arbetslösheten börjat stiga igen. Då arbetskraften växer något snabbare än sysselsättningen 2019 och 2020 fortsätter arbetslösheten att stiga svagt (se diagram 74 och tabell 9).

FORTFARANDE HISTORISKT MÅNGA LEDIGA JOBB

Enligt SCB har antalet lediga jobb stigit trendmässigt sedan 2013, men under tredje kvartalet 2018 minskade de något. Även nyanmälda lediga platser till Arbetsförmedlingen har minskat något under senare delen av 2018 (se diagram 73). Trots minskningen ligger både lediga jobb och nyanmälda platser kvar på mycket höga nivåer. Detta kan till viss del förklaras av ett förändrat rekryteringsbeteende hos arbetsgivarna genom att kostnaden för att utannonsera lediga jobb minskat. På så vis kan arbetsgivare nu vara mer benägna att utlysa lediga jobb än under tidigare år, utan att detta föranleder ett annat anställningsbeteende. Men att de lediga jobben är på en mycket högre nivå än före finanskrisen, samtidigt som arbetslösheten är högre, tyder ändå på att det nu finns betydande matchningsproblem på arbetsmarknaden och att resursutnyttjandet är högt. Det kan illustreras med Beveridgekurvan, som visar relationen mellan lediga jobb som andel av arbetskraften (vakansgraden) och arbetslöshet (se diagram 75). Arbetslösheten uppgick till 6,5 procent tredje

Diagram 74 Arbetslöshet

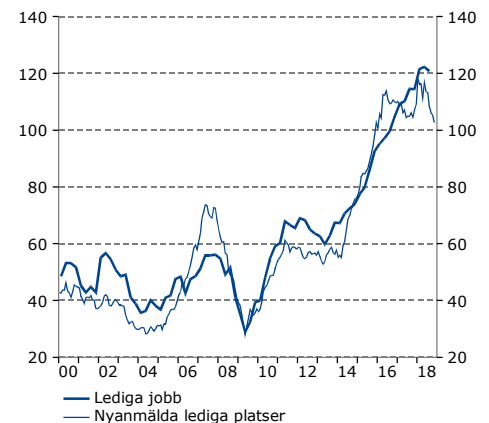
Procent av arbetskraften respektive potentiell arbetskraft, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 73 Nyanmälda lediga platser och lediga jobb

Tusental, säsongsrensade kvartalsvärden respektive säsongsrensade månadsvärden, 3-månaders glidande medelvärde

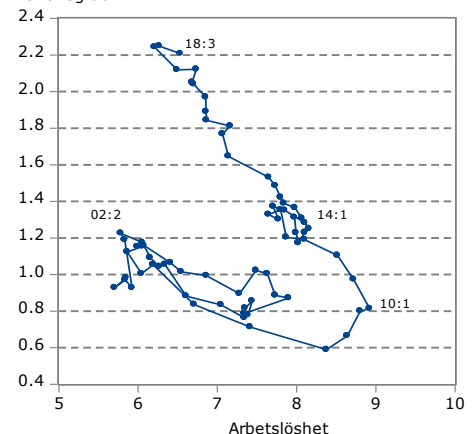

Anm. Lediga jobb är länkade av Konjunkturinstitutet före 2001. Nyanmälda lediga platser avser de med en varaktighet över tio dagar.

Källor: Arbetsförmedlingen och SCB.

Diagram 75 Beveridgekurvan med lediga jobb från SCB, 2001–2018

Procent av arbetskraften, säsongsrensade kvartalsvärden
Vakansgrad

Anm. Vakansstal avser lediga jobb i förhållande till arbetskraften. Sista observation är 2018 kv. 3.

Källa: SCB.

kvartalet 2018 och var därmed högre än under åren närmast före finanskrisen. Även om vakanserna i form av lediga jobb vek ner samma kvartal var de fortsatt på historiskt höga nivåer och betydligt högre än åren före finanskrisen.

Ett ytterligare tecken på matchningsproblemen på arbetsmarknaden är att en jämförelsevis stor andel av de arbetslösa enligt Arbetsförmedlingen tillhör en så kallad utsatt grupp, det vill säga en grupp med jämförelsevis låga jobbchanser.¹⁹ Dessa grupper är äldre (55–64 år), utomeuropeiskt födda, individer med som mest förgymnasial utbildning samt personer med funktionsnedsättning. Jämfört med åren strax före finanskrisen, när resursutnyttjandet på arbetsmarknaden också var högt, har en betydligt större andel av de nuvarande arbetslösa sämre förutsättningar att få ett jobb. Enligt Arbetsförmedlingen bedöms drygt 75 procent av de arbetslösa det tredje kvartalet 2018 tillhöra en utsatt grupp, jämfört med ca 55 procent 2007 (se diagram 76).

Eftersom Arbetsförmedlingens statistik över inskrivna arbetslösa är verksamhetsstatistik är den inte direkt jämförbar med AKU-statistiken över arbetslösa.²⁰ Men om de av Arbetsförmedlingen definierade utsatta grupperna summeras och korrigeras för individer som kan befinna sig i flera grupper visar AKU-statistiken en liknande bild. År 2017 var 63 procent av de arbetslösa enligt AKU antingen äldre (55–64 år), utomeuropeiskt födda eller personer med som mest förgymnasial utbildning.²¹ Det är en lite lägre andel än vad Arbetsförmedlingens statistik ger samma år. Men det är en mindre gynnsam sammansättning av de arbetslösa jämfört med den förra högkonjunkturen då 52 procent av de arbetslösa tillhörde en utsatt grupp på arbetsmarknaden i AKU-termer.

RESURUTNYTTJANDET PÅ ARBETSMARKNADEN SOM MEST ANSTRÄNGT 2018

Resursutnyttjandet på arbetsmarknaden, mätt med det så kallade arbetsmarknadsgapet som relaterar det faktiska antalet arbetade timmar till den potentiella nivån, har enligt Konjunkturinstitutets bedömning varit positivt sedan 2017. Under 2018 har det stigit ytterligare (se diagram 77). I takt med att sysselsättningsstillväxten dämpas minskar arbetsmarknadsgapet, men förblir positivt under såväl 2019 som 2020.

Bedömningen att resursutnyttjandet på arbetsmarknaden är högt 2018 stöds av att bristen på arbetskraft är hög, både enligt Konjunkturbarometern och Arbetsförmedlingen. Det höga resursutnyttjandet på arbetsmarknaden syns också i att företag och

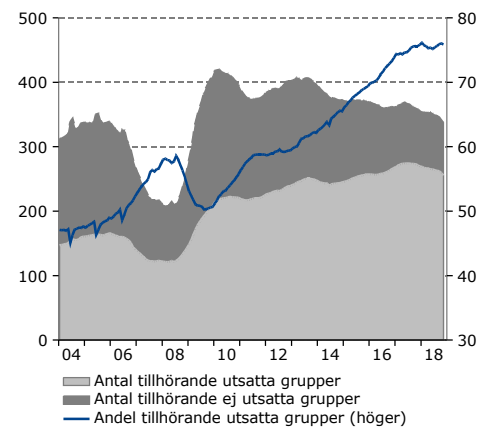
¹⁹ Definitionen av utsatta grupper enligt Arbetsförmedlingen utgår ifrån vilka grupper som har historiskt haft låga jobbchanser. AKU har ingen definition av utsatta grupper på arbetsmarknaden.

²⁰ Olika grupper av arbetslösa kan finnas representerade i olika grad i statistiken från Arbetsförmedlingen respektive i AKU-statistiken. Se www.scb.se för jämförelsesstudier av AKU och Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsstatistik.

²¹ AKU för ingen statistik över personer med funktionsnedsättning. Denna grupp är därför inte medräknad i jämförelsen.

Diagram 76 Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen

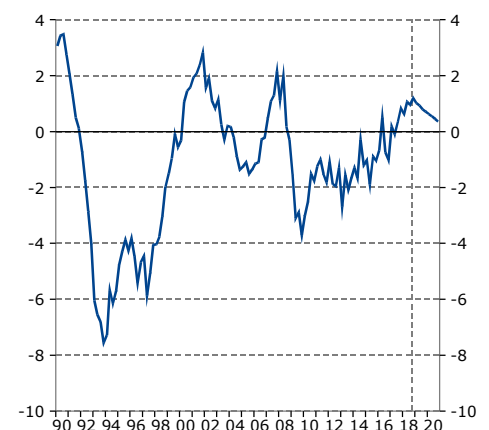
Tusental respektive procent, säsongsrensade månadsvärden

Källor: Arbetsförmedlingen och Konjunkturinstitutet.

Diagram 77 Arbetsmarknadsgap

Procent av potentiellt arbetade timmar, säsongsrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 78 Produktivitetsgap i näringslivet

Procent av potentiell produktivitet

Källa: Konjunkturinstitutet.

organisationer har svårt att rekrytera och att rekryteringstiderna är långa. Det höga resursutnyttjandet på arbetsmarknaden och den därmed höga nivån på sysselsättningen medför också att arbetslösheten är lägre än den av Konjunkturinstitutet bedömda jämviktsarbetslösheten 2018–2020 (se diagram 74).

RESURSUUTNYTTJANDET INOM FÖRETAGEN FORTSATT HÖGRE ÄN NORMALT

Produktiviteten i näringslivet minskade något det tredje kvartalet 2018 för andra kvartalet i rad. Trots detta är produktivetsnivån i näringslivet fortsatt lite högre än normalt, vilket återspeglas i att produktivetsgapet bedöms vara positivt (se diagram 78).²²

Indikatorer stöder bilden av att företagen använder befintlig produktionskapacitet, så som personal och maskiner, mer intensivt än normalt. Exempelvis har kapacitetsutnyttjandet i industrin ökat enligt både SCB:s och Konjunkturbarometerns indikatorer, vilka nu ligger högt över sina historiska genomsnitt (se diagram 79). Arbetsförmedlingens statistik visar också på ett ansträngt läge då andelen företag som har svårt att öka produktionen utan att nyanställa har fortsatt stiga under andra halvåret 2018 (se diagram 80). I takt med att det höga efterfrågeläget dämpas och produktionen växer långsammare sjunker resursutnyttjande inom företagen och produktivetsgapet i näringslivet bedöms slutas under 2019 (se diagram 78).

FORTSATT HÖGKONJUNKTUR I SVENSK EKONOMI

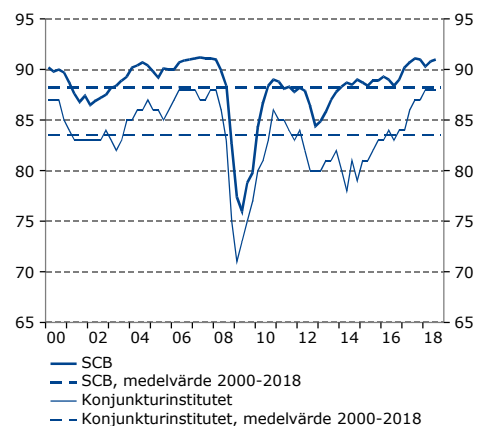
Konjunkturinstitutets resursutnyttjandeindikator är ett mått som väger samman olika indikatorer på resursutnyttjandet.²³ Den påvisar ett ökat resursutnyttjande sedan 2014 (se diagram 81). Under det första halvåret 2018 sjönk indikatorn något men tredje kvartalet ökade den igen. Ökningen förklaras till stor del av att bristen på arbetskraft ökade inom vissa branscher. Konjunkturinstitutets samlade bedömning är att det i nuläget råder högkonjunktur i svensk ekonomi.²⁴ Även om konjunkturen mattas av 2019 och 2020 råder det fortfarande högkonjunktur. För en beskrivning av en trolig utveckling av ekonomin bortom 2020, se kapitlet ”Scenario för svensk ekonomi 2021–2023”.

²² Produktivetsgapet visar den procentuella avvikelser mellan den faktiska produktiviteten och den potentiella produktiviteten. Potentiell produktivitet är den produktivitet som skulle ha observerats i avsaknad av konjunkturell variation, men med den faktiska kapitalstocken.

²³ Konjunkturinstitutets resursutnyttjandeindikator baseras på en principalkomponentanalys. För en beskrivning se fördjupningen ”En sammanfattande indikator för resursutnyttjandet i ekonomin”, *Konjunkturläget*, juni 2016.

²⁴ Det illustreras av att BNP-gapet, det vill säga faktisk BNP:s avvikelser från potentiell BNP, är påtagligt högre än normalt. Konjunkturinstitutets riktvärde är 0,5 procentenheter som kritisk gräns för när BNP är påtagligt högre än potentiell BNP och att det därmed råder högkonjunktur.

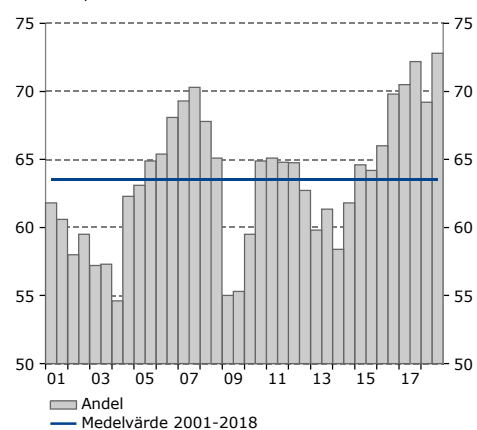
Diagram 79 Industrins kapacitetsutnyttjande
Procent, säsongsrensade kvartalsvärden

Anm. Konjunkturinstitutets kapacitetsutnyttjande avser tillverkningsindustrin.

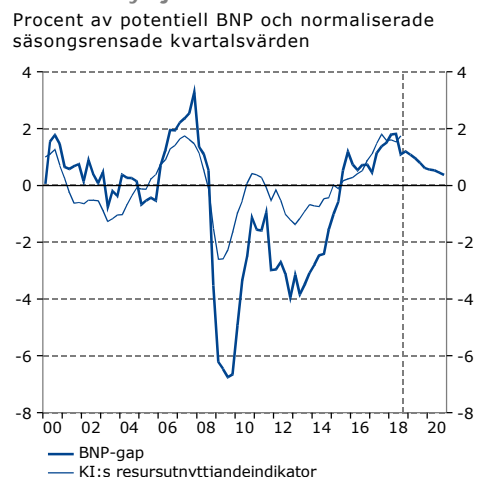
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 80 Andel arbetsställen som högst kan öka produktionen med 10 procent utan att nyrekrytera
Procent, halvårsvärden

Källa: Arbetsförmedlingen.

Diagram 81 BNP-gap och resursutnyttjandeindikator
Procent av potentiell BNP och normaliserade säsongsrensade kvartalsvärden

Anm. Se fotnot i texten.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Löner och inflation

MÄTLIGA LÖNEÖKNINGAR GIVET RESURUTNYTTJANDET

Ett högt resursutnyttjande på arbetsmarknaden har tidigare resulterat i att lönerna stigit snabbare än vad som för närvarande är fallet (se diagram 82). Inom näringslivet har lönetillväxten legat under 2,5 procent per år sedan 2015. Löneglidningen, det vill säga löneökningar utöver det som avtalats centralt, uteblev i stort sett helt 2017. En ihållande låg produktivitetstillväxt i näringslivet och låg inflation har bidragit till detta men kan inte förklara utvecklingen fullt ut. Andra faktorer som kan verka återhållande på lönerna är strukturella förändringar med som påverkar arbetskraftens rörlighet samt den långa lågkonjunkturen efter finanskrisen som har skapat ökad osäkerhet om framtiden.²⁵

Under första halvåret av 2018 tilltog dock löneutvecklingen inom näringslivet något och lönerna ökade med 2,6 procent i årstakt, vilket motsvarade en löneglidning om 0,6 procentenheter (se diagram 83). Men enligt preliminär statistik sjönk löneökningarna i näringslivet tillbaka till 2,4 procent igen under det tredje kvartalet.²⁶

Inom offentlig sektor har löneökningarna varit lite högre än i näringslivet under senare år (se diagram 84). En viktig drivkraft för detta har varit det höga rekryteringsbehovet och den stora personalbristen, vilket resulterat i olika politiska satsningar. Det tredje kvartalet 2018 var löneökningstakten fortsatt något högre inom offentlig sektor, främst till följd av en relativt hög löneökningstakt inom staten. Detta kan till viss del förklaras av det nya polisavtalet, vilket innebar att lönerevisionerna för 2017 och 2018 slogs samman och förklades till våren 2018. Trots något högre löneökningar i offentlig sektor uppgår dock löneökningstakten i ekonomin som helhet till 2,4 procent i årstakt under tredje kvartalet.

LÖNEÖKNINGSTAKTEN FORTSÄTTER STIGA FRAMÖVER MEN NÅR INTE TIDIGARE TOPPAR

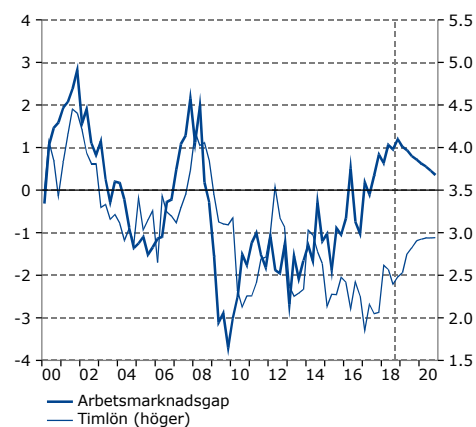
Inom näringslivet blir löneökningstakten högre 2018 än de senaste åren och uppgår till 2,5 procent. Nästa år leder det höga resursutnyttjandet på arbetsmarknaden till lite högre löneglidning och inom näringslivet stiger löneökningstakten till 2,8 procent. Lönerna i den offentliga sektorn ökar ungefär lika snabbt som inom näringslivet 2018 och 2019. Löneökningstakten i ekonomin som helhet blir 2,5 procent 2018 och 2,7 procent 2019.

²⁵ Se *Lönebildningsrapporten*, 2018, Konjunkturinstitutet, för en mer djupgående diskussion av varför löneökningarna inte tagit fart de senaste åren.

²⁶ Enligt preliminära utfall för konjunkturlönestatistiken ökade lönerna i näringslivet med 2,3 procent tredje kvartalet 2018 jämfört med tredje kvartalet 2017. Denna statistik redovisar periodiserade löneökningar, vilket innebär att retroaktiva löneutbetalningar successivt kommer att medföra revideringar av utfallen 12 månader bakåt. I enlighet med historiskt revideringsmönster väntas retroaktiva utbetalningar resultera i en upprevidering av utfallen för tredje kvartalet 2018 med en tiodels procentenhet.

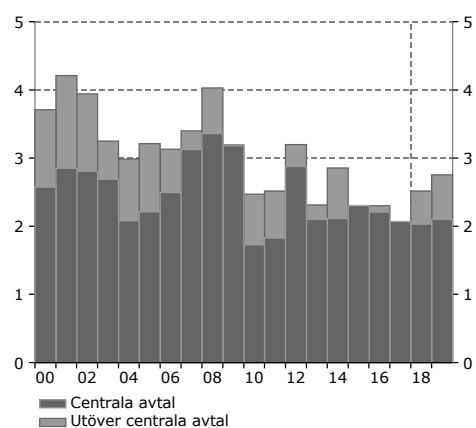
Diagram 82 Arbetsmarknadsgap och timlön i näringslivet

Procent av potentiellt arbetade timmar respektive årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

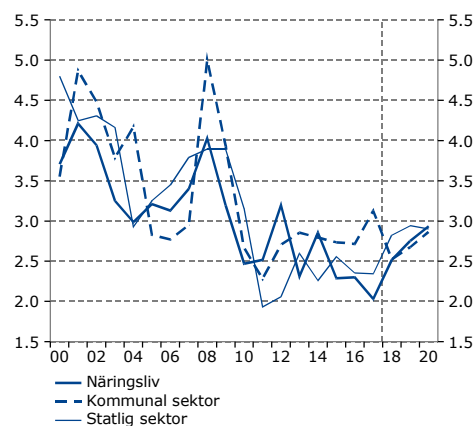
Källor: Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

Diagram 83 Timlön i näringslivet
Procentuell förändring

Källor: Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

Diagram 84 Timlön i näringsliv, kommunal sektor och statlig sektor
Procentuell förändring

Källor: Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

Under 2020 sluts nya avtal i ett läge då arbetsmarknaden fortfarande är stark, även om arbetslösheten då börjat stiga långsamt. Samtidigt börjar även produktivitetstillväxten tillta något, vilket ökar företagens möjlighet att bära högre löner. Sammantaget resulterar det i att löneökningstakten stiger till 2,9 procent (se tabell 10).

ARBETSKOSTNADEN PER TIMME TILLFÄLLIGT HÖG 2018

Arbetskostnaden utgörs av lönesumman och arbetsgivaravgifter, där arbetsgivaravgifter i sin tur utgörs av avtalade kollektiva avgifter, lagstadgade kollektiva avgifter och löneskatter. Under första halvåret 2018 har de kollektiva avgifterna ökat relativt starkt och arbetskostnaderna per timme har därför ökat snabbare än timlönen. Uppgången i de kollektiva avgifterna första halvåret 2018 bedöms till viss del vara tillfällig. Detta medför en tillfällig diskrepans mellan tillväxten i arbetskostnaderna per timme och timlönen 2018 och 2019 (se diagram 85).

Tabell 10 Timlön och arbetskostnad

Procentuell förändring respektive procent, kalenderkorrigerade värden

	2017	2018	2019	2020
Timlön, KL, hela ekonomin	2,3	2,5	2,7	2,9
Timlön, KL, näringslivet	2,0	2,5	2,8	2,9
Timlön, NR, näringslivet	2,5	2,6	2,9	3,0
Arbetsgivaravgifter ¹ (i procent av lönen), näringslivet	43,1	43,7	43,4	43,4
Arbetskostnad per timme, näringslivet ²	2,4	3,1	2,7	3,0
Produktivitet, näringslivet ³	0,6	0,5	0,7	1,5
Enhetsarbetskostnad, näringslivet	1,8	2,6	2,0	1,5
Justerad vinstandel, procent av förädlingsvärde, näringslivet ⁴	35,8	35,1	35,4	35,3

¹ Kollektiva avgifter och löneskatter. ² Lön och arbetsgivaravgifter. ³ Förädlingsvärdet delat med anställdas arbetade timmar. ⁴ Exklusive små- och fritidshus samt justerad för antalet timmar utförda av egenföretagare, ej kalenderkorrigerad.

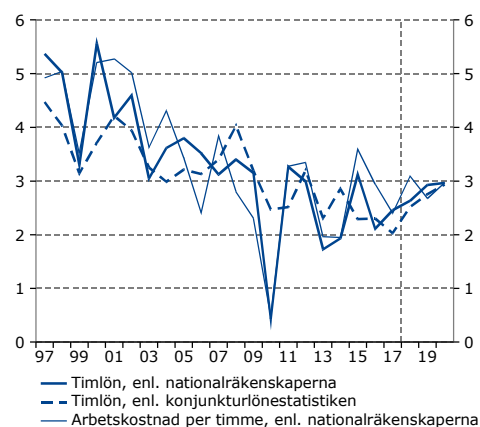
Anm. Konjunkturlönestatistiken (KL) respektive nationalräkenskaperna (NR). Timlönen enligt nationalräkenskaperna mäts som lönesumman dividerat med anställdas arbetade timmar.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Utvecklingen av enhetsarbetskostnaden visar hur arbetskostnaden per timme utvecklas i relation till produktiviteten och speglar hur kostnadstrycket utvecklas inom företagen. Under åren 2017–2019 utvecklas produktiviteten långsamt, vilket gör att enhetsarbetskostnaden trots dämpad löneutveckling ändå ökar relativt mycket. Under 2020 tar produktivitetstillväxten fart och tillväxten i enhetsarbetskostnaden faller då tillbaka, trots att löneökningstakten tilltar något (se diagram 86). I genomsnitt stiger enhetsarbetskostnaderna med 2,0 procent per år 2018–2020. Det

Diagram 85 Timlön och arbetskostnad per timme i näringslivet

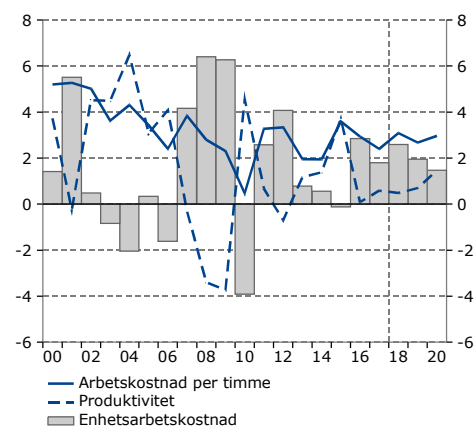
Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB, Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

Diagram 86 Enhetsarbetskostnad i näringslivet, anställda

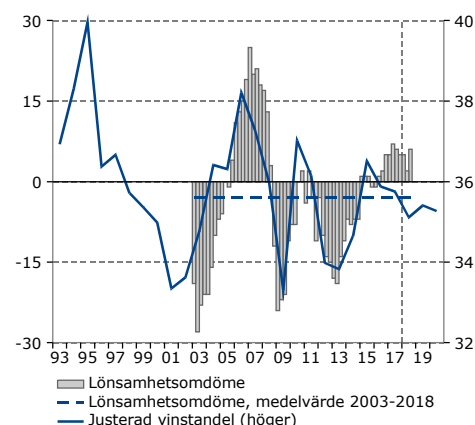
Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 87 Lönsamhet i näringslivet

Procent, årsvärden respektive netttotal, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

är något högre än vad som på lång sikt bedöms vara förenligt med 2 procents KPIF-inflation.²⁷

Vinstandelen visar vilken andel av näringslivets förädlingsvärde som går till kapitalersättning respektive till arbetskostnader. Om enhetsarbetskostnaden växer snabbare än förädlingsvärdepriset sjunker vinstandelen, något som varit fallet under de senaste åren. Denna utveckling fortsätter och vinstandelen försvagas något 2018–2020. Sett ur ett historiskt perspektiv är dock vinstandelen på en ganska normal nivå och enligt företagens egna svar i Konjunkturbarometern är lönsamhetsläget gott (se diagram 87). Det är dock framför allt industriföretagen som är nöjda med lönsamheten, något som den svaga kronan sannolikt bidrar till. Handeln och tjänsteföretagen har däremot mer normala lönsamhetsomdömen (se diagram 88). Det kan betyda att det finns ett större behov av att höja priserna inom tjänstebranscherna och handeln.

INFLATION NÄRA MÅLET 2017–2019

Sedan sommaren 2018 har KPIF-inflationen legat något över Riksbankens inflationsmål på 2 procent (se diagram 89).²⁸ Det är framför allt högre priser på energi som hållit uppe inflationen. I november 2018 var KPIF-inflationen exklusive energi 1,4 procent. Bortsett från sommaren 2017 har KPIF-inflationen exklusive energi legat under 2 procent samtliga månader sedan 2010. En svag prisutveckling för varor och dämpade hyresökningar har bromsat inflationen under senare tid (se diagram 90). Även prisutvecklingen för tjänster har under 2018 dämpats något efter en större uppgång under 2017.²⁹

Företagens inflationsförväntningar på ett års sikt har stigit men är fortfarande under 2 procent enligt Konjunkturbarometerns undersökning.³⁰ Förväntningarna på både KPI- och KPIF-inflationen om ett år i Kantar Sifo Prosperas undersökning är 2 procent (se diagram 91).³¹

²⁷ Se Lönebildningsrapporten, 2016, Konjunkturinstitutet.

²⁸ KPIF-inflation avser det svenska konsumentprisindexet med fast bostadsränta.

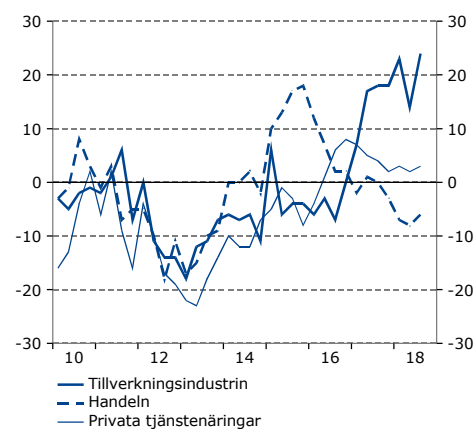
²⁹ Med tjänster avses i detta avsnitt inköpta tjänster som inte direkt hör till boendet. Tjänster som är direkt knutna till boendet såsom hyra, sotning, avlopp, med mera ingår i posten boende.

³⁰ I Konjunkturbarometerns enkät till företagen preciseras inte vilket mått på inflation som avses. Därmed är det oklart om företagens svar avser KPI, KPIF, eller något annat mått.

³¹ Kantar Sifo Prosperas enkät innehåller separata frågor om KPI och KPIF-inflationen. I diagrammet visas förväntningarna på KPI-inflationen hos samtliga respondenter i undersökningen.

Diagram 88 Lönsamhetsomdöme i tillverkningsindustrin, handeln och privata tjänstenärings

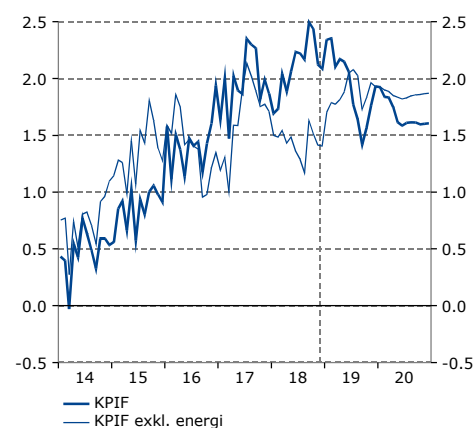
Nettotal, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 89 Konsumentpriser

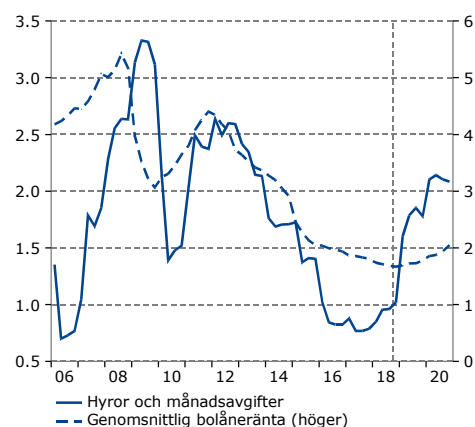
Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 90 Hyror och månadsavgifter i KPI och räntor

Årlig procentuell förändring respektive procent, kvartalsvärden

Anm. Före 2017 avser serien "Hyror och månadsavgifter" endast hyror.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 11 Konsumentpriser

Procent respektive procentuell förändring

	Vikt	2017	2018	2019	2020
KPI	100	1,8	1,9	2,0	2,1
Räntekostnader, räntesats		-3,0	-5,0	1,9	11,5
KPIF	100	2,0	2,1	1,9	1,7
Varor	44	0,4	0,6	1,2	1,1
Tjänster	30	2,8	1,9	2,3	2,4
Boende exkl. räntekostnader och energi	15	1,4	1,8	2,1	2,2
Energi	7	5,8	10,5	2,6	-0,4
Räntekostnader, kapitalstock	4	9,4	7,1	5,6	5,3
KPIF exkl. energi	93	1,7	1,4	1,9	1,9
HIKP		1,9	2,0	1,8	1,5

Anm. Räntekostnader i KPI utgörs av produkten av kapitalstock och räntesats. Energi avser kostnader för el, gas, uppvärmning och drivmedel. Boende exklusive räntekostnader och energi avser hyror, reparationskostnader, avskrivningar (renoveringskostnader), tomträttsavgäld och fastighetskatt, försäkringskostnader, kostnader för vatten, avlopp, renhållning och sotning.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

FÖRDRÖJDA EFFEKTER AV SOMMARENS TORKA PÅ LIVSMEDELSPRISERNA

Många lantbruksföretag brottas med försämrad lönsamhet efter sommarens torka.³² Men förväntningar om påtagligt högre livsmedelspriser i konsumentledet har, med enstaka undantag, ännu inte realiserats (se diagram 92). Priset på vissa grönsaker har stigit, men spannmålsbaserade produkter som bröd och pasta har liksom köttprodukter inte ändrats mycket i pris. Livsmedelshandlarnas förväntningar om prisutvecklingen de kommande tre månaderna föll tillbaka markant i december 2018 (se diagram 93). Förklaringen ligger troligtvis i att de globala livsmedelspriserna varit relativt stabila, och till och med sjunkit något under senare tid (se diagram 94). Konjunkturinstitutets bedömning är ändå att torkan sommaren 2018 så småningom kommer att leda till högre konsumentpriser på livsmedel. De ökade kostnaderna inom djuruppfödning och livsmedelsproduktion kommer att ge avtryck i konsumentledet först när utbudet och slaktvolymerna minskar. Det innebär att genomslaget i högre priser i konsumentledet sker med fördröjning. Därmed kommer lönsamheten inom djuruppfödning att vara fortsatt pressad under en tid framöver.³³ Utvecklingen de kommande åren är dock beroende av skördeutfallen och väderleken som är svåra att förutsäga.

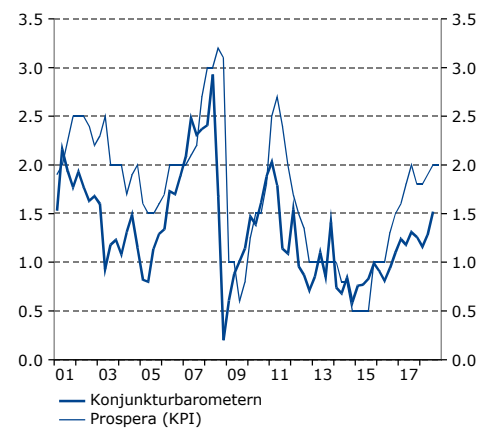
Övriga varupriser har haft en svagare trendmässig prisutveckling än livsmedel under lång tid. De senaste tio åren har varupriserna exklusive livsmedel sjunkit med i genomsnitt

³² Se exempelvis artikeln "Sveriges äggproducenter: Risk för konkurser" i Lantbrukets Affärstidning (ATL), 11 oktober 2018. Se även "Lantbrukets lönsamhet – prognos november 2018", LRF-konsult.

³³ Se även Livsmedelsföretagens konjunkturbrev Q3 2018, Livsmedelsföretagen, tillgängligt på www.livsmedelsforetagen.se.

Diagram 91 Inflationsförväntningar på ett års sikt

Procent, kvartalsvärden

Källor: Kantar Sifo Prospera och Konjunkturinstitutet.

Diagram 92 Livsmedelspriser

Procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 93 Företagens prisförväntningar på tre månaders sikt
Nettotal, månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

0,2 procent per år. Även i november 2018 var prisutvecklingen för övriga varor svag, med lägre priser på exempelvis glasögon och bilbarnstolar. Men prisförväntningarna inom specialiserad butikshandel steg i december, vilket indikerar att priserna kommer att stiga den närmaste tiden (se diagram 93).

STIGANDE ENHETSARBETSKOSTNAD GER HÖGRE TJÄNSTEPRISER

Enhetsarbetskostnadens utveckling är på sikt en viktig drivkraft för inflationen. På kort sikt är dock sambandet mellan enhetsarbetskostnaderna och konsumentpriserna inte särskilt starkt. Utvecklingen av enhetsarbetskostnaden påverkas av konjunkturell fluktuation i produktiviteteten, vilket påverkar företagens genomsnittliga produktionskostnader per producerad enhet. Men på kort sikt är det inte alltid möjligt för företagen att föra förändringar i enhetsarbetskostnaden vidare till konsumentledet. Den komponent i inflationen som kan förväntas ha starkast samband med enhetsarbetskostnadsutvecklingen är tjänstepriserna, eftersom betydelsen av den inhemska kostnadsutvecklingen är större för tjänstepriser än för varupriserna, som i högre grad påverkas av importpriser och internationell konkurrens. Den låga produktivitetstillväxten under senare år innebär att enhetsarbetskostnaderna stiger relativt snabbt, trots måttliga löneökningar. Det medför att konsumentpriset på tjänster stiger med 2,3–2,4 procent per år 2019–2020. Det är en prisutveckling som är högre än den genomsnittliga ökningen de senaste tio åren (se diagram 95),³⁴ men den är ungefär i linje med den av Konjunkturinstitutets beräknade prisökningstakt för tjänster som på lång sikt är förenlig med inflationsmålet.

SÄNKTA ELNÄTSAVGIFTER 2020

Råoljepriset har fallit tillbaka till drygt 60 dollar per fat³⁵ efter att ha varit uppe över 85 dollar inför verkställandet av USA:s sanktioner mot Iran i oktober 2018 (se diagram 96). I kombination med ökade globala bensinlager har det lägre råoljepriset pressat konsumentpriset på drivmedel, i synnerhet bensin. Dieselpriiset har inte sjunkit lika mycket som bensinpriset beroende på en relativt högre global efterfrågan,³⁶ och på den svenska reduktionsplikten som infördes i somras.³⁷ År 2020 införs dessutom hårdare krav på svavelutsläpp i internationell sjöfart som förväntas

³⁴ Enhetsarbetskostnadens utveckling 2015 påverkades av att stora delar av Ericsson AB klassats om som tjänsteföretag det året. Tjänstepriserna som visas i diagrammet är samtliga tjänster som inte är direkt knutna till boendet.

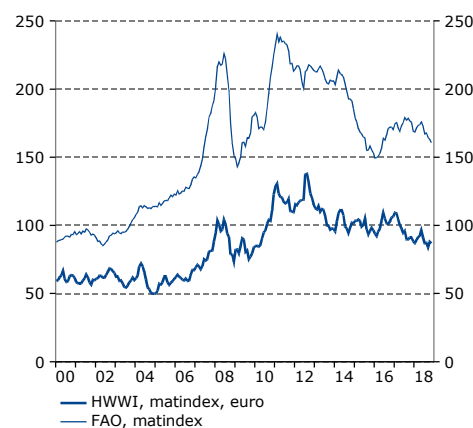
³⁵ Prisnoteringen vid stängning den 12 december 2018 för Brentolja med leverans i februari 2019. Råoljepriset förändras dagligen, se www.theice.com.

³⁶ Se "Oil market roiled by too much gasoline, not enough diesel", artikel 16 november 2018, Reuters. Tillgänglig på uk.reuters.com.

³⁷ Reduktionsplikten innebär att försäljare av bensin och/eller diesel är skyldiga att blanda in en viss andel biodrivmedel. Se www.energimyndigheten.se för mer information.

Diagram 94 Globala jordbruks- och matpriser

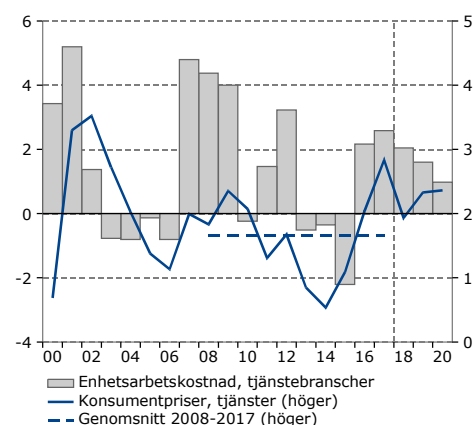
Index, månadsvärden

Källor: HWWI, FAO och Macrobond.

Diagram 95 Enhetsarbetskostnad och konsumentpris på tjänster

Procentuell förändring

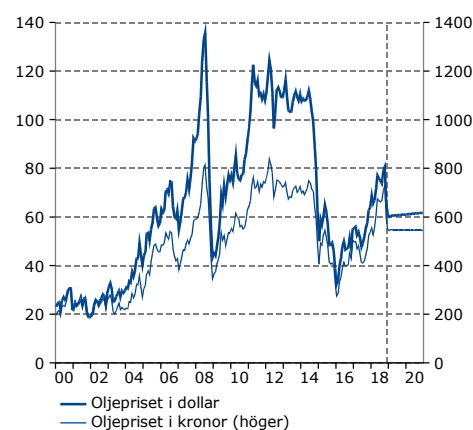

Anm. Se fotnot i texten.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 96 Oljepris

Brentolja, dollar per fat respektive kronor per fat, månadsvärden

Källor: International Petroleum Exchange, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

leda till ökad efterfrågan på lågsvavlig diesel.³⁸ Tillsammans med den årliga uppräknigen av miljöskatterna på drivmedel innebär detta att konsumentpriserna på drivmedel stiger något framöver.

Att energipriserna sammantaget ändå sjunker 2020 beror till stor del på teknikaliteter i, och justeringar av, regelverket kring vilka avgifter elnätägarna tillåts ta ut.³⁹ Efter att ha stigit under lång tid faller elnätsavgifterna sannolikt under 2020 (se diagram 97). I kombination med lägre priser på spotmarknaden för nordisk elkraft under delar av året, gör detta att konsumenternas pris för el sjunker med totalt 2,7 procent 2020 (se diagram 98). Det råder dock stor osäkerhet kring både storleken på, och tidpunkten för eventuella sänkningar av elnätsavgiften, bland annat på grund av osäkerheten i tolkningen av regelverket.⁴⁰ Att konsumentpriset på el sjunker mindre än vad både spotpriset och elnätsavgifterna gör beror dels på skatthöjningar på el, och dels på att priserna på bundna elavtal stigit under senare tid.⁴¹

NÅGOT LÄGRE INFLATION 2020

Sammantaget blir KPIF-inflationen 2,1 procent 2018 och 1,9 procent 2019. Sjunkande energipriser bidrar till att KPIF-inflationen sjunker till 1,7 procent år 2020. Det stigande kostnadstrycket i företagen bidrar till att KPIF-inflationen beräknad exklusive energi stiger något 2019 till 1,9 procent. Det är påtagligt högre än den genomsnittliga inflationstakten beräknad exklusive energi från år 2000 till 2017 på ungefär 1,3 procent. Att KPIF-inflationen exklusive energi fortsatt ligger kvar på 1,9 procent 2020 beror bland annat på att hyrorna ökar mer det året, och att tjänstepriserna fortsätter att stiga på grund av högre löneökningar (se diagram 99). Högre livsmedelspriser inom handeln, orsakade av högre kostnader inom djuruppfödning och livsmedelsindustri bidrar också till inflationen. Att bolåneräntorna stiger 2020 medför att KPI stiger 0,4 procent snabbare än KPIF (se diagram 90 och tabell 11).

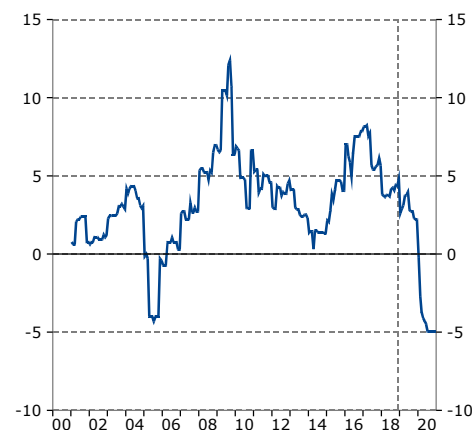
³⁸ Se "Svovelkrav i shipping kan gi prishopp på diesel", nyhetsartikel i E24.no den 26 november 2018.

³⁹ Se "Regeringen skärper regleringen av elnätsavgifterna" nyhet den 15 augusti 2018, tillgänglig på www.regeringen.se.

⁴⁰ Se dom i mål nr. 1964-18, m.fl., Förvaltningsrätten i Linköping, 3 september 2018. Se även "Dom från förvaltningsrätten om intäktsramar", nyhet den 12 september 2018, Energimarknadsinspektionen. Tillgänglig på ei.se.

⁴¹ Konsumentprisindex baseras inte på priserna på nya avtal, utan på gällande avtal inom kundstocken. Det innebär att genomslaget av förändringar i priset på bundna avtal på konsumentprisindex sker med fördröjning.

Diagram 97 Elnätspris
Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Anm. Hemmamarknadsprisindex för produkt D3513 enligt SPIN 2015. Avser alltså priset för samtliga kundkategorier, exklusive skatt.

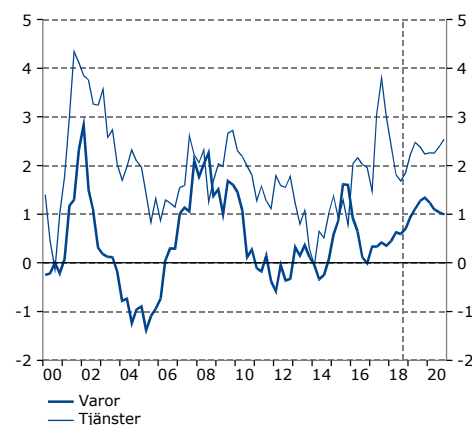
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 98 Spotpris, Sverige
Öre per kilowattimme (KWh), månadsvärden

Källor: Nord Pool Spot och Konjunkturinstitutet.

Diagram 99 Varu- och tjänstepriser
Årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Anm. Varor exkl. energivaror och tjänster exkl. tjänster direkt knutna till boendet.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Scenario för svensk ekonomi och ekonomisk politik

Högkonjunkturen i Sverige når sin topp under 2018. Därefter mattas den av i takt med att tillväxten för investeringar dämpas markant och resursutnyttjandet i ekonomin blir balanserat 2022. Arbetslösheten bottnar 2018 och ökar endast långsamt 2019–2020 för att därefter stiga mot jämviktsnivån. Det avtagande, men fortsatt strama, arbetsmarknadsläget stimulerar löneutvecklingen något efter 2020. Inflationen har varierat kring inflationsmålet de senaste åren men avviker temporärt från målet 2020 för att därefter återgå mot 2 procent. Reporäntan kommer gradvis höjas från och med 2019. Finanspolitiken är neutral från och med 2019.

Scenario för svensk ekonomi 2021–2023

SVENSK KONJUNKTUR 2019 OCH 2020

Scenariot tar sin utgångspunkt i Konjunkturinstitutets prognos för åren 2019 och 2020. Konjunkturen i Sverige har hittills drivits av en stark inhemsk efterfrågan, bland annat genom ett högt bostadsbyggande. Bostadsinvesteringarna faller dock tillbaka dessa år. Tillsammans med en svag investeringsutveckling i delar av övriga näringslivet dämpar det utvecklingen av de totala investeringarna (se diagram 100). Konjunkturen i omvärlden är relativt god vilket gör att exporten tar över som den huvudsakliga drivkraften för BNP-tillväxten. Även tillväxten i offentlig konsumtion växlar ner 2019 och bidrar till att dämpa BNP-tillväxten. Sammantaget är utgångspunkten för scenariot att den svenska högkonjunkturen når sin topp under 2018 och att den försvagas markant under 2019 och 2020. Trots avmattningen befinner sig ekonomin i en mild högkonjunktur i slutet av 2020

SVENSK EKONOMI GÅR MOT BALANS

Efter ett antal år med ett allt mer ansträngt resursutnyttjande påbörjar ekonomin 2019 återgången mot konjunkturell balans (se diagram 101). Tillväxten i investeringar är fortsatt dämpad 2021–2023 men börjar stabiliseras som andel av BNP. Hushållens konsumtion växer ungefär i linje med genomsnittet sedan 1993 som en följd av långsamt växande disponibla inkomster. Samtidigt bidrar gradvis stigande räntor till den konjunkturella avmattningen. Perioden 2021–2023 är BNP-tillväxten i Sverige åter på väg upp mot en långsiktigt hållbar tillväxttakt. Vid slutet av 2022 är både BNP-gapet och arbetsmarknadsgapet nära noll och svensk ekonomi kan då sägas vara i konjunkturell balans.

SVENSKA EXPORTFÖRETAG TAPPAR MARKNADSANDELAR

Svensk export går i stor utsträckning till närliggande länder. Utvecklingen av exporten följer därmed i hög grad konjunkturutvecklingen i

Vad skiljer scenario från prognos?

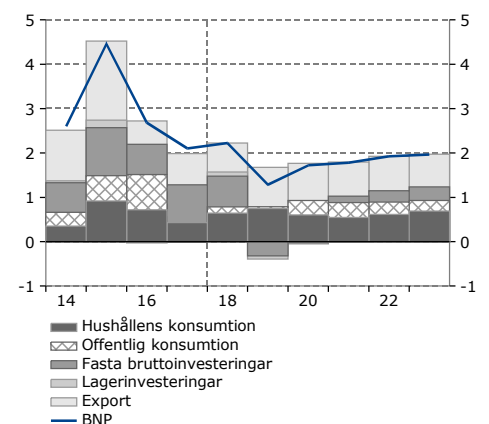
Prognos är Konjunkturinstitutets bedömning av den mest troliga utvecklingen av svensk ekonomi till och med 2020.

Scenariot tar vid där prognosen slutar och är en konsistent beskrivning av utvecklingen de följande tre åren. Scenariot bygger på följande antaganden:

- Inga nya störningar drabbar ekonomin. Ekonomin strävar därför mot ett konjunkturellt balanserat resursutnyttjande.
- Finanspolitiken anpassas så att över-skottsmålet uppfylls på sikt. Penningpolitiken bedrivs så att inflationsmålet, på 2 procent, nås på sikt.
- BNP-tillväxten är på längre sikt utbudsbestämmd och beror därmed i huvudsak på produktivitetstillväxten och hur utbudet av arbetskraften utvecklas.
- Sveriges överskott i bytesbalansen bedöms falla tillbaka på längre sikt. Det sker genom ett successivt lägre hushållssparande. Denna utveckling sammanfaller med en successivt starkare real växelkurs.
- Offentlig konsumtion och investeringar utvecklas i linje med det demografiskt betingade behovet. Det innebär bland annat oförändrad personaltäthet i offentligt finansierade verksamheter och en standardhöjning ungefär i linje med historisk utveckling.

Diagram 100 Importjusterat bidrag till BNP-tillväxten

Procentuell förändring respektive procentenheter

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Europa. Där har investeringarna tagit fart, både vad gäller ersättning av förslitet kapital och nyinvesteringar. Det gynnar vanligtvis svensk ekonomi, eftersom svensk varuexport till stor del utgörs av investerings- och insatsvaror. Men avmattningen av efterfrågan från EU är närmast simultan med den svenska konjunkturedgången och kan inte dra exporten i samma omfattning som tidigare.

Dessutom förlorar svenska exportföretag marknadsandelar som följd av att konkurrensläget försämras i takt med att den reala växelkursen förstärks. Sammantaget växer svensk export 2020–2021 svagare än exportmarknaden. Exporten kommer trots det att vara den enskilt viktigaste drivkraften för BNP-tillväxten 2020–2023 (se diagram 100).

Nettoexporten föll trendmässigt som andel av BNP 2006–2017 (se diagram 102). Nedgången har därefter stannat av och nettoexporten förblir ungefär oförändrad som andel av BNP 2021–2023. Därefter kommer den nedåtgående trenden att fortsätta igen. Utvecklingen drivs av ett antagande i scenariot om att en stigande andel äldre i befolkningen medför att hushållens sparande minskar och hushållens och den offentliga sektorns konsumtion stiger som andel av BNP. Export- och importandelarna faller över tiden beroende på fallande relativpriser men bytesförhållandet ändras inte nämnvärt.

INVESTERINGSANDELEN FALLER TILLBAKA

Investeringarnas andel av BNP når sin topp 2018. År 2019 och 2020 drivs nedgången i investeringsandelen främst av en markant minskning i bostadsinvesteringarna men även investeringar i övrigt näringsliv utvecklas svagt. Det är ett normalt förlopp efter att högkonjunkturer toppat och investeringarna är på en hög nivå. Ännu 2021 är investeringstillväxten låg och bidraget till BNP-tillväxten är litet. Åren 2021–2023 hålls investeringarna tillbaka av en dämpad tillväxt i efterfrågan för företagen och av ökande kapitalkostnader när räntorna stiger (se diagram 103). Därmed kommer investeringsandelen att fortsätta falla tillbaka mot en långsiktigt normal nivå.

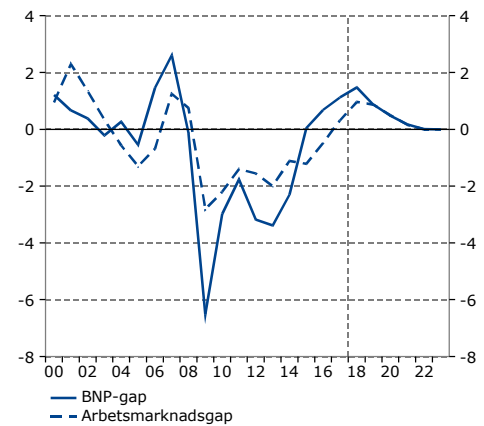
KONSUMTIONEN ÖKAR SOM ANDEL AV BNP

Den totala inhemska konsumtionen, det vill säga hushållens och den offentliga sektorns konsumtion, ger gradvis ett allt större bidrag till BNP-tillväxten 2021–2023. Den totala konsumtionen, som andel av BNP, är för närvarande låg (se diagram 104). De räntehöjningar som Riksbanken inleder under 2019 innebär att hushållens utgifter för bostadslån och andra krediter stiger mot mer normala nivåer vilket i sig minskar disponibelinkomsterna. Hushållen drar dock inte ner på konsumtionen fullt ut i relation till den jämförelsevis låga ökningen i disponibelinkomsten (se diagram 105). Den demografiska utvecklingen med en ökad andel äldre är en förklaring till att hushållens konsumtion växer snabbare än inkomsterna 2020–2023. En del av konsumtionsökningen finansieras således med att hushållen drar ner på sparandet och den i dag höga sparkvoten faller därför tillbaka.

Den offentliga konsumtionstillväxten är jämförelsevis dämpad 2018 och 2019. Detta på grund av att kostnaderna avtar för

Diagram 101 BNP-gap och arbetsmarknadsgap i Sverige

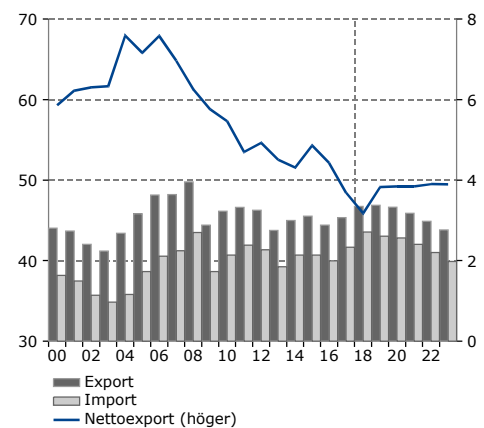
Procent av potentiell BNP respektive potentiellt arbetade timmar

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 102 Export, import och nettoexport

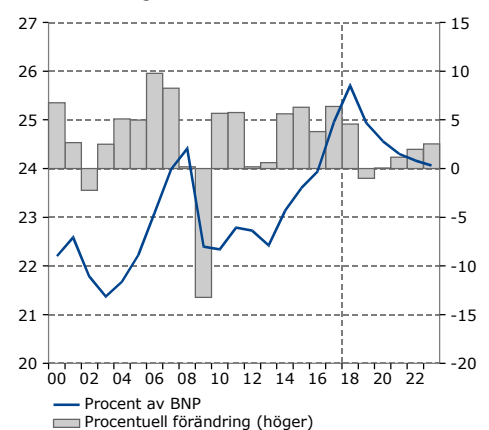
Procent av BNP, löpande priser

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 103 Fasta bruttoinvesteringar

Procent av BNP respektive procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

flyktingmottagande och migration, som var tillfälligt höga 2015 och 2016. År 2019 dämpas tillväxten även något av statens budget som innehåller besparingar på bland annat arbetsmarknadspolitiken. Under 2020–2023 följer tillväxten i offentlig konsumtion i allt högre grad den demografiska utvecklingen. Antalet unga och äldre, som är den del av befolkningen som konsumerar offentliga tjänster i störst utsträckning, ökar jämförelsevis snabbt framöver. Offentlig konsumtion ökar därför något även som andel av BNP.

RESURSUUTNYTTJANDET PÅ ARBETSMARKNADEN GÅR MOT BALANS

Arbetsmarknadsgapet speglar konjunkturläget på arbetsmarknaden då det mäter den procentuella skillnaden mellan antalet arbetade timmar och det potentiella antalet arbetade timmar, det vill säga antalet arbetade timmar om ekonomin vore i konjunkturrell balans.

Tillväxten i BNP, produktion och antalet arbetade timmar dämpas 2019 och utvecklas därefter relativt svagt 2020–2023 när ekonomin går mot konjunkturrell balans. Det ansträngda resursutnyttjandet på arbetsmarknaden består ännu 2020. Detta bidrar, tillsammans med stigande reallöner, till att sysselsättningstillväxten blir dämpad 2021–2023 och sysselsättningsgraden faller tillbaka något (se diagram 106). Arbetskraften ökar något snabbare än sysselsättningen från 2019 och arbetslösheten börjar då långsamt stiga mot sin jämviktsnivå.

ENHETSARBETSKOSTNADENS UTVECKLING FÖRENLIG MED INFLATIONSMÅLET

Enhetsarbetskostnaden, det vill säga företagens kostnader per producerad enhet, ökar relativt snabbt 2019. Löneökningarna är förvisso måttliga men produktivitetstillväxten blir mycket svag. Åren 2021–2023 tilltar löneökningstakten samtidigt som produktiviteten växlar upp. Det bidrar till att ökningstakten i enhetsarbetskostnaden för näringslivet växlar ner till 1,5 procent per år, vilket i ett långsiktigt perspektiv bedöms vara långsiktigt förenligt med Riksbankens inflationsmål (se diagram 107).⁴² År 2020 är KPIF-inflationen något under inflationsmålet. Detta beror på tillfälliga effekter och påverkar därför inte Riksbankens räntebeslut nämnvärt. Efter 2021 bedöms inflationsstrycket öka ytterligare något och inflationen återgår till målet.

TILLVÄXTEN I POTENTIellt ARBETADE TIMMAR DÄMPAS FRAMÖVER

Den potentiella BNP-tillväxten, det vill säga den tillväxt som är förenlig med att ekonomin är och förblir i konjunkturrell balans, styrs av utvecklingen av den potentiella produktiviteten och de potentiellt arbetade timmarna i ekonomin. Det potentiella antalet arbetade timmar bedöms ha vuxit i jämn takt under några år men växlar ner något framöver (se diagram 108). Det beror främst på att befolkningen i arbetsför ålder växer i en långsammare takt till följd av en lägre

Diagram 104 Total inhemsk konsumtion

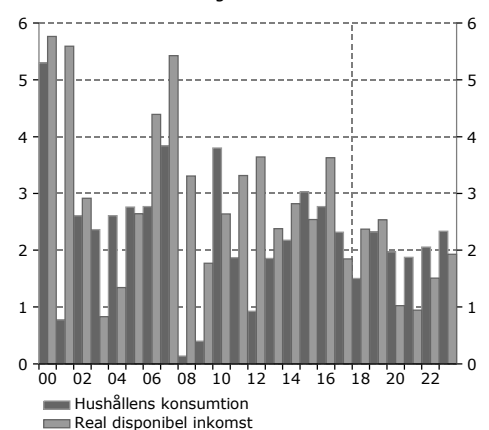
Procent av BNP, löpande priser

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 105 Hushållens konsumtion och real disponibel inkomst

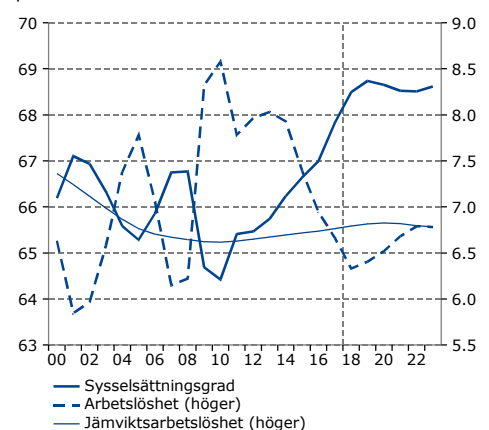
Procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 106 Sysselsättningsgrad och arbetslöshet

Procent av befolkningen 15–74 år respektive procent av arbetskraften 15–74 år

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

⁴² Se fördjupningen "Strukturell utveckling av arbetskostnader" i *Lönebildningsrapporten*, 2016, Konjunkturinstitutet.

invandring och av att den inrikes födda befolkningen i arbetsför ålder minskar.

Tillväxten i potentiell produktivitet i hela ekonomin har varit svag sedan finanskrisen. Framöver bedöms potentiell produktivitet gradvis öka snabbare, men det dröjer till 2023 innan den når upp till den långsiktiga tillväxttakten.

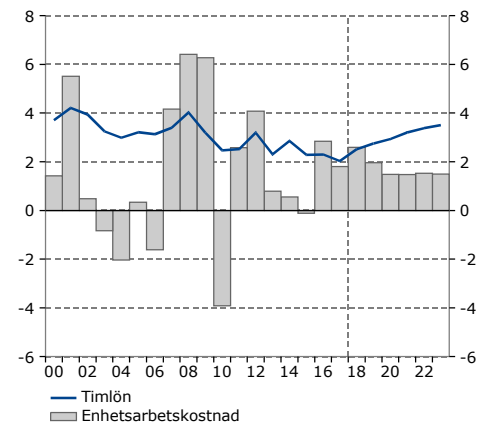
Sammanfattningsvis uppgår den potentiella BNP-tillväxten till i genomsnitt 2,1 procent per år 2021–2023. Det är i linje med genomsnittet 1980–2017 på 2,2 procent.

Ekonomisk politik 2018–2023

NEUTRAL FINANSPOLITIK FRÅN OCH MED 2019

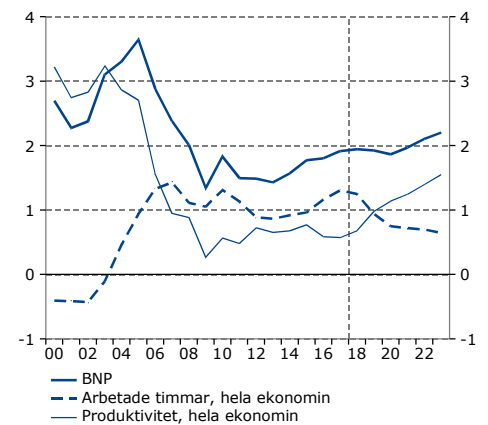
Trots att resursutnyttjandet i ekonomin är högt är finanspolitiken något expansiv 2018. Det strukturella sparandet bedöms minska mellan 2017 och 2018 från 0,6 till 0,3 procent av potentiell BNP (se diagram 109). Den av riksdagen beslutade budgeten för 2019 innehåller ofinansierade åtgärder som uppgår till ca 25 miljarder kronor. Det strukturella sparandet försvagas marginellt till 0,2 procent av potentiell BNP och därmed bedöms finanspolitiken ha en, i stora drag, neutral inriktning 2019. Efterföljande år antas att finanspolitiken bedrivs så att det strukturella sparandet fortsatt är 0,3 procent av potentiell BNP, vilket ger en neutral inriktning för finanspolitiken 2020–2023.⁴³ Att det strukturella sparandet varken tydligt förstärks eller tydligt försvagas jämfört med 2018, det vill säga att finanspolitiken är neutral under 2019, kan samtidigt anses vara väl avvägt givet att högkonjunkturen bromsar in samtidigt som Riksbanken under 2019 inleder en serie höjningar av reporäntan.

Diagram 107 Timlön och enhetsarbetskostnad i näringslivet
Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

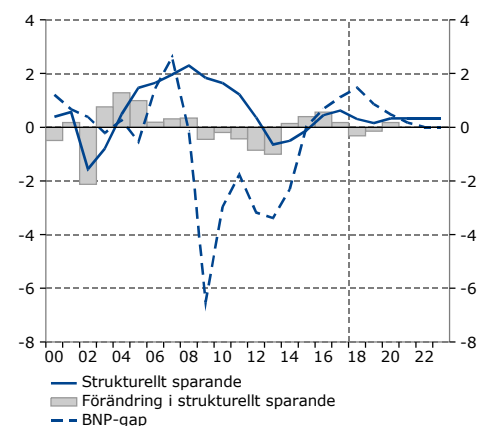
Källor: Medlingsinstitutet, SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 108 Potentiella variabler
Procentuell förändring

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 109 Strukturellt sparande i offentlig sektor och BNP-gap
Procent av potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

⁴³ För en beskrivning av Konjunkturinstitutets syn på överskottsmålet i förhållande till strukturellt sparande se rutan "Strukturellt sparande och överskottsmålet" i "Offentligfinansierade förutsättningar 2018–2023".

REPORÄNTAN HÖJS I LÅNGSAM TAKT 2019–2023

Inflationen, mätt med KPIF, är nu något över inflationsmålet, på 2 procent. Konjunkturinstitutets prognos är att Riksbanken höjer reporäntan i början av 2019. Detta är i linje med Riksbankens bedömning i oktober 2018 och med marknadens förväntningar (se diagram 110).

Reporäntehöjningarna fortsätter i mycket långsam takt de närmaste två åren för att dämpa ett måttligt ökande inflationstryck 2021. Därefter bedöms inflationstrycket öka ytterligare något. Det gör att takten i räntehöjningarna ökar 2021–2023. I slutet av perioden är den nominella reporäntan 2,00 procent och KPIF-inflationen ligger nära inflationsmålet (se tabell 12). Det gör att den reala reporäntan stiger till ungefär 0 procent 2023. Den svenska ekonomin är åter i konjunkturell balans 2022 (se diagram 111).

Styrräntan i Sverige avviker nu mer från sin långsiktigt hållbara jämviktsnivå än styrräntorna i KIX6-länderna.⁴⁴ Det förklarar varför reporäntan höjs något snabbare 2021–2023 än i KIX6-länderna.

SVENSK TIOÅRIG STATSOBLIGATIONS RÄNTA NÄRA 3 PROCENT 2023

Den låga reporäntan och de låga statsobligationsräntorna i omvärlden har bidragit till att den svenska 10-åriga statsobligationsräntan i dag är historiskt låg. Riksbankens köp av statsobligationer har ytterligare bidragit till den låga statsobligationsräntan.⁴⁵

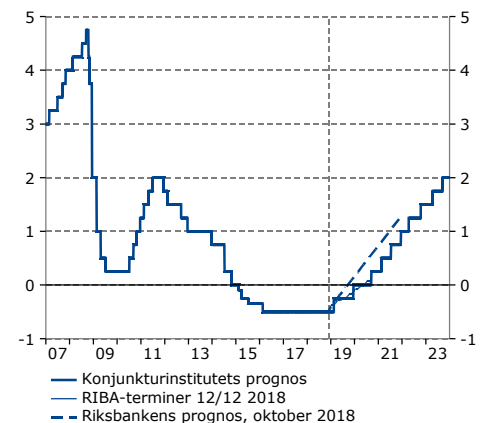
Den stigande styrräntan på sikt tillsammans med Riksbankens kommande nedtrappning av sin balansräkning leder till att statsobligationsräntorna gradvis stiger framöver. Den svenska 10-åriga statsobligationsräntan ökar till nästan 3 procent i slutet av 2023 (se tabell 12). Denna räntenivå är mer än 1 procentenhet lägre än genomsnittet för perioden 1993–2017.

KRONAN STÄRKS

Riksbanken har sedan 2014 sänkt styrräntan mer än vad centralbankerna i både USA och euroområdet har gjort, vilket har bidragit till att den korta realräntan i Sverige har sjunkit mer än i euroområdet och USA de senaste åren (se diagram 112). Detta förklarar delvis kronans försvagning sedan 2014 (se diagram 113). Framöver stärks kronan delvis på grund av att reporäntan höjs snabbare än styrräntorna i KIX6-länderna.

Diagram 110 Reporänta

Procent, dags- respektive kvartalsvärden

Anm. Riksbankens prognos avser kvartalsvärden. Källor: Nasdaq OMX, Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 111 Realränta, KPIF-inflation och BNP-gap

Procent respektive årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

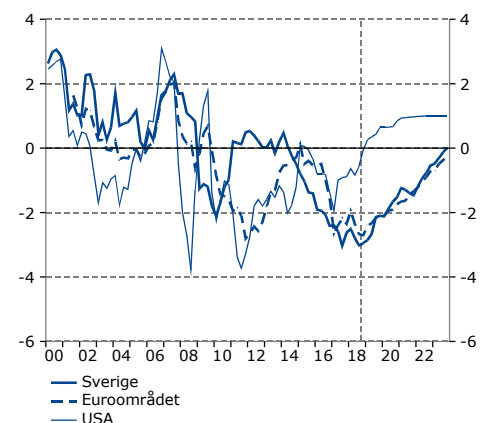

Anm. Realräntan är beräknad som reporäntan minus KPIF-inflationen.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 112 Reala korträntor

Procent, kvartalsvärden

Anm. Reala räntor är beräknade som skillnaden mellan nominell 3-månaders statsskuldväxel och årlig procentuell inflation. Inflationsmåten är KPIF för Sverige, HIKP för euroområdet och KPI för USA.

Källor: Riksbanken, SCB, OECD, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

⁴⁴ För mer om internationella räntor, se kapitlet "Internationell konjunkturutveckling".

⁴⁵ Se fördjupningen "Effekter av centralbankens tillgångsköp" i *Konjunkturläget*, december 2017.

Tabell 12 Scenario för svensk ekonomi

Procentuell förändring om inget annat anges

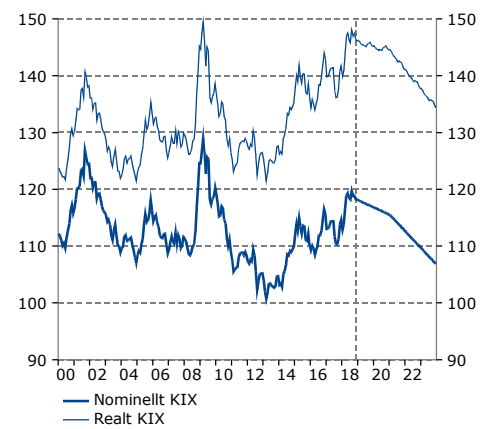
	Utfall		Prognos			Scenario		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
BNP ¹	2,4	2,3	1,3	1,5	1,7	1,9	2,2	
BNP per invånare ¹	1,0	1,2	0,3	0,5	0,7	1,0	1,3	
Potentiell BNP	1,9	1,9	1,9	1,9	2,0	2,1	2,2	
BNP-gap ²	1,1	1,5	0,9	0,5	0,2	0,0	0,0	
Arbetade timmar ¹	2,1	1,9	0,8	0,4	0,4	0,5	0,6	
Produktivitet ¹	0,3	0,4	0,6	1,1	1,3	1,4	1,5	
Arbetskraft	2,0	1,4	1,0	0,5	0,5	0,6	0,7	
Sysselsättning	2,3	1,8	0,9	0,4	0,3	0,5	0,7	
Arbetslöshet ³	6,7	6,3	6,4	6,5	6,7	6,8	6,8	
Timplön ⁴	2,3	2,5	2,7	2,9	3,2	3,4	3,5	
Enhetsarbetskostnad ^{1,5}	2,3	2,8	2,0	1,8	1,9	2,0	1,9	
KPI	1,8	1,9	2,0	2,1	2,5	2,7	2,5	
KPIF	2,0	2,1	1,9	1,7	1,9	2,0	2,0	
Reporänta ⁶	-0,50	-0,50	0,00	0,25	1,00	1,50	2,00	
Statsobligationsränta ⁷	0,7	0,7	0,8	1,4	1,9	2,4	2,8	
Kronindex (KIX) ⁸	112,9	117,7	117,5	116,2	114,2	111,2	108,2	
Offentligt finansiellt sparande ⁹	1,5	0,9	0,4	0,6	0,4	0,2	0,3	
Strukturellt sparande ²	0,6	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	

¹ Kalenderkorrigerade värden. ² Procent av potentiell BNP. ³ Procent av arbetskraften. ⁴ Enligt konjunkturlönestatistiken. ⁵ För hela ekonomin. ⁶ Vid slutet av året. ⁷ Tio års löptid, årsgenomsnitt. ⁸ Index 1992-11-18=100. ⁹ Procent av BNP.

Källor: Medlingsinstitutet, Riksbanken, SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 113 Kronans effektiva växelkurs (KIX)

Index 1992-11-18=100, månadsvärden

Anm. KIX är ett handelsvägt index baserat på valutor från samtliga OECD-länder samt Kina, Indien, Brasilien och Ryssland. Högre index motsvarar en svagare krona.

Källor: Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Offentliga finanser

Trots att resursutnyttjandet i ekonomin är högt bedöms finanspolitiken vara något expansiv 2018, det vill säga det strukturella sparandet faller mellan 2017 och 2018. Det finansiella sparandet hålls dock uppe av den goda konjunkturen. Den av riksdagen beslutade statsbudgeten för 2019 innehåller ofinansierade åtgärder som uppgår till 25 miljarder kronor. Det strukturella sparandet är i stort sett oförändrat mellan åren varför finanspolitiken i stora drag får en neutral inriktning 2019. Utrymmet för en ny regering att exempelvis i en ändringsbudget föreslå ytterligare ofinansierade åtgärder under 2019 är mycket begränsat, givet att överskottsmålet beaktas. För åren 2020–2023 bedöms utrymmet för ofinansierade åtgärder uppgå till drygt 140 miljarder kronor. Bibehållen personalitet i offentligt finansierade verksamheter skulle under samma period kräva ungefär motsvarande belopp i utgiftsåtgärder för offentlig konsumtion och investeringar, inklusive en viss standardhöjning.

I kapitlet redovisas prognosen för 2018 och 2019 följt av en bedömning av de offentligfinansiella förutsättningarna för finanspolitiken kommande år. Därefter redovisas en prognos för 2020 samt ett finanspolitiskt scenario för 2021–2023. Avslutningsvis diskuteras utvecklingen för offentliga inkomster och utgifter mer ingående.

Prognos för offentliga finanser 2018 och 2019

Finanspolitiken för 2018 bedöms vara något expansiv trots att resursutnyttjandet i ekonomin är högt. Detta innebär att finanspolitiken är procyklisk och förstärker högkonjunkturen. Det strukturella sparandet faller mellan 2017 och 2018 och bedöms bli 0,3 procent av potentiell BNP 2018 (se diagram 114). Den goda konjunkturen håller uppe det finansiella sparandet som blir 0,9 procent av BNP.

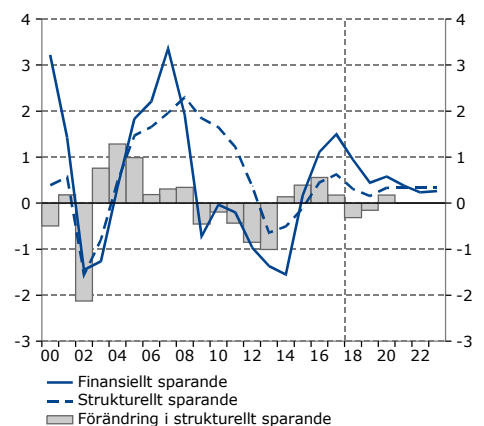
I statsbudgeten för 2019 bedöms det strukturella sparandet uppgå till 0,5 procent av potentiell BNP 2019, med utgångspunkt i regeringens senast redovisade syn på det strukturella sparandet.⁴⁶ Konjunkturinstitutet anser att ett strukturellt sparande på 0,5 procent är tillräckligt för att vara i linje med överskottsmålet. Men Konjunkturinstitutet har jämfört med regeringen en mindre optimistisk syn på nivån på det strukturella sparandet. Enligt Konjunkturinstitutets beräkningar väntas det strukturella sparandet 2019 uppgå till 0,2 procent, vilket är något i underkant sett till överskottsmålet. Osäkerheten i bedömningen av det strukturella sparandet är dock stor. Att det strukturella sparandet

Prognos och scenario

På kort sikt gör Konjunkturinstitutet prognoser för de offentliga finanserna. Den finanspolitiska prognosen för 2019 utgår från den av riksdagen beslutade statsbudgeten för 2019. För 2020 grundas prognosen för offentlig konsumtion och investeringar på samma antaganden som för scenariotåren 2021–2023, vilka beskrivs i marginalrutan "Finanspolitiskt scenario".

För åren 2021–2023 gör Konjunkturinstitutet ett finanspolitiskt scenario. I scenariot antas att finanspolitiken bedrivs så att det strukturella sparandet är i linje med överskottsmålet. Om det föreligger en avvikelse från målet i utgångsläget som är jämförelsevis stor, kan anpassningen ta mer än ett år.

Diagram 114 Finansiellt och strukturellt sparande i offentlig sektor
Procent av BNP respektive potentiell BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

⁴⁶ Se Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU1, sidan 109.

varken tydligt förstärks eller tydligt försvagas jämfört med 2018, det vill säga att finanspolitiken är neutral under 2019, kan samtidigt anses vara väl avvägt givet att högkonjunkturen bromsar in samtidigt som Riksbanken under 2019 inleder en serie höjningar av reporäntan. Det finansiella sparandet faller till följd av att skatteintäkterna minskar som andel av BNP när konjunkturen mattas av och blir 2019 0,4 procent av BNP (se diagram 114 och tabell 13). Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld, Maastrichtskulden, minskar till 35 procent av BNP 2019 vilket motsvarar skuldankaret i överskottsmålet (se tabell 13).

Tabell 13 Offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	2017	2018	2019	2020
Inkomster¹	2 280	2 365	2 409	2 499
<i>Procent av BNP</i>	<i>49,8</i>	<i>49,5</i>	<i>48,7</i>	<i>49,0</i>
Skatter och avgifter ²	2 023	2 092	2 130	2 209
<i>Skattekvot</i>	<i>44,3</i>	<i>43,9</i>	<i>43,2</i>	<i>43,4</i>
Kapitalinkomster	64	73	72	76
Övriga inkomster ³	192	200	208	214
Utgifter	2 211	2 320	2 387	2 468
<i>Procent av BNP</i>	<i>48,3</i>	<i>48,6</i>	<i>48,2</i>	<i>48,4</i>
Konsumtion	1 196	1 250	1 289	1 340
Transfereringar ²	787	819	838	858
Hushåll	639	654	671	684
Företag	82	84	85	89
Utland	66	80	82	86
Investeringar	205	223	230	236
Kapitalutgifter	24	29	30	33
Överföring till hushållen⁴	0	0	0	2
Finansiellt sparande	69	45	22	29
<i>Procent av BNP</i>	<i>1,5</i>	<i>0,9</i>	<i>0,4</i>	<i>0,6</i>
Primärt finansiellt sparande⁵	28	1	-20	-13
<i>Procent av BNP</i>	<i>0,6</i>	<i>0,0</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,3</i>
Strukturellt sparande	28	14	8	17
<i>Procent av potentiell BNP</i>	<i>0,6</i>	<i>0,3</i>	<i>0,2</i>	<i>0,3</i>
Maastrichtskuld	1 870	1 781	1 717	1 738
<i>Procent av BNP</i>	<i>40,8</i>	<i>37,3</i>	<i>34,7</i>	<i>34,1</i>

¹ Exklusive EU-skatter. Dessa ingår i skattekvoten men inte i offentliga sektorns inkomster. ² Prognoserna för skatter och avgifter samt transfereringar baseras på 2019 års regelverk. ³ Bland annat transfereringar från utlandet och från a-kassorna samt inkomster av bokföringsteknisk karaktär såsom kapitalförsäkring. ⁴ Beräkningsteknisk överföring till hushåll i form av skatter eller transfereringar. Avser de belopp som under kommande år behöver överföras mellan hushåll och offentlig sektor för att uppnå prognostiserad bana för det strukturella sparandet. Ett negativt tal innebär ett åtstramningsbehov i offentlig sektor, det vill säga att åtgärder vidtas med negativ effekt på hushållens disponibla inkomster, och ett positivt tal innebär ett utrymme för expansiva åtgärder. ⁵ Finansiellt sparande exklusive kapitalinkomster och kapitalutgifter.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Statens budget för 2019

Riksdagen har den 12 december beslutat om ramarna för statens budget för 2019. Sammantaget ökar utgifterna med 7 miljarder kronor samtidigt som skatterna totalt sett sänks med 18 miljarder kronor. Därmed medför budgeten en försvagning av de offentliga finanserna med ca 25 miljarder kronor i förhållande till tidigare beslutad politik, vilket ungefär motsvarar den automatiska budgetförstärkning som normalt kan väntas vid oförändrade regler (se marginalruta ”Beräkning av budgetutrymme”).⁴⁷

Konjunkturinstitutets prognos för 2019 utgår ifrån den av riksdagen beslutade finanspolitiken för 2019 (se tabell 14). Utgiftsåtgärderna innehåller satsningar inom försvar, polis och rättsväsendet, men även besparingar inom bland annat arbetsmarknadspolitiken samt miljö- och naturvård. Statsbidragen till kommunerna höjs och omfattar ökningsar av såväl riktade statsbidrag inom hälso- och sjukvård som det generella statsbidraget.

Skatterna sänks under 2019. Grundavdraget för pensionärer höjs, vilket påverkar kommunernas skatteintäkter men kommunerna kompenseras via det generella statsbidraget. Därför bokförs detta som minskade intäkter till staten i tabell 14 (under hushållens direkta skatter). Andra större förändringar är en utökning av jobbskatteavdraget och en höjning av den nedre skiktgränsen för statlig inkomstskatt. Sänkt skatt på arbete bedöms öka antalet arbetade timmar och sysselsättningen på sikt. Besparingar inom arbetsmarknadspolitiken innebär sannolikt något färre personer i arbetsmarknadspolitiska program och en omfördelning av personer i olika program. Det går inte i dagsläget att bedöma vilka effekter en större reformering av Arbetsförmedlingen skulle få på arbetsmarknaden.

Att regeringsbildningen drar ut på tiden innebär en viss osäkerhet kring hur finanspolitiken kommer att se ut under 2019. Det kan inte uteslutas att en ny regering när den har tillträtt föreslår mer eller mindre omfattande åtgärder i en extra ändringsbudget eller i vårändringsbudgeten (se vidare kapitlet ”Osäkerhet i prognosen”). Utrymme för ofinansierade åtgärder i en sådan ändringsbudget begränsas dock av att nivån på det strukturella sparandet riskerar att bli lågt sett till överskottsmålet.

⁴⁷ I förhållande till övergångsregeringens budgetförslag medför budgeten en försvagning av de offentliga finanserna med 17 miljarder kronor.

Tabell 14 Statens budget för 2019

Miljarder kronor

	Prognos 2019
Utgiftsåtgärder	7
Statlig konsumtion	1
Statsbidrag till kommunerna	8
Övriga utgiftsåtgärder	-2
Inkomståtgärder	-18
Hushållens direkta skatter	-17
Övriga skatteändringar	-1
Sammantagen budgeteffekt	-25

Anm. Avser den av Riksdagen beslutade finanspolitiken för 2019 den 12 december 2018.

Källa: Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU1.

KONJUNKTUREN STÄRKER TILLFÄLLIGT DE OFFENTLIGA FINANSERNA

Det finansiella sparandet överstiger det strukturella sparandet med 14 miljarder kronor 2019 (se tabell 15). Det beror huvudsakligen på att de faktiska skatteinkomsterna är högre än de strukturella skatteinkomsterna i en högkonjunktur, eftersom faktisk BNP är högre än dess långsiktiga trend. (se marginalrutan ”Beräkning av det strukturella sparandet”). Det finansiella sparandet hålls dock tillbaka 2019 eftersom BNP är ogynnsamt sammansatt jämfört med den långsiktiga jämvikten. Exempelvis är hushållens konsumtion som andel av BNP relativt låg och genererar därför mindre momsintäkter relativt BNP. Resursutnyttjandet på arbetsmarknaden är högt och statens utgifter för arbetslöshet är därför tillfälligt låga. De offentliga utgifterna väntas därför bli något lägre jämfört med om ekonomin hade varit i jämvikt.

Tabell 15 Strukturellt sparande i offentlig sektor 2019

Miljarder kronor respektive procent av BNP

	Faktisk nivå	Strukturell nivå	Konjunkturrell effekt
Inkomster	2 409	2 396	12
<i>Procent av BNP</i>	<i>48,7</i>	<i>48,8</i>	<i>-0,2</i>
Utgifter	2 387	2 389	-2
<i>Procent av BNP</i>	<i>48,2</i>	<i>48,7</i>	<i>-0,5</i>
Sparande	22	8	14
<i>Procent av BNP</i>	<i>0,4</i>	<i>0,2</i>	<i>0,3</i>
BNP	4 948	4 906	42

Anm. Konjunkturrell effekt avser differensen mellan faktisk och strukturell nivå.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Beräkning av det strukturella sparandet

Det strukturella sparandet i offentlig sektor är en beräkning av vad det finansiella sparandet skulle vara om ekonomin var i konjunkturrell balans. Det finansiella sparandet påverkas av konjunkturen eftersom skatteinkomsterna ökar när konjunkturen förstärks, samtidigt som utgifterna för framför allt arbetslöshet sjunker. Att ekonomin är i konjunkturrell balans innebär, enligt den metod som Konjunkturinstitutet använder, att resursutnyttjandet är balanserat och att skattebaserna uppgår till sina långsiktiga jämviktsandelar i förhållande till BNP.

Det strukturella sparandet anges normalt som andel av potentiell BNP. Potentiell BNP är inte observerbar utan beräknas utifrån modeller och antaganden och visar vad BNP hade varit vid ett balanserat resursutnyttjande. Det strukturella sparandet är en viktig indikator för huruvida överskottsmålet kommer att nås.

I beräkningen av strukturellt sparande analyseras inkomster och utgifter var för sig. Alla skatteinkomster anses vara konjunkturberoende medan arbetsmarknadsersättningar är de enda utgifterna som konjunkturjusteras. Utgifterna justeras med hänsyn till arbetsmarknadsgapet. Dessutom korrigeras sparandet för vissa större engångseffekter.

Inkomsterna konjunkturjusteras med avseende på om skattebaserna avviker från dess långsiktiga jämviktsandelar; andelar som tas fram med HP-filter. I en högkonjunktur ökar skatterna normalt ungefär i linje med BNP, men olika skatters andelar av BNP kan förändras ifall produktionens sammansättning ändras. Strukturellt sparande justeras därför för om skattebaserna är gynnsamma eller ogynnsamma ett enskilt år, jämfört med dess normalläge.

Offentligfinansiella förutsättningar 2020–2023

I detta avsnitt redogörs för utvecklingen av de offentliga finanserna i strukturella termer vid oförändrade regler, det vill säga om inga beslut om finanspolitiska åtgärder fattas utöver vad som finns med i statsbudgeten för 2019.⁴⁸ Prognosen för finanspolitiska åtgärder för 2019 är dock behäftad med stor osäkerhet till följd av det parlamentariska läget. Utifrån denna prognos för finanspolitiken under 2019 beräknas ett budgetutrymme för 2020–2023. Budgetutrymmet beräknas enligt Konjunkturinstitutets definition som den del av det strukturella sparandet som vid oförändrade regler överstiger en tredjedels procent av potentiell BNP (se marginalrutan ”Beräkning av budgetutrymmet”).

Som andel av BNP sjunker utgifterna påtagligt 2020–2023 medan inkomsterna minskar betydligt mindre (se diagram 115). Det innebär att det strukturella sparandet i avsaknad av nya finanspolitiska åtgärder successivt förstärks från 0,2 procent av potentiell BNP 2019 till 2,9 procent 2023, men bedömningar av detta slag är alltid behäftade med osäkerhet (se diagram 116). Konjunkturinstitutet bedömer att budgetutrymmet fram till 2023 uppgår till drygt 140 miljarder kronor (se tabell 16). För återstoden av innevarande mandatperiod, 2020–2022, uppgår budgetutrymmet till drygt 110 miljarder kronor. Bedömningar av budgetutrymmet på sikt är dock mycket osäkra.

Tabell 16 Budgetutrymme

Miljarder kronor

	2020	2021	2022	2023	2020-2023
Förändring av strukturella inkomster vid oförändrade regler (A)	91	103	111	116	420
Förändring av strukturella utgifter vid oförändrade regler (B)	49	62	70	82	263
Automatisk budgetförstärkning (C=A-B)	43	40	41	34	157
Förstärkning av strukturellt sparande för att nå överskottsmålet (D)	9	1	1	1	11
Budgetutrymme¹ (C-D)	33	40	40	33	146
Akkumulerat budgetutrymme	33	73	113	146	

¹ Det nya budgetutrymme som genereras varje enskilt år redovisas för respektive år 2020–2023. Det totala ackumulerade budgetutrymmet 2020–2023 visas i den sista kolumnen samt raden ”Akkumulerat budgetutrymme”.

Anm. Avrundningar i tabellen gör att siffrorna inte summerar exakt.

Källa: Konjunkturinstitutet.

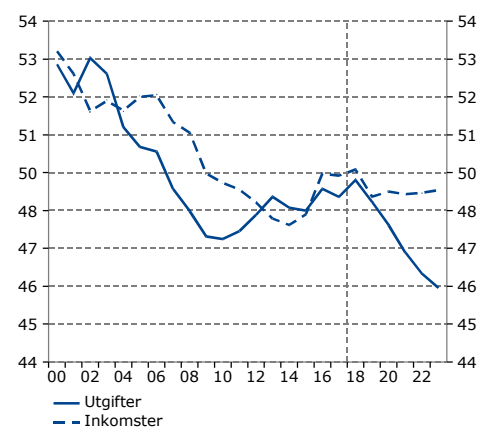
Beräkning av budgetutrymme

Budgetutrymmet visar utrymmet för nya ofinansierade finanspolitiska åtgärder.

Vid oförändrade regler, det vill säga om inga nya finanspolitiska beslut fattas av riksdag, regering eller kommuner, tenderar de strukturella utgifterna som andel av potentiell BNP att sjunka över tiden. De strukturella inkomsterna utvecklas däremot vanligen ungefär i takt med potentiell BNP. Att utgiftsandelen faller beror på att det finns ett inbyggt dämpande system för de offentliga utgifterna eftersom de till stor del saknar direkt koppling till den ekonomiska utvecklingen. De offentliga inkomsterna, främst skatter, är ofta bestämda i termer av skattesatser och utvecklas därför normalt sett i takt med BNP vid oförändrade regler. Den förstärkning av det strukturella sparandet som sker vid oförändrade regler kallas **automatisk budgetförstärkning**.

Budgetutrymmet beräknas enligt Konjunkturinstitutets definition som den del av det strukturella sparandet som vid oförändrade regler överstiger en tredjedels procent av potentiell BNP. Det är den nivå på det strukturella sparandet som ger ett finansiellt sparande på en tredjedels procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel vid symmetriska konjunkturcykler, och är det överskottsmål som gäller från och med 2019. Det bör dock understrykas att eftersom konjunkturcykler tenderar att vara asymmetriska krävs ett något högre strukturellt sparande. Därtill kan det vara motiverat att ha ett lite högre strukturellt sparande i goda tider för att kunna ha ett något lägre strukturellt sparande i tider med lågt resursutnyttjande.

Diagram 115 Strukturella utgifter och inkomster i offentlig sektor vid oförändrade regler
Procent av potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

⁴⁸ I beräkningarna har hänsyn inte tagits till eventuella aviseringar med anledning av riksdagens riktlinjebeslut för åren efter 2019.

Strukturellt sparande och överskottsmålet

Överskottsmålet är uttryckt som att det finansiella sparandet ska uppgå till en tredjedels procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Däremot finns ingen siffer-satt målnivå för det konjunkturjusterade, strukturella sparandet, under ett enskilt år. Målnivån för det finansiella sparandet är inte direkt tillämpbar på det strukturella sparandet om konjunkturcykeln är asymmetrisk och exempelvis lågkonjunkturer är djupare och mer långvariga än högkonjunkturer. I ett sådant läge kommer det strukturella sparandet avvika från det genomsnittliga finansiella sparandet över konjunkturcykeln.

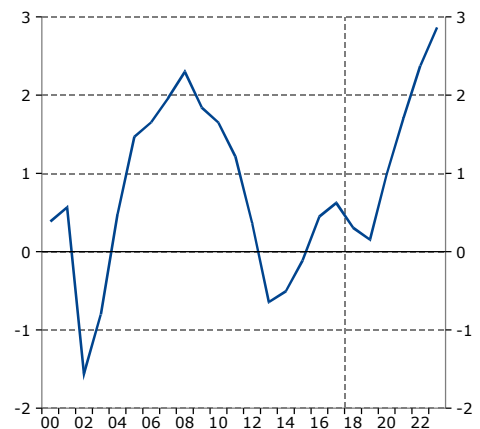
Konjunkturinstitutet gör bedömningen att konjunkturcykeln historiskt sett har varit asymmetrisk, med mer lågkonjunktur än högkonjunktur. Om denna asymmetri består framöver bör det strukturella sparandet överstiga en tredjedels procent för att det finansiella sparandet ska nå målnivån i genomsnitt.⁴⁹ Samtidigt är osäkerheten i bedömningen av konjunkturen stor. Därtill riskerar uppföljningen av överskottsmålet att försvåras om olika bedömare använder olika måttstock avseende vilken nivå på strukturellt sparande som är i linje med överskottsmålet för det finansiella sparandet.

Från och med denna upplaga av Konjunkturläget utgår Konjunkturinstitutet i beräkningarna i scenariot från att finanspolitiken bedrivs så att det strukturella sparandet når en tredjedels procent av potentiell BNP. Antagandet bedöms vara en bra grund för den finanspolitiska prognosen samt underlätta jämförbarheten mellan Konjunkturinstitutet och andra bedömare. Samtidigt bör det understrykas att eftersom konjunkturcykler tenderar att vara asymmetriska så finns det en stor risk för att ett strukturellt sparande på en tredjedels procent inte kommer att vara tillräckligt för att det finansiella sparandet ska uppgå till en tredjedels procent över hela konjunkturcykeln. Därtill kan det vara motiverat med ett ytterligare högre strukturellt sparande i goda tider för att skapa utrymme för expansiv finanspolitik när resursutnyttjandet är lågt.

Finanspolitik 2020–2023

Åren 2020–2023 behandlas som ett scenario. Då antas att aktiva beslut om offentlig konsumtion och investeringar fattas i en omfattning som möjliggör bibehållen personaltäthet i offentligfinansierade verksamheter motsvarande 2019 års nivå samt en standardhöjning ungefär i linje med historiskt mönster. I scenariot är

Diagram 116 Strukturellt sparande i offentlig sektor vid oförändrade regler
Procent av potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

Finanspolitiskt scenario

Scenariot tar vid där prognosen slutar och är en konsistent beskrivning av utvecklingen de följande åren. En utförlig beskrivning ges i fördjupningen "Ny metod för finanspolitiskt scenario", Konjunkturläget, mars 2018. Scenariot bygger på följande antaganden:

- Stat och kommun beslutar om utgiftsåtgärder inom offentlig konsumtion och investeringar som bibehåller personaltätheten inom offentligt finansierade verksamheter samt en standardhöjning ungefär i linje med historiskt mönster. I kapitlet kallas detta för demografiskt betingade utgiftsåtgärder.
- Konjunkturinstitutet antar konstanta kostnadsandelar för arbete, kapital- och insatsvaror inom den offentligt finansierade produktionen av olika tjänster. Antagandet innebär att eftersom lönerna antas stiga snabbare än priserna på kapital- och insatsvaror får personalen med tiden bättre/mer utrustning, vilket leder till en standardhöjning.
- Stat och kommun beslutar om åtgärder som ökar eller minskar hushållens disponibla inkomster så att det strukturella sparandet uppgår till en tredjedels procent av potentiell BNP. I Konjunkturinstitutets scenario sker detta genom en beräkningsteknisk överföring från offentlig sektor till hushållen. Om den beräkningstekniska överföringen till hushållen är positiv (negativ) innebär det åtgärder som ökar (minskar) hushållens disponibla inkomster. I scenariot tas inte ställning till hur åtgärderna fördelas mellan skatter och transfereringar till hushåll.
- Kommunsektorns skulder antas på sikt inte växa som andel av BNP. Antagandet är Konjunkturinstitutets operationalisering av det mer allmänt hållna målet att kommunerna ska upprätthålla god ekonomisk hushållning. Givet nuvarande investeringsnivåer innebär antagandet att ett finansiellt sparande i kommunsektorn på -0,2 procent av BNP nås på några års sikt. I scenariot tas inte ställning till om målet uppnås genom ändrade kommunalskattesatser eller statsbidrag.

⁴⁹ Se vidare diskussion i "Målnivå för strukturellt sparande", pm, Dnr: 2018-198.

utgångspunkten att finanspolitiken 2020–2023 bedrivs så att det strukturella sparandet uppgår till en tredjedels procent av potentiell BNP varje år. Om budgetutrymmet överstiger de demografiskt betingade utgiftsåtgärderna sker i scenariot en beräkningsteknisk överföring *till* hushållen, det vill säga förändringar av skatter och/eller transfereringar som påverkar hushållens disponibla inkomster positivt. Skulle budgetutrymmet vara mindre än de demografiskt betingade utgiftsåtgärderna sker i stället en beräkningsteknisk överföring *från* hushållen (se marginalrutan ”Finanspolitiskt scenario”).

FINANSPOLITIKEN ÄR NEUTRAL 2020

Den av riksdagen beslutade budgeten för 2019 medför att det strukturella sparandet uppgår till 0,2 procent av potentiell BNP. Därmed har finanspolitiken i stort sett en neutral inriktning 2019. De demografiskt betingade utgiftsåtgärderna 2020 uppgår till 32 miljarder kronor. Budgetutrymmet detta år beräknas till 33 miljarder kronor. Det strukturella sparandet, enligt Konjunkturinstitutets beräkningar, är i stort sett i linje med överskottsmålet 2019 varför det endast behöver stärkas något till 2020. Det budgetutrymme som väntas 2020 täcker kostnaderna för de demografiskt betingade utgiftsåtgärderna. Därtill kan 2 miljarder kronor överföras till hushållen (se överföring till hushållen i tabell 17).

Tabell 17 Finanspolitiskt scenario i offentlig sektor

Miljarder kronor respektive procent av potentiell BNP

	2020	2021	2022	2023	2020-2023
Budgetutrymme vid 2019 års regler	33	40	40	33	146
Utgiftsåtgärder ¹	32	47	27	29	135
Varav i staten	7	15	11	11	43
Statlig konsumtion	7	12	8	9	36
Statliga investeringar	0	2	2	2	7
Varav i kommunsektorn	25	33	17	18	92
Kommunal konsumtion	22	29	15	16	81
Kommunala investeringar	3	4	2	2	11
Överföring till hushållen²	2	-8	12	4	11
Strukturellt sparande ³	0,3	0,3	0,3	0,3	

¹ Utgiftsåtgärder som påverkar offentlig konsumtion och offentliga investeringar för hela offentlig sektor. ² Beräkningsteknisk överföring till hushållen från offentlig sektor genom ändrade skatter eller transfereringar. ³ Procent av potentiell BNP.

Anm. Avrundningar i tabellen gör att siffrorna inte summerar exakt.

Källa: Konjunkturinstitutet.

DEMOGRAFISKT BETINGADE UTGIFTSÅTGÄRDER 2020–2023 RYMS I DET SAMLADE BUDGETUTRYMMET

För åren 2020–2023 antas det fattas beslut om utgiftsåtgärder som sammantaget höjer utgifterna för offentlig konsumtion och

Demografiskt betingad efterfrågan

När befolkningens storlek eller sammansättning förändras påverkas efterfrågan på offentligt finansierade verksamheter. Konjunkturinstitutet använder SCB:s befolkningsprognos för att beräkna en demografiskt betingad efterfrågan som används som utgångspunkt för prognoserna för offentlig konsumtion och investeringar. Den demografiskt betingade efterfrågan beräknas separat för kollektiv och individuell konsumtion och vägs därefter samman utifrån utgifternas storlek.

I beräkningarna antas efterfrågan på kollektiv konsumtion, till exempel försvar och rättsväsende, växa i takt med befolkningen. Efterfrågan på individuell konsumtion, främst skola, vård och omsorg, antas styras av befolkningens storlek och ålderssammansättning eftersom konsumtion av dessa välfärdstjänster i hög utsträckning skiljer sig åt mellan olika åldrar. Individuella välfärdstjänster efterfrågas framför allt av yngre och äldre. Beräkningarna baseras på SCB:s nedbrytning av hur konsumtion av olika välfärdstjänster skiljer sig åt mellan åldersgrupper. Individuell konsumtion utgör för närvarande ungefär tre fjärdedelar av den totala offentliga konsumtionen.

offentliga investeringar med 135 miljarder kronor. Det motsvarar kostnaden för att bibehålla personaltätheten i offentligt finansierade verksamheter och ett utrymme för en standardhöjning ungefär i linje med historiskt mönster (se marginalrutan ”Demografiskt betingad efterfrågan”). Budgetutrymmet för scenarioåren 2020–2023 täcker de demografiskt betingade utgiftsåtgärderna (se tabell 17). Därtill kan 11 miljarder kronor överföras till hushållen.

För att bibehålla personaltätheten inom offentligfinansierade verksamheter krävs utgiftsåtgärder 2020–2023 sammantaget om ca 120 miljarder kronor, varav ca 40 miljarder kronor i staten och ca 80 miljarder kronor i kommunsektorn. Att därutöver ge utrymme för standardhöjning i linje med historiskt mönster motsvarar ökade utgifter med ytterligare ca 20 miljarder kronor fram till 2023, fördelade som ca 5 miljarder kronor i staten och ca 15 miljarder kronor i kommunsektorn.

KOMMUNSEKTORN BEHÖVER STÄRKA SINA FINANSER FÖR ATT UPPNÅ GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING PÅ SIKT

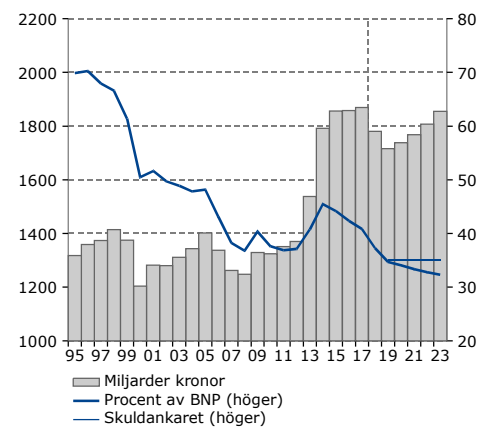
Kommunernas finansiella sparande 2018 är –0,6 procent av BNP och försvagas ytterligare under 2019. Därefter antas att det finansiella sparandet i kommunsektorn förstärks något för varje år så att kommunsektorn uppnår god ekonomisk hushållning på sikt (se marginalrutan ”Finanspolitiskt scenario” för Konjunkturinstitutets definition av detta). I scenariot sker merparten av de antagna finanspolitiska utgiftsåtgärderna inom kommunernas verksamheter. Konjunkturinstitutet gör inget antagande om hur finansieringen av dessa åtgärder och förstärkningar av det finansiella sparandet sker. För att kommunerna ska kunna genomföra utgiftsåtgärder om 92 miljarder kronor (se tabell 17) behöver kommunsektorns inkomster höjas med motsvarande belopp. Om staten antas skjuta till statsbidrag till kommunerna så att statsbidragen höjs i takt med de kommunala konsumtionsutgifterna behöver de höjas med 41 miljarder kronor 2020–2023. Samtidigt behöver den genomsnittliga kommunalskatten då höjas med 1,89 procentenheter 2020–2023 (från 32,20 till 34,09 procent) för att finansiera de resterande utgiftsåtgärderna.

STATSSKULDEN MINSKAR MEDAN KOMMUNSEKTORN S SKULDER ÖKAR

I det finanspolitiska scenariot fortsätter den konsoliderade bruttoskulden, Maastrichtskulden, att minska som andel av BNP och närmar sig den nedre gränsen för skuldankaret om 30 procent av BNP 2023 (se diagram 117). Att bruttoskulden minskar är också den främsta orsaken till att den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet stiger som andel av BNP, eftersom tillgångarna antas utvecklas i takt med BNP.

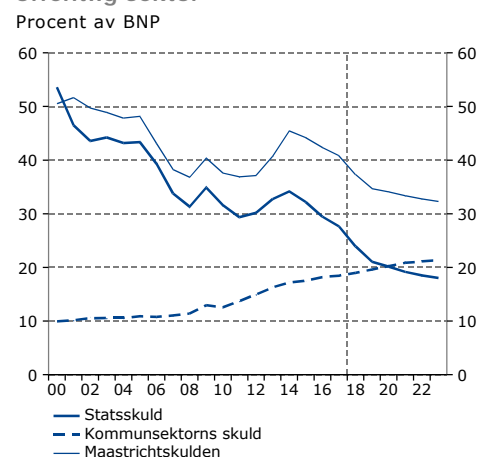
Statsskulden har, som andel av BNP, minskat trendmässigt under lång tid. Samtidigt har kommunsektorns skulder ökat. Denna utveckling med en minskande statsskuld och en ökande

Diagram 117 Maastrichtskuld
Miljarder kronor respektive procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 118 Olika skuldstockar i offentlig sektor

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

skuld i kommunsektorn, beräknas fortsätta fram till 2023 (se diagram 118).

RÄKNEEXEMPEL MED BIBEHÅLLEN ERSÄTTNINGSGRAD I TRANSFERERINGARNA

I den finanspolitiska prognosen för 2020 och de följande scenarioåren görs ingen bedömning om utvecklingen för ersättningsnivåer i transfereringssystem eller ändrade skatteregler i förhållande till statens budget för 2019. För att bibehålla ersättningsgraderna i transfereringssystemen på 2019 års nivå, så att nominella ersättningar höjs i takt med löneutvecklingen, krävs det årliga utgiftsåtgärder på knappt 6 miljarder kronor 2020–2023, vilket skulle belasta den beräkningstekniska överföringen till hushållen i tabell 17.

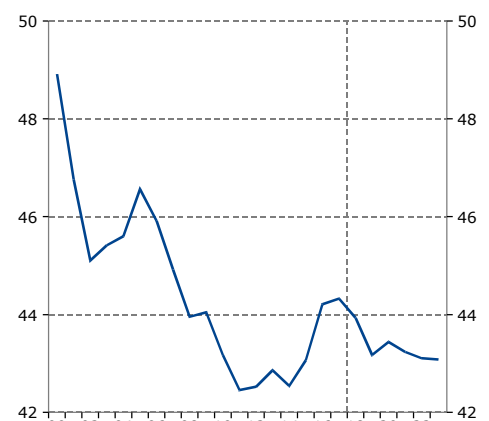
Utvecklingen för offentliga inkomster och utgifter 2018–2023

LÄGRE SKATTEKVOT TILL FÖLJD AV SKATTESÄNKNINGAR

Mellan 2017 och 2018 faller skattekvoten, det vill säga skatter och avgifter som andel av BNP, med 0,4 procentenheter till 43,9 procent av BNP (se diagram 119). Delvis beror det på skattesänkningar om ca 4 miljarder kronor, men även på minskade inkomster från bolagsskatt och hushållens kapitalskatter.

I samband med budgetpropositionen för 2019 föreslås att grundavdraget för personer över 65 år höjs ytterligare. Detta sänker i sig skatteinkomsterna med ca 5 miljarder kronor 2019. Framför allt påverkar detta kommunernas skatteintäkter. Kommunerna blir dock kompenserade via det generella statsbidraget. Den genomsnittliga kommunalskatten höjs med 8 öre till 32,20 vilket innebär ca 2 miljarder kronor mer i skatteintäkter för kommuner och landsting.⁵⁰ De största regeländringarna för statliga skatter är utökningen av jobbskatteavdraget och höjningen av den nedre skiktgränsen för statlig inkomstskatt. Sett till både staten och kommunerna sänks skatteuttaget totalt med 16 miljarder kronor. Skattekvoten blir 2019 ca 43 procent av BNP. Vid oförändrade regler stiger skattekvoten något 2020 till följd av en mer gynnsam sammansättning av skattebaserna när hushållens konsumtion och lönesumma stiger som andel av BNP 2019 och 2020. Efter 2020 ligger skattekvoten i stort sett still.

Diagram 119 Skatter och avgifter vid oförändrade regler
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

⁵⁰ Denna beräkning är gjord utifrån Skattebetalarnas förenings undersökning. För att få fram den genomsnittliga skattesatsen har skattesatsen i respektive kommun viktas med skatteunderlaget 2018. SCB publicerade statistik över genomsnittlig skattesats för riket den 14 december, det vill säga efter det att beräkningarna för detta Konjunkturläge avslutats. Enligt denna höjdes den genomsnittliga kommunala skattesatsen med 7 öre till 32,19 procent.

FLER UNGA OCH ÄLDRE DRIVER KONSUMTIONSTILLVÄXTEN

Den offentliga konsumtionen utvecklas starkare 2018 jämfört med föregående år och växer ungefär i linje med den historiska utvecklingen (se diagram 120). Den högre tillväxttakten förklaras till stor del av finanspolitiken 2018 som innehåller flera satsningar på offentlig konsumtion. Statens budget för 2019 innehåller besparingar som framför allt påverkar statlig konsumtion (se faktarutan ”Statens budget för 2019”), vilket tillsammans med fortsatt minskning av migrationsrelaterade utgifter bidrar till att utvecklingen av offentlig konsumtion blir svagare 2019.

Den växande befolkningen och den stigande andelen yngre och äldre driver på konsumtionstillväxten framöver. Det senare förklaras av att yngre och äldre efterfrågar mer välfärdstjänster än andra grupper. I närtid dämpas dock konsumtionen av avtagande migrationsutgifter. På sikt avtar dock de dämpande effekterna av nedgången i migrationsrelaterade utgifter och offentlig konsumtion växer med den demografiskt betingade efterfrågan. Befolkningens sammansättning påverkar främst efterfrågan på välfärdstjänster i primärkommuner och landsting, såsom skola, vård och omsorg. Den relativt snabba ökningen av den kommunala konsumtionen 2020–2023 leder till att offentlig konsumtion växer något snabbare än BNP (se diagram 120).

FORTSATT HÖGA INVESTERINGAR I KOMMUNERNA

De offentliga investeringarna ökade starkt 2016 och 2017 och förblir på en hög nivå som andel av BNP även 2018 (se diagram 121). De senaste årens höga tillväxt förklaras främst av kommunala investeringar som drivits på av ett ökat behov till följd av flyktingmottagandet samt nybyggnation och stora renoveringar av verksamhetslokaler. Den fortsatt höga tillväxttakten 2018 förklaras även den främst av kommunala investeringar. Därefter stiger de kommunala investeringarna långsammare än BNP. De statliga investeringarna, exempelvis i form av satsningar på väg- och järnvägsnäten samt försvaret, utvecklas framöver i takt med BNP. Totalt sett minskar den offentliga sektorns investeringar något som andel av BNP efter 2018.

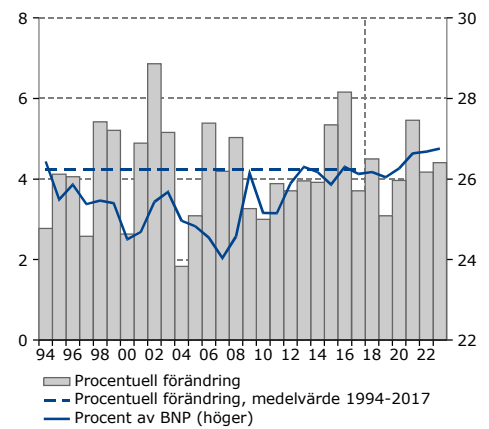
TRANSFERERINGAR MINSKAR SOM ANDEL AV BNP

Vid oförändrade regler minskar statens transfereringar till hushållen som andel av BNP. Det beror på att trenden med sjunkande kostnader för sjuk- och aktivitetsersättning bedöms fortsätta (se diagram 122). Övriga transfereringar till hushållen utvecklas framöver ungefär i takt med BNP. Det beror bland annat på ökat antal personer med ersättning.⁵¹

⁵¹ Vid oförändrade regler i transfereringssystemen utvecklas ersättningen ungefär med inflationen till följd av olika regler för indexering av takten för ersättningsgrundande inkomster samt effekter på ersättningen av inkomstutvecklingen för individer med inkomster under dessa tak. Det innebär att om inte antalet personer som tar del av transfereringssystemen ökar så sjunker utgifterna som andel av BNP eftersom tillväxten i BNP vanligtvis är högre än inflationen.

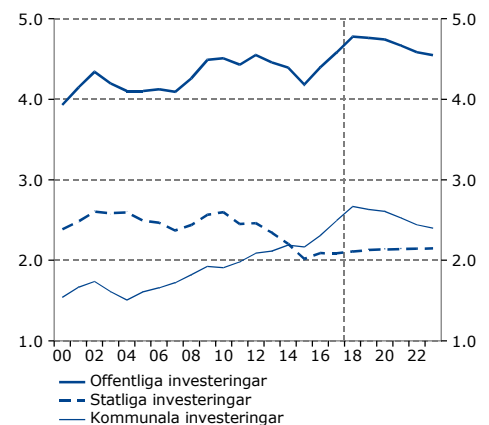
Diagram 120 Offentliga konsumtionsutgifter

Procentuell förändring, löpande priser respektive procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

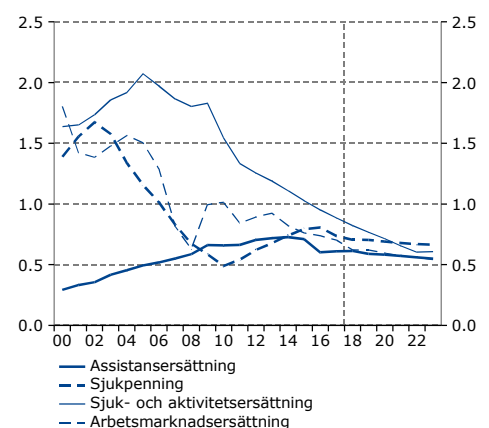
Diagram 121 Offentliga investeringar
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 122 Transfereringar till hushåll vid oförändrade regler

Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Utgifterna för ohälsa⁵² har successivt minskat som andel av BNP under nästan hela 2000-talet. Utvecklingen fortsätter framöver när antalet personer med sjuk- eller aktivitetsersättning minskar ytterligare. Utflödet av personer som fyller 65 år och därmed lämnar sjukersättningen har varit och kommer att vara större än antalet påbörjade sjukersättningar. Antalet personer med sjukpenning ökar däremot vilket gör att utgiften för sjukpenning utvecklas ungefär i takt med BNP.

Även utgifterna för arbetsmarknadsersättning utvecklas i takt med BNP. Det beror på att arbetslösheten bedöms ha bottnat under 2018 och att antalet arbetslösa kommer att öka något.

GOD MARGINAL TILL UTGIFTSTAKET

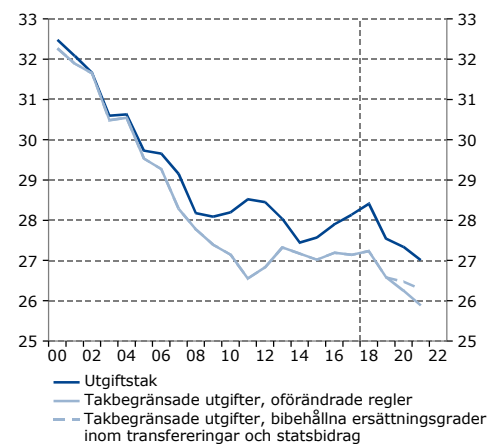
I samband med budgeten för 2019 beslutades om utgiftstaket för de takbegränsade utgifterna fram till 2021.⁵³ Utgiftstaket som andel av potentiell BNP har ökat under de senaste åren samtidigt som de takbegränsade utgifterna har legat still som andel av potentiell BNP. De takbegränsade utgifterna minskar som andel av potentiell BNP fram till 2021 när hänsyn tas till de demografiskt betingade utgiftsåtgärderna för staten i tabell 17 (se diagram 123, ljusblå heldragen linje). Detta gäller även vid bibehållen ersättningsgrad i transfereringarna till hushållen och om statsbidragen växer i takt med kommunsektorns konsumtionsutgifter (se diagram 123, ljusblå streckad linje). Skillnaden mellan de takbegränsade utgifterna och utgiftstaket, den så kallade budgeteringsmarginalen, överstiger något riktlinjerna för dess miniminivå.

KAPITALNETTOT HÅLLER UPPE DET FINANSIELLA SPARANDET

Kapitalnettot, det vill säga skillnaden mellan den offentliga sektorns kapitalinkomster och kapitalutgifter, är positivt och har stigit som andel av BNP under 2000-talet (se diagram 124). Detta förklaras främst av att statens ränteutgifter har sjunkit när statskulden successivt har minskat och marknadsräntorna fallit. Dock har även kapitalinkomsterna minskat i förhållande till BNP. År 2018 motsvarar kapitalnettot drygt 0,9 procent av BNP. Det minskar något framöver när ränteläget normaliseras, och ränteutgifterna ökar något snabbare än ränteinkomsterna.

Diagram 123 Utgiftstak och takbegränsade utgifter

Procent av potentiell BNP

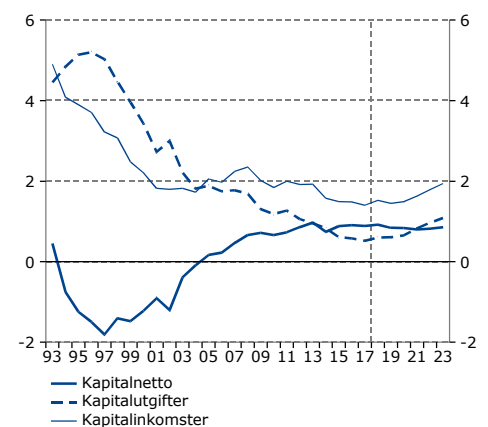

Anm. Oförändrade regler avser oförändrade regler inom transfereringarna, men inklusive utgiftsåtgärderna för statlig konsumtion och investeringar, se tabell 17.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksdagen och Konjunkturinstitutet.

Diagram 124 Kapitalnetto

Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

⁵² Sjukskrivning med sjuk- och rehabiliteringspenning samt sjuk- och aktivitetsersättning.

⁵³ De takbegränsade utgifterna omfattar de statliga utgifterna enligt budgetredovisningen, inklusive statsbidrag till kommunsektorn men exklusive statens ränteutgifter, samt inklusive pensionssystemets utgifter.

Osäkerhet i prognosen

Konjunkturinstitutets prognos är att den globala tillväxten dämpas något de kommande åren, från 3,8 procent 2018 till 3,5 procent 2020. Denna prognos omges av risker, bland annat från handelskonflikter och politisk osäkerhet. Om dessa risker realiserar kan inbromsningen av den globala tillväxten bli hastigare än prognostiserat. För den svenska ekonomin finns det även inhemska risker kopplade till bostadsmarknaden och hushållens höga skuldsättning. Dessutom drar den svenska regeringsbildningen ut på tiden, vilket medför att osäkerheten för utvecklingen av offentlig konsumtion är jämförelsevis stor. Sammantaget dominerar risken för att BNP-tillväxten i Sverige de närmaste två åren blir lägre än enligt prognosen.

Osäkerhet i prognosen för omvärlden

Den ekonomisk-politiska osäkerheten i omvärlden har stigit sedan i somras. Handelskonflikter, främst mellan USA och Kina, brexit och osäkerheterna förknippade med den italienska finanspolitiken har i hög grad bidragit till denna utveckling. Bland annat som en effekt av den ökade osäkerheten har börserna världen över fallit de senaste månaderna (diagram 125). Den ökade osäkerheten syns också i att den förväntade framtida volatiliteten på New York-börsen, mätt med VIX-index, har stigit sedan september (se diagram 126). Bedömningen är att sannolikheten för en lägre tillväxt i omvärlden än prognostiserat är större än att tillväxten skulle bli högre. I ett scenario med lägre global tillväxt blir även den svenska tillväxten lägre, främst beroende på minskad export till följd av en svagare efterfrågan från omvärlden.

RISK ATT STORBRIANNIEN LÄMNAR EU UTAN ETT AVTAL

Det råder fortfarande stor osäkerhet kring Storbritanniens utträde ur EU. Det finns en risk att Storbritannien lämnar EU utan ett nytt avtal, vilket skulle innebära att även svensk ekonomi påverkas negativt. Dessutom finns risken att ett utträde utan avtal leder till turbulens på finansiella marknader och stora logistiska problem när nya tullar, bilaterala avtal och gränskontroller ska införas (se rutan ”Risk för att Storbritannien lämnar EU utan ett avtal” i kapitlet ”Internationell konjunkturutveckling”).

RISK FÖR UPPTRAPPADE HANDELSKONFLIKTER

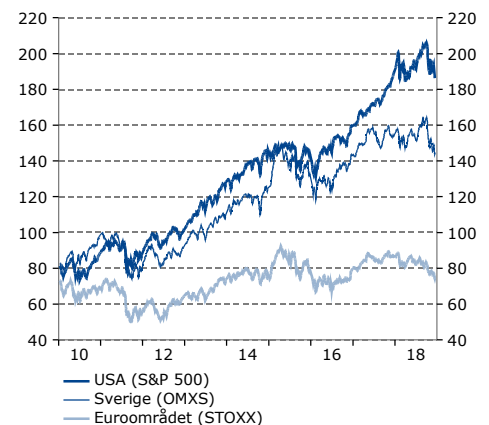
Vid G20-mötet i Argentina i början av december beslutade USA och Kina om att fortsätta att förhandla om handeln länderna emellan. Vidare sköt USA upp de vid årsskiftet planerade tull-

Kapitlets innehåll

Detta kapitel beskriver Konjunkturinstitutets bedömning av de mest väsentliga osäkerhetsfaktorerna för prognosen för 2018–2020. Syftet med kapitlet är främst att belysa osäkerhetsfaktorer som stabiliseringspolitiken i Sverige behöver ha beredskap för. Kapitlet redogör också för prognosprecisionen för centrala variabler under 2000-talet.

Diagram 125 Börsutveckling

Index 2006-12-29=100, dagsvärden, 5-dagars glidande medelvärde

Källor: Standard & Poor's, Nasdaq OMX, STOXX och Macrobond.

Diagram 126 VIX-index

Index, dagsvärden, 5-dagars glidande medelvärde

Källa: Macrobond.

höjningarna.⁵⁴ Risken för utökade tullar finns dock kvar, inte bara mellan USA och Kina utan även mellan USA och andra länder. Exempelvis råder fortsatt stor osäkerhet vad gäller USA:s eventuella biltullar gentemot EU. Detta skulle sannolikt drabba Tyskland och tysk bilindustri särskilt hårt, men även svensk bil-export och relaterad industri skulle påverkas negativt. Den främsta risken med en upptrappad handelskonflikt är att en spiral av införda tullar och motåtgärder leder till mer omfattande begränsningar av världshandeln vilket riskerar att ytterligare dämpa den globala BNP-tillväxten.

RISK FÖR EN HÅRDLANDNING I KINA

Kinas tillväxt fortsätter att dämpas. Osäkerheten om den framtida utvecklingen har ökat på senare år bland annat som följd av landets stigande skuldsättning och turbulens från handelskonflikten med USA. Riskerna kvarstår för en hårdlandning i den kinesiska ekonomin till exempel på grund av en hastig korrigerings av den höga investeringsnivån (se diagram 127). Sannolikt skulle detta leda till lägre råvarupriser och påverka svensk export via lägre efterfrågan på produkter kopplade till bland annat gruvindustrin. Svensk ekonomi skulle även påverkas av den turbulens som med stor sannolikhet skulle uppstå på de finansiella marknaderna. Lånetillväxten har varit hög i Kina under en lång tid samtidigt som det är svårt att bedöma tillståndet i den kinesiska finanssektorn. Riskerna kring den kinesiska finansiella stabiliteten har ökat något de senaste månaderna eftersom regimen har genomfört åtgärder för att stimulera kreditgivningen, vilket driver upp skulderna ytterligare.

ORO FÖR UTVECKLINGEN I ITALIEN

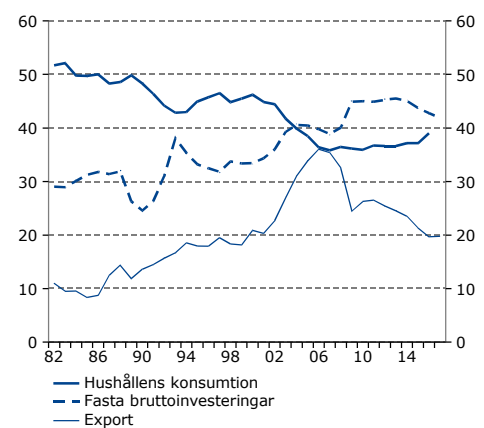
I maj 2018 ökade osäkerheten kring den ekonomiska utvecklingen i Italien. Den nya regeringen aviserade en rad ofinansierade reformer som, om de genomförs, kommer att försämra de offentliga finanserna ytterligare.⁵⁵ Detta har inneburit att italienska statsobligationsräntor har stigit kraftigt och skillnaden mellan den italienska och tyska tioåriga statsobligationsräntan är betydligt högre än vad den var i maj (se diagram 128). EU-kommissionen har avvisat Italiens budgetförslag och planerar att inleda ett så kallat förfarande vid alltför stora underskott om inga budgetförstärkande åtgärder vidtas.⁵⁶ Osäkerheten kring Italiens statsfinanser kan dock mycket väl komma att öka ytterligare och leda till att långräntedifferensen stiger. De italienska bankerna, som har haft en svag utveckling på börsen 2018 (se diagram 129), äger en stor del av den utestående stocken av italienska

⁵⁴ USA planerade att höja tullarna vid årsskiftet från 10 till 25 procent på kinesiska varor till ett värde av 200 miljarder amerikanska dollar. Höjningarna skjuts nu upp i 90 dagar, se vidare faktaboxen "Nya förhandlingar om handeln mellan USA och Kina" i kapitlet Internationell konjunkturutveckling.

⁵⁵ Italiens statsskuld uppgår till drygt 130 procent av BNP.

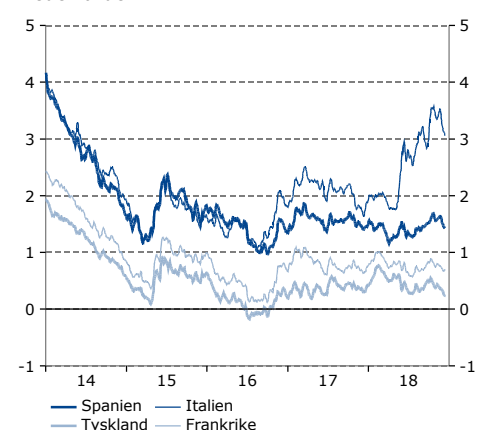
⁵⁶ Excessive deficit procedure (EDP).

Diagram 127 Investeringar, hushållens konsumtion och export i Kina
Procent av BNP, löpande priser

Källor: World Bank och Macrobond.

Diagram 128 Statsobligationsräntor
Procent, dagsvärden, 5-dagars glidande medelvärde

Anm. 10 års löptid.

Källa: Macrobond.

statsobligationer. När obligationsräntorna stiger så faller värdet på obligationerna. Dessa banker kan därmed drabbas hårt om oron för den italienska statens betalningsförmåga ökar och statsobligationsräntorna stiger drastiskt. De stigande räntorna sätter också ytterligare press på de italienska offentliga finanserna och den ökade osäkerheten riskerar att sprida sig i det finansiella systemet och till övriga Europa. Vill det sig riktigt illa kan det uppstå oro för hela eurosamarbetet, med stora negativa effekter på den ekonomiska utvecklingen som följd.

RISK FÖR FALLANDE TILLGÅNGSPRISER

Den långa perioden med mycket låga räntor kan ha orsakat obalanser på de finansiella marknaderna. Både i Sverige och internationellt har sökandet efter högre avkastning ökat risktagandet och drivit upp priserna på riskfyllda tillgångar som exempelvis aktier och obligationer från företag eller stater med osäker betalningsförmåga (se diagram 125). Priserna på dessa riskfyllda tillgångar kan ha stigit till nivåer som inte är förenliga med staternas eller bolagens betalningsförmåga och framtida bolagsvinster. När investerarna omvärderar tillgångarnas värde, till exempel i samband med att räntorna stiger, kan därför priserna på mer riskfyllda tillgångar falla kraftigt. Detta riskerar att i så fall dämpa hushållens konsumtion och näringslivets investeringar genom lägre förmögenhet och dämpad tillförsikt hos företag och hushåll.

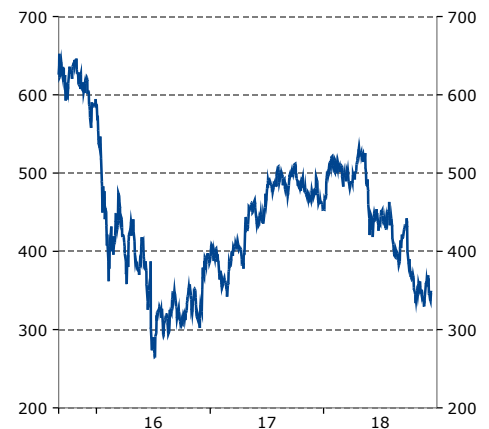
BEGRÄNSAT UTRYMME FÖR EKONOMISKA STIMULANSER

En viktig aspekt för osäkerheten i prognosen är att den ekonomiska politiken i många länder, kanske framför allt i euroområdet, inte har så stort utrymme för att stimulera ekonomin i händelse av en negativ störning. Räntorna är historiskt låga i många länder samtidigt som de offentliga och privata skulderna många gånger är höga. Möjligheten för den ekonomiska politiken att motverka en mer kraftfull nedgång i den globala ekonomin är därmed begränsad, vilket kan leda till kraftigare konjunktursvängningar än normalt.

Inhemska osäkerhetsfaktorer

De ovan nämnda internationella osäkerheterna skulle kunna leda till en lägre tillväxt i Sverige än i Konjunkturinstitutets prognos. Utöver dessa osäkerheter är prognosen dessutom förknippad med inhemska osäkerhetsfaktorer. Dessa osäkerheter är i stor utsträckning kopplade till bostadsmarknaden och hushållens höga skuldsättning, och utgör även de en risk för en svagare tillväxt än i prognosen.

Diagram 129 Bankaktieindex, Italien
Totalavkastning, dagsvärden

Källa: Russel investment group.

OSÄKERHET PÅ BOSTADSMARKNADEN

Bostadspriserna har stabiliserats under 2018 efter nedgången i slutet av 2017 och inledningen av 2018 (se diagram 130). Osäkerheten kring prisutvecklingen kvarstår dock, bland annat till följd av ett fortsatt stort utbud av nyproducerade bostäder. En ytterligare risk för dämpade bostadspriser är om räntorna skulle stiga snabbare än vad hushållen har förväntat sig. Prognosen för svensk ekonomi baseras på antagandet att bostadspriserna stiger långsamt framöver. Ett nytt kraftigt bostadsprisfall skulle kunna få stora negativa konsekvenser för svensk ekonomi, bland annat genom lägre bostadsbyggande och lägre konsumtion.

HUSHÅLLEN HÖGT SKULDSATTA

Hushållens skulder är höga och fortsätter att öka (se diagram 131), om än i minskad takt sedan en tid tillbaka. De höga skulderna ökar sårbarheten i ekonomin. Om inkomsterna utvecklas svagare än i prognosen, eller om bolåneräntorna stiger snabbare än väntat kan detta leda till att konsumtionsutrymmet krymper i högre utsträckning. Den höga skuldsättningen kan också skapa problem om priserna på bostäder faller. I ett sådant läge ökar hushållens belåningsgrad och hushållen kan då välja att amortera mer för att återställa belåningsgraden och därmed minska sin konsumtion, vilket skulle dämpa BNP-tillväxten.

OSÄKERHET KRING FINANSPOLITIKEN

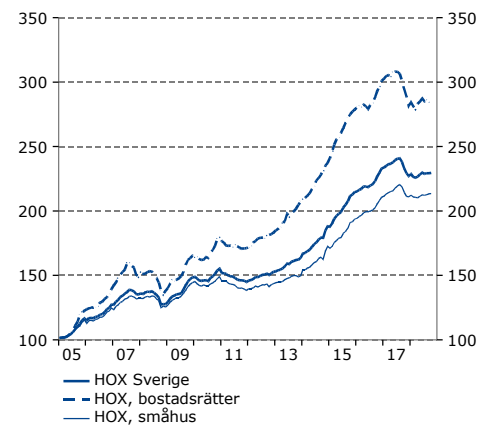
Konjunkturinstitutets finanspolitiska prognos för 2019 utgår ifrån den av riksdagen beslutade statsbudgeten för 2019. Sänkt skatt på arbete bedöms öka antalet arbetade timmar och sysselsättningen på sikt men det råder osäkerhet om hur snabbt effekterna uppkommer. Det råder därtill osäkerhet om hur arbetsmarknaden påverkas av besparingar inom arbetsmarknadspolitiken eller av en större reform av Arbetsförmedlingen. Att regeringsbildningen drar ut på tiden innebär ytterligare osäkerhet kring hur finanspolitiken kommer att se ut under 2019. Det kan inte uteslutas att en ny regering när den har tillträtt föreslår mer eller mindre omfattande åtgärder i en extra ändringsbudget eller i vårändringsbudgeten. Det kan exempelvis medföra att den offentliga konsumtionen blir högre än i Konjunkturinstitutets prognos. Samtidigt begränsas utrymmet för ofinansierade åtgärder i en sådan ändringsbudget av att nivån på det strukturella sparandet bör hållas uppe sett till överskottsmålet.

Prognosfelens storlek

Prognoser är alltid osäkra. I tabell 18 redovisas olika mått på prognosfel för Konjunkturinstitutets decemberprognoser för några centrala variabler för perioden 2000–2017. Medelabsolutfelet för 2018 är 0,3 procentenheter för BNP-tillväxten. Skulle prognosfelet i den aktuella prognosen bli lika stort eller mindre

Diagram 130 Bostadspriser

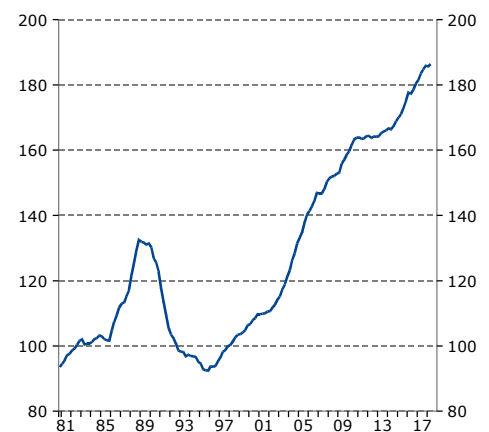
HOX prisindex, januari 2005=100, säsongrensade månadsvärden

Källor: Valueguard, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 131 Hushållens låneskulder

Procent av årlig disponibel inkomst, kvartalsvärden

Källa: SCB.

än prognosfelen varit i genomsnitt sedan år 2000, så kommer BNP-utvecklingen för 2018 med 90 procents sannolikhet att hamna någonstans inom intervallet 1,6 till 2,9 procent. Om prognosfelet däremot blir större än vanligt så kommer utfallet att ligga utanför detta intervall. Det kan tyckas vara en stor felmarginal för en prognos gjord i december för innevarande år. Anledningen är att BNP-utfallen ofta revideras bakåt i tiden i samband med att det publiceras ett nytt kvartalsutfall. Det innebär att det även i december kvarstår en osäkerhet kring BNP-utvecklingen i början av året. För variabler som inte revideras i samma utsträckning är prognosfelen för innevarande år avsevärt mindre. Det gäller till exempel för arbetslösheten där medelabsolutfelet för innevarande år är 0,02 procentenheter.

För nästkommande år är prognosfelen större. Exempelvis är medelabsolutfelet för nästkommande års BNP-tillväxt ca 1 procentenhet. För arbetslösheten nästkommande år är medelabsolutfelet knappt en halv procentenhet.

Under ett antagande att prognosfelen är normalfördelade kan man konstruera prognosintervall på prognoserna utifrån rotmedelkvadratfelen.⁵⁷ Exempel på sådana, obetingade 90-procentiga intervall syns i diagram 132, diagram 133 och diagram 134 för BNP-tillväxt, arbetslöshet och KPIF inflation.

Tabell 18 Prognoser samt medelfel, medelabsolutfel och rotmedelkvadratfel för Konjunkturinstitutets decemberprognoser gjorda för utfallsåren 2000–2017

	BNP ¹	Arbetslöshet	KPI-inflation	KPIF-inflation ²	Repo-ränta ³
Aktuell prognos					
2018	2,2	6,3	1,9	2,1	-0,5
2019	1,3	6,4	2,0	1,9	0,0
Medelabsolutfel					
Innevarande år	0,30	0,02	0,01	0,06	0,01
Nästkommande år	1,04	0,44	0,36	0,28	0,50
Rotmedelkvadratfel					
Innevarande år	0,40	0,04	0,04	0,09	0,02
Nästkommande år	1,51	0,60	0,45	0,38	0,60
Medelfel					
Innevarande år	-0,07	-0,01	0,00	-0,05	-0,01
Nästkommande år	0,09	-0,01	0,02	0,05	-0,23

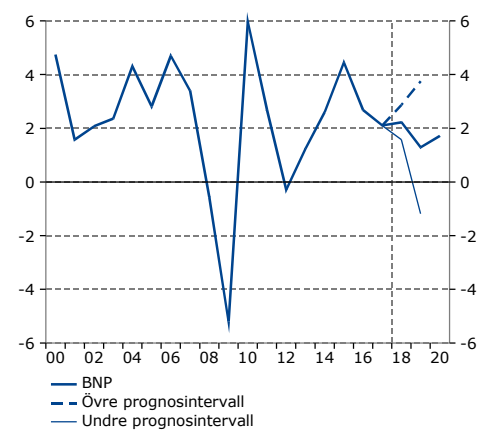
¹ Till marknadspris, årlig procentuell förändring. ² UND1X-/KPIX-inflation till och med juni 2008. ³ Vid årets slut.

Anm. Samtliga prognoser utom reporäntan avser helårsprognoser och utvärderas mot det första publicerade utfallet. Prognosfel mäts som utfall minus prognos.

Källa: Konjunkturinstitutet.

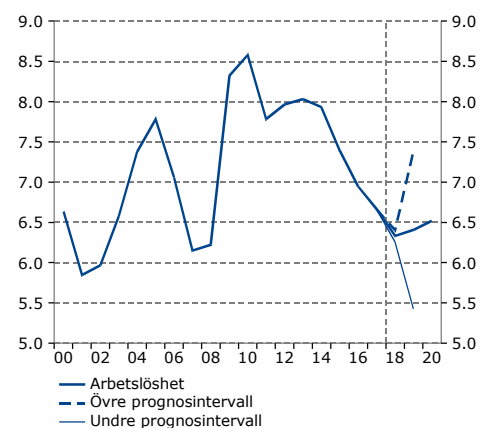
⁵⁷ Till exempel kan ett 90-procentigt prognosintervall uttryckas som att "med 90 procents sannolikhet kommer intervallet [a, b] att inkludera utfallet för BNP-tillväxten nästa år". Se vidare i fördjupningen "Osäkerhet i Konjunkturinstitutets prognoser", *Konjunkturläget*, december 2014.

Diagram 132 Prognosintervall (90 procent) för BNP-tillväxt
Procentuell förändring

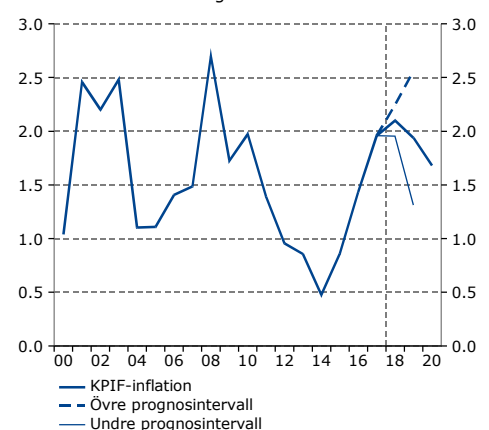
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 133 Prognosintervall (90 procent) för arbetslöshet
Procent

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 134 Prognosintervall (90 procent) för KPIF
Procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

FÖRDJUPNING

Produktivitetsutveckling i offentlig sektor

Det är svårt att uppskatta värdet av produktionen, särskilt i offentlig sektor. Det beror dels på att tjänsterna som offentlig sektor producerar inte säljs till ett marknadspris och dels på att förändringar i kvaliteten inte observeras. Det är därmed också svårt att mäta hur produktiviteten utvecklas. Det innebär att den officiella statistiken riskerar att ge en missvisande bild. Samtidigt har Sverige en stor offentlig sektor jämfört med många andra länder. Det ökar betydelsen av att korrekt kunna observera utvecklingen, både för att kunna utveckla verksamheten också för att korrekt kunna mäta den ekonomiska aktiviteten. Den här fördjupningen syftar till att förklara hur produktivitet mäts i offentlig sektor och varför den uppmätta produktiviteten har försvagats de senaste åren.

Att mäta produktivitet

PRODUKTIVITET PÅVERKAR LEVNADSSTANDARD

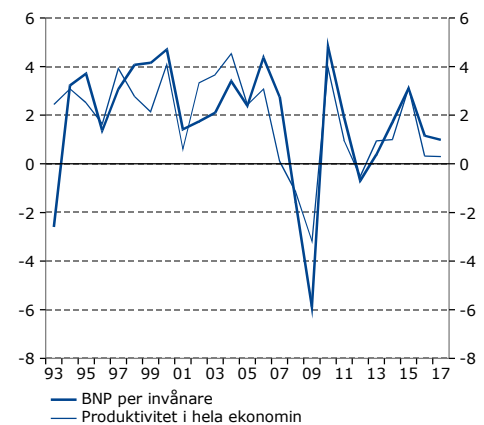
Ett sätt att mäta en regions levnadsstandard är att använda BNP per invånare. Det finns tre sätt att öka BNP: genom att fler personer arbetar, genom att varje person arbetar fler timmar eller genom att producera mer under varje arbetad timme. Det sistnämnda innebär att höja produktiviteten. Eftersom det finns en gräns för både hur många personer som kan arbeta och hur mycket de kan arbeta, är produktiviteten den viktigaste faktorn på sikt för tillväxt och ökad välfärd i en ekonomi. Produktivitetstillsväxten var i genomsnitt 2,7 procent per år före finanskrisen 2008. Efter finanskrisen har den genomsnittliga tillväxten fallit till 0,9 procent per år⁵⁸ (se diagram 135).

För näringslivets företag är produktivitetshöjning ett sätt att konkurrera med andra företag, i synnerhet om man verkar på en global konkurrensutsatt marknad.

För offentlig sektor, som inte konkurrerar på en fri marknad, har produktiviteten en annan betydelse. En hög produktivitet (så som definierat ovan) innebär att offentlig sektors resurser, som till stor del är skattefinansierade, används på ett effektivt sätt. Om produktiviteten höjs kan det betyda att dagens offentligfinansierade verksamhet kan finansieras till en lägre kostnad, eller att man till samma kostnad kan erbjuda en högre kvalitet.

Diagram 135 BNP per invånare och produktivitet

Årlig procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

Källa: SCB.

⁵⁸ Efter finanskrisen definieras här som åren 2011–2017.

Sverige har en stor offentlig sektor där utgifterna motsvarar hälften av BNP⁵⁹. Det betyder att en förbättrad produktivitet i offentlig sektor kan få stor påverkan på välfärden.

PRODUKTIVITET I NÄRINGSLIVET OCH OFFENTLIG SEKTOR MÄTS PÅ OLIKA SÄTT

Enligt nationalräkenskaperna, som beräknas av SCB, har produktivitetstillväxten i offentlig sektor i stort sett varit obefintlig under perioden 1993–2017 som helhet (se diagram 136). I näringslivets tjänstesektor har produktiviteten samma period i genomsnitt ökat med ca 2 procent per år. Att jämföra produktiviteten i offentlig sektor med näringslivet ger dock inte en rättvisande bild eftersom de mäts på olika sätt. Det går också att ifrågasätta det rimliga i att offentlig sektor inte skulle ha lyckats att ta del av någon av den produktivitetsökning som observerats i näringslivet.

Det vanligaste måttet för produktivitetens utveckling är arbetsproduktivitet, vilken definieras som förädlingsvärde i fast pris per arbetad timme. I näringslivet bestäms förädlingsvärdet i löpande pris av marknadspriset. Genom att deflatera med det relevanta prisindexet för varan/tjänsten erhålls förädlingsvärdet i fast pris (se marginalrutan ”Förädlingsvärde enligt nationalräkenskaperna”). Det relevanta prisindexet ska mäta priset i kvalitetsjusterade termer, vilket komplicerar beräkningarna avsevärt och skapar betydande osäkerhet i volymbereäkningar.

Att mäta på samma sätt i offentlig sektor är inte möjligt eftersom tjänsterna normalt sett inte säljs till marknadspris. Samma problematik finns även för offentligfinansierade tjänster som produceras i näringslivet, som enligt Konjunkturinstitutets beräkningar sysselsätter ca 170 000.⁶⁰

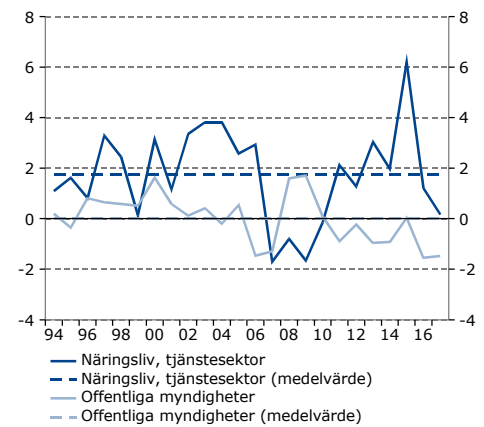
Kostnadsmetod och volymmetod

För att beräkna förädlingsvärdet i offentlig sektor används kostnadsmetoden och volymmetoden. Kostnadsmetoden innebär att värdet på produktionen beräknas som summan av kostnaderna. För att beräkna produktionsutvecklingen i volym deflateras kostnaderna till fasta priser (det vill säga divideras med ett prisindex). Personalkostnaden utgör en stor del av kostnaderna i offentlig sektor och deflateras med löner. Förädlingsvärdet i fasta priser förklaras därmed till stor del av arbetade timmar. Eftersom

⁵⁹ År 2017 var drygt hälften av offentliga utgifter offentlig konsumtion. Resten bestod av transfereringar, investeringar och kapitalutgifter.

⁶⁰ Det finns ingen officiell statistik över offentligfinansierad sysselsättning inom näringslivet. Baserat på en uppskattning av företagens lönekostnad och arbetskostnad per arbetad timme görs en beräkning av sysselsättningen.

Diagram 136 Produktivitet i näringslivet och offentlig sektor
Procentuell förändring

Anm. Före 2003 är all offentlig produktion beräknad enligt kostnadsmetoden.

Källa: SCB.

Förädlingsvärde enligt nationalräkenskaperna

Förädlingsvärde är det värde som till exempel ett företag eller en myndighet skapar genom sin verksamhet.

En sektors eller branschens förädlingsvärde mäts som dess produktionsvärde med avdrag för insatsförbrukning. Produktionsvärdet är värdet på alla varor och tjänster som produceras (inom näringslivet vanligtvis mätt till försäljningspris). Insatsförbrukning är de varor och tjänster som används som insats i produktionen (exempelvis lokalhyra, förbrukningsmaterial och energi).

Individuella och kollektiva tjänster

All offentlig konsumtion kan delas in i individuell och kollektiv konsumtion.

Individuella tjänster konsumeras direkt av en enskild individ. Exempel på individuell konsumtion är utbildning, sjukvård och äldreomsorg. 90 procent av individuell konsumtion återfinns i kommunsektorn och ca 3/4 av all offentlig konsumtion är individuell.

Kollektiva tjänster kan inte kopplas till en enskild individ utan konsumeras snarare av ett kollektiv. Exempel på kollektiv konsumtion är försvar, räddningstjänst och rättsväsende. 70 procent av kollektiv konsumtion återfinns i staten och ca 1/4 av all offentlig konsumtion är kollektiv.

produktiviteten beräknas genom att dividera förädlingsvärdet med arbetade timmar innebär det att produktiviteten blir i det närmaste konstant. Alla kollektiva tjänster beräknas enligt denna metod. Kollektiva tjänster avser tjänster som konsumeras av ett kollektiv snarare än en individ (se marginalrutan ”Individuell och kollektiv konsumtion”).

Volymmetoden används vid beräkningen av de flesta individuella tjänster som offentlig sektor producerar. Det är tjänster som konsumeras av en enskild individ, exempelvis sjukvård och utbildning. Volymmetoden beräknar förädlingsvärdet med hjälp av faktiska volymer av hur många som använder en tjänst, till exempel antalet elever i skolan eller behandlingar i sjukvården. Inom varje område viktas volymen med verksamhetens kostnad eller enhetskostnad. Produktiviteten kan med denna metod variera över tid, beroende på hur volymer och produktionskostnader utvecklas.

Svårt att mäta produktivitet i offentlig sektor

VOLYMMETODEN GER MISSVISANDE PRODUKTION

Fram till 2007 användes kostnadsmetoden för att beräkna hela den offentliga produktionen. Därefter övergick SCB till att beräkna en stor del av den individuella produktionen med volymmetoden, i enlighet med Eurostats rekommendationer (se marginalruta ”Mätmetoden för offentlig produktion har ändrats”).

Ett problem med dagens mätningar av offentlig produktion är att förändringar i tjänstens kvalitet inte mäts. Produktivetsbegreppet, så som det idag beräknas för offentlig sektor i nationalräkenskaperna, riskerar därför att ge en missvisande bild och är mindre relevant vid ekonomisk analys.

Ett exempel är om en lärare går en utbildning som förbättrar undervisningen som i sin tur gör att eleverna presterar bättre i skolan. Samtidigt påverkas inte antalet elever i skolan, det vill säga volymen, och därmed inte heller den uppmätta produktionen. Ett annat exempel är om lärartätheten ökar. Det påverkar inte produktionen (eller volymen) eftersom samma antal elever går i skolan, men eftersom det leder till fler arbetade timmar har det en negativ effekt på den uppmätta produktiviteten, trots att undervisningens kvalitet kan antas stiga om lärartätheten ökar.

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD HUVUDFÖRKLARING TILL SVAG PRODUKTIVITETSTILLVÄXT DE SENASTE ÅREN

Bortsett från 2015 har produktiviteten i offentlig sektor enligt nationalräkenskaperna försämrats varje år efter 2010. Den sektor

Mätmetoden för offentlig produktion har ändrats

Nationalräkenskaperna styrs av regelverket System of National Accounts som utarbetats av FN. Det första regelverket publicerades 1947 och har sedan dess uppdaterats vid sex tillfällen. EU har anpassat regelverket till europeiska förhållanden och utarbetat en manual som alla EU-länder använder sig av. Manualen består av rekommendationer för vilket beräkningssätt som är att föredra för olika offentligproducerade tjänster. Viss hänsyn tas till att indikatorer och datatillgång kan variera mellan länder vilket i praktiken kan leda till att volymmetoden inte kan användas av alla länder.

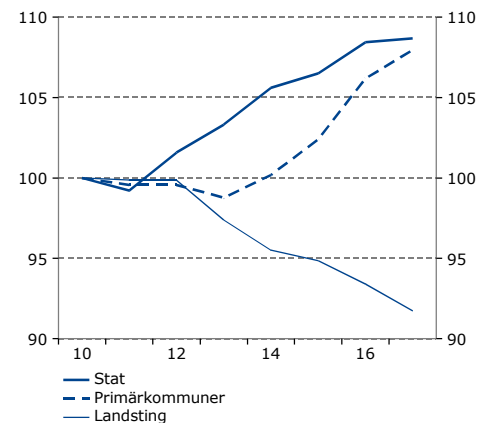
Traditionellt har hela den offentliga produktionen beräknats med kostnadsmetoden. 2007 ändrades metoden för att beräkna delar av individuellt producerade tjänster till volymmetoden.

När SCB 2007 började mäta en del av den individuella produktionen med volym gjordes vissa justeringar för förändringar i kvaliteten. Det saknades dock tydliga riktlinjer från Eurostat för hur kvaliteten skulle mätas vilket fick varierande påverkan på produktionen i olika EU-länder. Då det är viktigt med ett harmoniserat regelverk vid beräkningar av nationalräkenskaperna i EU beslutade Eurostat 2010 att kvalitetsjusteringarna skulle upphöra. Ändringarna genomfördes i samband med uppdateringen av EU-regelverket (ENS 2010) 2014.

Det finns flera skäl till att beräkningsmetoderna av nationalräkenskaperna bör vara harmoniserade. Ett är för Maastrichtkriterierna vid inträde i EMU, ett annat är för att fastställa medlemsavgiften i EU.

Diagram 137 Produktion i offentlig sektor

Index 2010=100

Källa: SCB.

som framförallt har drivit utvecklingen i statistiken är lands-
tingen där hälso- och sjukvård utgör den dominerande verksam-
heten. Förklaringen är inte färre behandlingar utan att vården
har förändrats och att den uppmätta produktionen, enligt volym-
metoden, därför försvagats (se diagram 137).

Allt fler behandlingar som tidigare skedde i den slutna vården
(det vill säga med en behandlingsform som kräver inläggning på
sjukhus) sker idag istället i den öppna vården. Enligt volymmeto-
den ges en behandling i den öppna vården en lägre vikt på grund
av att den har en lägre enhetskostnad jämfört med slutna vård.
Därmed minskar den uppmätta produktionsvolymen. En annan
förklaring till lägre produktion är att allt fler behandlingar som
tidigare gavs av läkare nu ges av sjuksköterskor, vilket också le-
der till en lägre produktion till följd av en lägre enhetskostnad.
Vidare har den ökning av nätläkare som skett de sista åren på-
verkat produktionen på liknande sätt.

Det är inte uppenbart att denna utveckling haft en negativ ef-
fekt på kvaliteten i vårdtjänsterna, men om antalet arbetade tim-
mar inte minskar i motsvarande mån som produktionen blir re-
sultatet en lägre uppmätt produktivitetstillväxt.

SCB HAR UNDERSÖKT KVALITETSJUSTERAD PRODUKTION INOM GRUNDSKOLAN

Under 2017 genomförde SCB ett projekt där volymutvecklingen
i grundskolan kvalitetsjusterades med två olika modeller.⁶¹ I den
första modellen beräknas en sannolikhet för att en elev som bör-
jar årskurs nio blir behörig till gymnasieskolan baserat på bak-
grundsinformation om eleven och dess familj. Den beräknade
sannolikheten jämfördes sedan med utfall och om fler elever
blev behöriga än vad modellen beräknade antogs kvaliteten i ut-
bildningen ha ökat. I den andra modellen, som inte krävde lika
detaljerade data om eleverna, användes förändringen i andelen
behöriga till gymnasieskolan som kvalitetsindikator. I den här
modellen var det nödvändigt att justera för eventuella omvärlds-
faktorer, vilket gjordes för den kraftigt ökade flyktinginvand-
ringen 2014 och 2015. Resultaten visade att kvalitetsjusteringen
påverkade volymutvecklingen positivt och storleken på effekten
var ungefär densamma för båda modellerna. Fler försök har
gjorts för att mäta offentlig produktivitet i offentlig sektor, se
marginalrutan ”Andra försök att mäta produktivitet i offentlig
sektor”.

⁶¹ Se ”Volymberäkning för offentlig produktion”, Sveriges ekonomi – Statistiskt per-
spektiv nr 3, SCB, 2018.

⁶² Se ”Hur kan produktiviteten i offentlig sektor mätas?”, Den offentliga sektorn -
en antologi om att mäta produktivitet och prestationer, Expertgruppen för studier i
offentlig ekonomi, 2013.

Andra försök att mäta produkti- viteten i offentlig sektor

Det har gjorts flera försök att mäta produktivi-
teten i offentlig sektor i Sverige utan direkt
koppling till nationalräkenskaperna. Under
1980-talet undersökte Expertgruppen för stu-
dier i offentlig ekonomi (ESO) produktivitet-
utvecklingen mellan 1960 och 1980 genom att
mäta de prestationer som exempelvis en myn-
dighet har till uppgift att utföra.⁶² Studien fann
att sammanvägda årliga produktivitetstillväx-
ten i hela offentlig sektor för perioden 1970-
1980 var minus 1,5 procent. Studien gjorde
ingen systematisk kvalitetsjustering.

I mitten av 1990-talet genomförde Statskon-
toret en uppföljning av studien med likvärdig
metod. En viktig skillnad var att sjukvården
kvalitetsjusterades baserat på intervjuer med
läkare som fick bedöma utvecklingen. Studien
visade att produktiviteten i offentlig sektor
sammantaget sjönk med 0,4 procent per år
mellan 1981 och 1990.

Ytterligare några länder i EU har arbetat med kvalitetsjustering av offentlig produktion. Ett land som har kommit långt är Storbritannien där ONS (Office for National Statistics) i ett projekt kvalitetsjusterat över 44 procent av den offentliga produktionen (däribland stora delar av utbildning och sjukvård). ONS:s beräkningar visar att med kvalitetsjusterad produktion så ökade offentlig produktivitet i Storbritannien med 1,1 procent mellan 1997 och 2015. Det kan jämföras med en minskning på 5,5 procent utan kvalitetsjustering (vilket också är konsistent med Storbritanniens nationalräkenskaper).⁶³

VILKA ANTAGANDEN GÖR KONJUNKTURINSTITUTET OM OFFENTLIG SEKTORS PRODUKTIVITETSUTVECKLING?

I Konjunkturinstitutets medelfriscenario⁶⁴ antas en bibehållen personaltäthet och en produktivitetstillväxt i offentlig sektor som enligt nationalräkenskapernas definition är noll, det vill säga högre än de senaste åren. Konjunkturinstitutets antaganden innebär att såväl arbetade timmar som produktion växer i takt med den demografiska utvecklingen. Utöver det antas också en årlig standardhöjning på 0,4 procent, vilket är ungefär i linje med den historiska utvecklingen. Kostnadsandelarna för arbete, kapital- och insatsvaror antas vara konstanta. Eftersom kostnader för arbete antas stiga snabbare än för kapital- och insatsvaror leder det till att personalen med tiden får bättre eller mer utrustning. Det leder i sin tur till att kvaliteten i offentligfinansierade välfärdstjänster stiger. Den högre kvaliteten antas däremot inte påverka volymen och resulterar därför inte i en högre produktion eller produktivitet enligt nationalräkenskapernas definition.⁶⁵

---

⁶³ Se "Public service productivity estimates: total public service, UK: 2015", Office for National Statistics, 2018.

⁶⁴ Se kapitlet "Scenario för svensk ekonomi och ekonomisk politik".

⁶⁵ På lång sikt ska en ökning av kapitalstocken ge högre produktivitetstillväxt enligt tillväxtteori. Eftersom den högre produktiviteten, som följer av mer kapital, i Konjunkturinstitutets medelfriscenarion inte antas resultera i högre volym observeras inte detta i nationalräkenskaperna och produktivitetsutvecklingen blir därför 0.

Tabellbilaga

På Konjunkturinstitutets webbplats finns fler variabler och längre tidsserier, se www.konj.se/statistik.

INNEHÅLL

Internationell konjunktur 2018–2020.....	76
Tabell A1 BNP i världen.....	76
Tabell A2 KPI i världen.....	77
Tabell A3 Nyckeltal för euroområdet.....	77
Tabell A4 Nyckeltal för USA.....	78
Tabell A5 Scenario för internationell ekonomi.....	78
Konjunkturen i Sverige 2018–2020.....	79
Tabell A6 Försörjningsbalans.....	79
Tabell A7 Hushållens inkomster, konsumtionsutgifter och sparande.....	80
Tabell A8 Bytesbalans och finansiellt sparande.....	80
Tabell A9 BNI.....	81
Tabell A10 Produktion.....	81
Tabell A11 Arbetade timmar.....	81
Tabell A12 Produktivitet.....	82
Tabell A13 Arbetsmarknaden.....	82
Tabell A14 Timlön enligt konjunkturlönestatistiken.....	82
Tabell A15 Timlön och arbetskostnad i näringslivet enligt nationalräkenskaperna.....	83
Tabell A16 Tillförsel- och användningspriser.....	83
Tabell A17 Priser, kostnader och vinster i näringslivet.....	84
Tabell A18 Konsumentpriser.....	84
Scenario för svensk ekonomi 2018–2023.....	85
Tabell A19 Resursutnyttjande.....	85
Tabell A20 Scenario för svensk ekonomi.....	85
Tabell A21 BNP och efterfrågan.....	86
Tabell A22 Räntor och växelkurser.....	86
Offentliga finanser 2018–2023.....	87
Tabell A23 Offentliga sektorns finanser.....	87
Tabell A24 Statens finanser.....	88
Tabell A25 Ålderspensionssystemets finanser.....	88
Tabell A26 Kommunsektorns finanser.....	89
Tabell A27 Offentliga sektorns inkomster vid oförändrade skatteregler.....	89
Tabell A28 Offentliga sektorns utgifter vid bibehållet åtagande i de offentliga välfärdstjänsterna och oförändrade regler för transfereringarna.....	90
Tabell A29 Transfereringar från den offentliga sektorn till hushållen vid oförändrade regler för transfereringarna.....	90
Tabell A30 Inkomstindex, balansindex, inkomstpensioner och balanstal.....	90
Tabell A31 Statens budgetsaldo och skuld.....	91
Tabell A32 Utgiftstak för staten vid nominellt oförändrade statsbidrag samt oförändrade regler för transfereringarna.....	91

Internationell konjunktur 2018–2020

Tabell A1 BNP i världen

Procent av köpkraftsjusterad global BNP respektive procentuell förändring, fasta priser

	Vikt 2017	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Världen		3,6	3,5	3,3	3,8	3,8	3,6	3,5
KIX-vägd ¹	74,7	2,3	2,3	2,2	2,9	2,5	2,4	2,3
OECD-länderna	44,4	2,2	2,5	1,8	2,5	2,3	2,1	1,8
USA	15,3	2,5	2,9	1,6	2,2	2,9	2,7	2,0
Euroområdet	11,6	1,4	2,0	1,9	2,5	1,9	1,7	1,6
Tyskland	3,3	2,2	1,5	2,2	2,5	1,6	1,7	1,7
Frankrike	2,2	1,0	1,0	1,1	2,3	1,6	1,6	1,5
Italien	1,8	0,2	0,8	1,3	1,6	1,0	0,9	1,0
Spanien	1,4	1,4	3,6	3,2	3,0	2,5	2,2	1,9
Finland	0,2	-0,6	0,1	2,5	2,8	2,3	1,7	1,6
Japan	4,3	0,3	1,3	0,6	1,9	0,7	1,1	0,7
Storbritannien	2,3	2,9	2,3	1,8	1,7	1,3	1,4	1,4
Sverige	0,4	2,7	4,2	2,4	2,4	2,3	1,3	1,5
Norge	0,3	2,1	1,8	0,9	2,4	1,7	2,0	2,0
Danmark	0,2	1,6	2,3	2,4	2,3	0,8	2,1	1,7
Tillväxtekonomier ²	55,6	4,8	4,2	4,4	4,8	4,9	4,8	4,7
Kina	18,2	7,4	7,0	6,7	6,9	6,6	6,3	6,0
Indien	7,4	7,2	7,8	7,8	6,3	7,4	7,5	7,5
Brasilien	2,5	0,5	-3,6	-3,4	1,0	1,3	2,1	2,5
BNP per invånare								
USA		1,7	2,1	0,8	1,5	2,2	2,1	1,3
Euroområdet		1,2	1,6	1,6	2,3	1,6	1,5	1,4
Japan		0,5	1,4	0,6	2,1	1,0	1,4	1,0
Exportmarknadstillväxt								
Världen ³		3,6	4,3	3,7	4,7	3,2	3,6	3,5

¹ KIX-vägd BNP beräknas som det vägda medelvärdet av BNP-tillväxttakten i de 32 länder som ingår i KIX. ² Tillväxtekonomier definieras som länder som inte är medlemmar av OECD. ³ Exportmarknadstillväxten avser den samlade importefterfrågan i de länder som Sverige exporterar till. Respektive lands vikt utgörs av dess andel i svensk varuexport.

Anm. BNP-siffrorna avser den kalenderkorrigerade utvecklingen uttryckt i fasta priser. Aggregaten beräknas med hjälp av tidsvarierande köpkraftsjusterade BNP-vikter från IMF.

Källor: IMF, OECD, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell A2 KPI i världen

Procentuell förändring

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
OECD-länderna	2,2	1,7	0,6	1,1	2,2	2,6	2,5	2,4
USA	2,1	1,6	0,1	1,3	2,1	2,5	2,3	2,3
Euroområdet	2,5	0,4	0,0	0,2	1,5	1,8	1,6	1,8
Tyskland	2,1	0,8	0,1	0,4	1,7	1,9	1,8	1,9
Frankrike	2,2	0,6	0,1	0,3	1,2	2,1	1,6	1,7
Italien	3,3	0,2	0,1	-0,1	1,3	1,3	1,3	1,7
Spanien	2,4	-0,2	-0,6	-0,3	2,0	1,8	1,7	1,8
Finland	3,2	1,2	-0,2	0,4	0,8	1,2	1,4	1,8
Japan	-0,1	2,8	0,8	-0,1	0,5	1,0	1,1	1,5
Storbritannien	2,6	1,5	0,4	1,0	2,6	2,3	2,2	2,1
Sverige	0,9	0,2	0,7	1,1	1,9	2,0	1,8	1,5
Norge	0,4	1,9	2,0	3,9	1,9	2,9	2,0	1,9
Danmark	2,4	0,3	0,2	0,0	1,1	0,7	1,4	1,7
Tillväxtekonomier ¹								
Kina	2,6	1,9	1,4	2,0	1,6	2,1	2,3	3,0
Indien	9,3	6,4	5,9	4,9	2,5	4,8	4,5	5,0
Brasilien	5,4	6,3	9,0	8,7	3,4	3,7	4,2	4,5

¹ Tillväxtekonomier definieras som länder som inte är medlemmar av OECD.

Anm. KPI för EU-länder, inklusive Sverige, och Norge avser harmoniserade index för konsumentpriser (HIKP). För Storbritannien avses CPIH, vilket innefattar kostnader för egna hem. OECD-aggregatet avser nationella KPI-serier. Aggregatet för euroområdet är vägt med konsumtionsvikter från Eurostat och OECD-aggregatet med konsumtionsvikter från OECD.

Källor: OECD, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell A3 Nyckeltal för euroområdet

Miljarder euro, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	Nivå 2017	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Hushållens konsumtionsutgifter	6 060	0,9	1,8	1,9	1,7	1,3	1,3	1,2
Offentliga konsumtionsutgifter	2 280	0,7	1,3	1,8	1,2	1,0	1,3	1,1
Fasta bruttoinvesteringar	2 306	1,7	4,6	4,0	2,9	3,0	3,2	2,9
Lagerinvesteringar ¹	42	0,3	0,0	0,1	0,0	0,3	0,2	0,0
Export	5 300	4,7	6,3	3,0	5,4	2,8	3,3	3,2
Import	4 775	4,8	7,5	4,2	4,0	2,6	3,6	3,3
BNP	11 212	1,4	2,0	1,9	2,5	1,9	1,7	1,6
HIKP ²		0,4	0,0	0,2	1,5	1,8	1,6	1,8
Arbetslöshet ³		11,6	10,9	10,0	9,1	8,3	7,8	7,7
Styrränta ⁴		0,05	0,05	0,00	0,00	0,00	0,25	0,75
Tioårig statsobligationsränta ⁵		1,2	0,5	0,1	0,4	0,5	0,6	1,1
Dollar/euro ⁶		1,33	1,11	1,11	1,13	1,18	1,14	1,14

¹ Förändring i procent av BNP föregående år. ² Procentuell förändring. ³ Procent av arbetskraften. ⁴ Nivå, procent, vid slutet av året. Avser refinanseringen. ⁵ Nivå, procent. Avser Tyskland. ⁶ Nivå.

Källor: ECB, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell A4 Nyckeltal för USA

Miljarder dollar, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	Nivå 2017	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Hushållens konsumtionsutgifter	13 321	2,9	3,7	2,7	2,5	2,7	2,7	2,2
Offentliga konsumtionsutgifter	2 731	-0,8	1,6	1,5	-0,1	1,4	2,4	1,9
Fasta bruttoinvesteringar	3 986	4,9	3,3	1,6	4,0	5,0	4,0	3,6
Lagerinvesteringar ¹	25	-0,1	0,3	-0,6	0,0	0,1	0,2	-0,3
Export	2 350	4,3	0,6	-0,1	3,0	4,1	2,6	2,8
Import	2 929	5,1	5,5	1,9	4,6	4,8	5,2	3,5
BNP	19 485	2,5	2,9	1,6	2,2	2,9	2,7	2,0
KPI ²		1,6	0,1	1,3	2,1	2,5	2,3	2,3
Arbetslöshet ³		6,2	5,3	4,9	4,4	3,9	3,6	3,8
Styrränta ⁴		0,25	0,50	0,75	1,50	2,50	3,00	3,25
Tioårig statsobligationsränta ⁵		2,5	2,1	1,8	2,3	2,9	3,1	3,3
Dollar/euro ⁶		1,33	1,11	1,11	1,13	1,18	1,14	1,14

¹ Förändring i procent av BNP föregående år. ² Procentuell förändring. ³ Procent av arbetskraften. ⁴ Nivå, procent, vid slutet av året. Avser Federal Funds target rate. ⁵ Nivå, procent. ⁶ Nivå.

Källor: Bureau of Economic Analysis, Bureau of Labor Statistics, Federal Reserve, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell A5 Scenario för internationell ekonomi

Procentuell förändring respektive procent

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
BNP i OECD-länderna	1,8	2,5	2,3	2,1	1,8	1,7	1,7	1,7
BNP i euroområdet	1,9	2,5	1,9	1,7	1,6	1,3	1,2	1,3
BNP i USA	1,6	2,2	2,9	2,7	2,0	1,5	1,4	1,5
BNP i tillväxtekonomier	4,4	4,8	4,9	4,8	4,7	4,8	4,7	4,6
BNP i världen	3,3	3,8	3,8	3,6	3,5	3,5	3,5	3,4
HIKP i euroområdet	0,2	1,5	1,8	1,6	1,8	1,9	1,9	1,9
KPI i USA	1,3	2,1	2,5	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
Styrränta i euroområdet ¹	0,00	0,00	0,00	0,25	0,75	1,00	1,50	1,75
Styrränta i USA ¹	0,75	1,50	2,50	3,00	3,25	3,25	3,25	3,25
Styrränta, KIX6-vägd ¹	-0,14	-0,04	0,11	0,42	0,83	1,23	1,63	1,99
Dagslåneränta, euroområdet ¹	-0,4	-0,3	-0,4	0,0	0,4	0,9	1,3	1,8

¹ I slutet av året.

Anm. KIX6-vägd styrränta avser ett genomsnitt av eonia för euroområdet samt styrräntor i USA, Norge, Storbritannien, Danmark och Japan. Övriga aggregat beräknas med hjälp av köpkraftskorrigerade BNP-vikter från IMF.

Källor: IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Konjunkturen i Sverige 2018–2020

Tabell A6 Försörjningsbalans

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	Nivå 2017	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Hushållens konsumtionsutgifter ¹	2 041	2,1	3,1	2,9	2,2	1,5	2,3	2,1
Varor	927	2,6	4,1	3,7	1,3	1,4	1,6	1,4
Tjänster exkl. bostad	663	3,1	3,8	3,7	2,2	1,9	3,0	2,5
Bostäder	395	2,1	1,7	2,4	3,8	2,9	3,2	2,8
Offentliga konsumtionsutgifter	1 196	1,5	2,4	3,6	0,0	0,7	0,3	1,5
Statlig konsumtion	305	1,7	2,0	2,1	-1,6	-0,1	-0,7	1,1
Kommunal konsumtion	892	1,5	2,6	4,1	0,6	0,9	0,6	1,7
Fasta bruttoinvesteringar ²	1 143	5,4	6,7	4,2	6,0	4,4	-1,0	0,4
Näringslivet exkl. bostäder	681	4,2	5,4	1,0	4,4	5,6	1,4	0,7
Industrin	176	9,0	-15,7	0,3	5,0	4,3	1,2	0,3
Övriga varubranscher	108	3,1	0,2	-2,8	4,8	2,5	2,3	0,4
Tjänster exkl. bostäder	397	1,7	20,6	2,4	4,0	7,0	1,2	1,0
Bostäder	260	15,6	18,0	10,9	11,6	0,6	-9,6	-1,2
Offentliga myndigheter	196	1,6	0,3	8,1	4,9	5,7	1,1	0,9
Inhemsk efterfrågan exkl. lager	4 380	2,7	3,8	3,4	2,6	2,0	0,9	1,5
Lagerinvesteringar ³	30	0,2	0,4	-0,1	0,1	0,2	-0,2	-0,1
Total inhemsk efterfrågan	4 410	2,9	4,2	3,2	2,7	2,2	0,7	1,4
Export	2 076	5,3	5,7	3,0	3,2	2,5	3,2	3,3
Export av varor	1 430	3,1	3,5	2,3	5,0	3,6	2,7	3,1
Bearbetade varor	1 132	1,6	3,9	2,0	6,3	4,4	2,9	3,5
Råvaror	298	8,6	2,2	3,4	-0,5	0,4	1,9	1,6
Export av tjänster	646	10,4	10,7	4,4	-0,3	0,0	4,5	3,7
Total efterfrågan	6 486	3,6	4,7	3,2	2,9	2,3	1,5	2,0
Import	1 908	6,3	5,2	4,3	4,8	2,5	2,0	2,7
Import av varor	1 322	4,6	5,4	5,9	4,0	4,0	2,0	2,9
Bearbetade varor	984	4,8	6,1	5,9	5,7	3,8	1,9	3,6
Råvaror	337	4,2	3,7	5,9	-1,1	4,4	2,1	0,6
Import av tjänster	586	10,4	4,9	0,9	6,4	-0,7	1,9	2,3
Nettoexport ³	169	-0,2	0,4	-0,4	-0,5	0,1	0,7	0,4
BNP	4 579	2,6	4,5	2,7	2,1	2,2	1,3	1,7
BNP per invånare ⁴	455	1,6	3,4	1,4	0,7	1,1	0,3	0,8

¹ Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer samt nettot av hushållens konsumtion i utlandet och utländsk konsumtion i Sverige. ² Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer. ³ Förändring i procent av BNP föregående år. ⁴ Tusental kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A7 Hushållens inkomster, konsumtionsutgifter och sparande

Miljarder kronor, löpande priser, respektive procentuell förändring

	Nivå 2017	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lönesumma, justerad för utland	1 811	4,7	4,9	3,8	3,3	3,6	3,9	4,1
Timlön enligt NR ¹		2,5	2,7	2,9	2,9	3,2	3,4	3,5
Arbetade timmar ^{1,2}		2,3	2,1	0,8	0,4	0,4	0,5	0,6
Transfereringar från offentlig sektor, netto	626	2,4	2,5	2,6	1,9	2,0	2,5	2,9
Kapitalinkomster, netto	298	-3,7	-0,2	1,0	0,7	-1,1	-3,5	1,8
Övriga inkomster, netto ³	321	6,1	7,0	5,0	4,9	3,0	8,5	6,2
Inkomster före skatt⁴	3 056	3,5	4,1	3,4	3,0	2,8	3,5	4,0
Direkt skatt ⁵	813	0,1	0,6	0,9	-0,4	-0,1	0,1	0,0
Disponibel inkomst	2 243	3,6	4,7	4,3	2,5	2,7	3,6	4,0
Konsumentpris ⁶		1,7	2,3	1,7	1,5	1,7	2,0	2,0
Real disponibel inkomst	2 243	1,8	2,4	2,5	1,0	0,9	1,5	1,9
per invånare ⁷	223	0,5	1,2	1,5	0,1	0,0	0,6	1,1
Konsumtionsutgifter⁸	2 041	2,2	1,5	2,3	2,1	1,9	2,1	2,3
Sparande ⁹	362	15,1	16,0	15,7	14,7	13,8	13,1	12,7
Eget sparande ⁹	202	9,0	9,8	10,0	9,1	8,2	7,7	7,4
Finansiellt sparande ⁹	267	11,1	12,1	12,5	11,6	10,6	10,0	9,5

¹ Kalenderkorrigerade värden. ² Avser anställdas timmar. ³ I denna post ingår även beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar, se tabell A23. ⁴ Tillväxten i inkomster före skatt är en vägd summa av tillväxttakterna för lönesumma, transfereringar, kapitalinkomster och övriga inkomster. ⁵ Förändring i procent av inkomster före skatt med omvänt tecken. ⁶ Implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter. ⁷ Tusental kronor. ⁸ Fasta priser. ⁹ Sparande i miljarder kronor, löpande priser respektive i procent av disponibel inkomst. I eget sparande ingår inte sparande i avtals- och premiepensioner.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A8 Bytesbalans och finansiellt sparande

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nettoexport, varor	122	123	127	96	109	101	123	118
Nettoexport, tjänster	48	47	77	99	60	51	66	78
Löner, netto	17	18	14	9	7	8	9	9
Kapitalavkastning, netto	62	60	26	19	60	64	72	68
Transfereringar med mera, netto	-58	-62	-64	-54	-66	-70	-71	-75
Bytesbalans	192	187	180	167	170	155	199	198
Procent av BNP	5,1	4,7	4,3	3,8	3,7	3,2	4,0	3,9
Kapitaltransfereringar	-9	-5	-8	-3	-3	-5	-5	-5
Finansiellt sparande	183	181	172	165	167	150	194	193
Procent av BNP	4,8	4,6	4,1	3,8	3,7	3,1	3,9	3,8

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A9 BNI

Miljarder kronor, löpande priser samt tusental respektive procentuell förändring

	Nivå 2017	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
BNI	4 649	4,3	5,4	4,0	5,3	4,4	3,7	3,0
Deflator, inhemsk användning		1,7	1,7	1,6	2,5	2,6	2,2	1,7
Real BNI		2,5	3,7	2,4	2,8	1,7	1,4	1,3
Befolkning	10 058	1,0	1,1	1,3	1,4	1,1	1,0	1,0
Real BNI per invånare¹	462	1,5	2,6	1,2	1,4	0,6	0,4	0,3

¹ Tusental kronor.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A10 Produktion

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

	Nivå 2017	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Varubranscher	1 064	0,9	-2,3	0,6	4,1	2,2	0,7	1,3
Varav: Industri	643	-0,4	-5,6	1,5	4,2	3,0	2,1	1,9
Byggverksamhet	257	3,0	5,3	0,7	6,9	3,0	-1,5	0,5
Tjänstebanscher	2 106	4,5	8,8	3,5	2,2	3,4	2,3	1,9
Näringsliv	3 170	3,2	5,0	2,5	2,8	3,0	1,7	1,7
Offentliga myndigheter	826	1,2	0,7	1,5	0,9	-0,1	0,3	0,7
BNP till baspris¹	4 050	2,8	4,0	2,3	2,4	2,3	1,4	1,5
Produktskatter/subventioner	529	2,2	5,5	3,5	1,9	2,3	0,2	1,2
BNP till marknadspris	4 579	2,7	4,2	2,4	2,4	2,3	1,3	1,5

¹ Inklusive produktion i hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Anm. Med produktion avses här förädlingsvärdet.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A11 Arbetade timmar

Miljoner timmar respektive procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	Nivå 2017	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Varubranscher	1 926	0,3	-2,1	0,5	2,0	2,0	0,6	0,1
Varav: Industri	984	-1,1	-4,2	-0,8	1,4	1,4	0,6	0,1
Byggverksamhet	620	2,5	1,7	4,9	3,6	4,2	1,0	0,1
Tjänstebanscher	3 771	2,5	2,4	2,2	2,0	2,2	1,2	0,4
Näringsliv	5 697	1,7	0,8	1,6	2,0	2,1	1,0	0,3
Offentliga myndigheter	2 195	2,1	0,7	3,1	2,4	1,5	0,4	0,7
Hela ekonomin¹	8 061	1,8	0,9	2,0	2,1	1,9	0,8	0,4

¹ Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A12 Produktivitet

Kronor per timme (baspris) respektive procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

	Nivå 2017	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Varubranscher	553	0,6	-0,2	0,1	2,1	0,3	0,1	1,3
Varav: Industri	653	0,7	-1,4	2,4	2,8	1,6	1,5	1,8
Byggverksamhet	415	0,5	3,5	-4,0	3,2	-1,2	-2,5	0,3
Tjänstebanscher	558	2,0	6,2	1,2	0,2	1,2	1,0	1,6
Näringsliv	556	1,5	4,1	0,9	0,8	0,9	0,7	1,5
Offentliga myndigheter	376	-0,9	0,0	-1,5	-1,5	-1,5	-0,1	0,0
Hela ekonomin¹	502	1,0	3,1	0,3	0,3	0,4	0,6	1,1

¹ Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A13 Arbetsmarknaden

Tusental personer respektive procentuell förändring, om inget annat anges

	Nivå 2017	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Arbetade timmar ¹	8 061	1,8	0,9	2,0	2,1	1,9	0,8	0,4
Medelarbetstid för sysselsatta ²	30,9	0,3	-0,5	0,4	-0,2	0,1	-0,1	0,0
Sysselsatta	5 022	1,4	1,4	1,5	2,3	1,8	0,9	0,4
Sysselsättningsgrad ³		66,2	66,7	67,1	67,8	68,5	68,7	68,6
Arbetskraft	5 380	1,3	0,8	1,0	2,0	1,4	1,0	0,5
Arbetskraftsdeltagande ⁴		71,9	72,0	72,1	72,7	73,1	73,4	73,4
Arbetslöshet ⁵	358	7,9	7,4	6,9	6,7	6,3	6,4	6,5
Befolkning 15-74 år	7 403	0,7	0,7	0,9	1,1	0,8	0,7	0,5

¹ Miljoner timmar, kalenderkorrigerade värden. ² Timmar per vecka, kalenderkorrigerade värden. ³ Andelen sysselsatta av befolkningen 15-74 år, procent. ⁴ Andelen personer i arbetskraften av befolkningen 15-74 år, procent. ⁵ Procent av arbetskraften.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A14 Timlön enligt konjunkturlönestatistiken

Procent respektive procentuell förändring

	Vikt 2017	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Näringsliv	68	2,9	2,3	2,3	2,0	2,5	2,8	2,9
Industri	15	2,5	2,4	2,0	2,1	2,9	3,0	3,2
Byggbranschen	7	3,1	1,6	2,7	1,8	3,2	2,9	3,0
Tjänstebanscher	46	2,9	2,3	2,3	2,0	2,3	2,6	2,8
Kommunal sektor	26	2,8	2,7	2,7	3,1	2,5	2,7	2,9
Stat	6	2,3	2,6	2,4	2,3	2,8	2,9	2,9
Totalt	100	2,8	2,4	2,4	2,3	2,5	2,7	2,9
Real timlön (KPI) ¹		3,0	2,5	1,4	0,5	0,6	0,7	0,8
Real timlön (KPIF) ²		2,3	1,6	1,0	0,4	0,4	0,8	1,2

¹ Deflaterad med konsumentprisindex (KPI). ² Deflaterad med konsumentprisindex med fast bostadsränta (KPIF).

Källor: Medlingsinstitutet, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A15 Timlön och arbetskostnad i näringslivet enligt nationalräkenskaperna

Kronor per timme, procent respektive procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	Nivå 2017	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Timlön	241	1,9	3,1	2,1	2,5	2,6	2,9	3,0
Arbetsgivaravgifter ¹ (i procent av lönen)		41,4	42,0	43,2	43,1	43,7	43,4	43,4
Arbetskostnad per timme ²	345	1,9	3,6	2,9	2,4	3,1	2,7	3,0
Produktivitet ³		1,4	3,7	0,1	0,6	0,5	0,7	1,5
Enhetsarbetskostnad		0,6	-0,1	2,8	1,8	2,6	2,0	1,5

¹ Kollektiva avgifter och löneskatter. ² Lön och arbetsgivaravgifter. ³ Förädlingsvärdet delat med anställdas arbetade timmar.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A16 Tillförsel- och användningspriser

Procent respektive procentuell förändring

	Vikt 2017	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
BNP	70,6	1,8	2,1	1,6	2,3	2,0	2,3	1,4
Offentliga myndigheter ^{1, 2}	13,6	2,6	3,2	3,3	4,3	4,3	3,0	2,5
Näringsliv ²	48,9	1,7	1,9	1,1	1,7	1,4	2,3	1,0
Skattenetto	8,2	0,9	1,0	2,3	2,2	2,4	0,9	1,8
Import	29,4	1,8	1,3	-1,7	3,9	6,4	0,4	-0,1
Bearbetade varor	15,2	2,4	4,0	-1,4	2,3	4,0	0,5	-1,0
Råvaror	5,2	-1,5	-10,2	-4,6	12,5	15,1	-2,7	-0,4
Tjänster	9,0	3,2	4,4	-0,3	2,1	5,2	2,3	1,6
Tillförsel/användning³	100,0	1,8	1,8	0,7	2,7	3,3	1,7	0,9
Offentlig konsumtion	18,4	2,4	2,9	2,5	3,7	3,8	2,8	2,4
Hushållens konsumtionsutgifter	31,5	1,1	0,9	1,0	1,7	2,3	1,7	1,5
Fasta investeringar	17,6	2,2	2,0	1,7	2,7	2,9	1,6	1,2
Export	32,0	2,0	2,1	-1,2	3,3	4,9	0,6	-0,6
Bearbetade varor	17,5	2,8	4,4	-1,3	1,8	3,7	0,4	-1,1
Råvaror	4,6	-0,4	-8,1	-2,5	13,8	14,7	-0,3	-2,8
Tjänster	10,0	1,8	3,2	-0,3	1,6	2,6	1,7	1,4

¹ Inklusivt hushållens icke-vinstdrivande organisationer. ² Förädlingsvärdepris beräknat till baspris. ³ Inklusivt lagerinvesteringar.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A17 Priser, kostnader och vinster i näringslivet

Miljardier kronor, procentuell utveckling respektive procent

	Nivå 2017	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Förädlingsvärde, fasta priser ¹		3,1	5,2	2,7	2,6	2,9	1,7	2,0
Förädlingsvärdedeflator		1,7	1,9	1,1	1,7	1,4	2,3	1,0
Förädlingsvärde, löpande priser ²	3 168	5,0	7,0	3,7	4,4	4,2	4,1	3,0
Arbetade timmar, anställda		1,5	1,9	3,1	1,6	2,2	1,0	0,9
Arbetskostnad per timme ³	345	2,3	2,9	2,2	3,1	3,4	2,8	2,3
Total arbetskostnad ⁴	1 835	3,8	4,8	5,4	4,7	5,6	3,7	3,3
Bruttoöverskott	1 333	6,6	10,0	1,5	4,0	2,3	4,7	2,6
Vinstandel		42,0	43,2	42,2	42,1	41,3	41,5	41,3
Justerad vinstandel ⁵		34,6	36,5	35,9	35,8	35,1	35,4	35,3

¹ Beräknat till baspris. ² Beräknat till faktorpris. ³ Kronor. ⁴ Inkluderar löneberoende övriga produktionskatter för anställda. ⁵ Exklusive små- och fritidshus, justerad för antalet arbetstimmar utförda av egenföretagare.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A18 Konsumentpriser

Procent respektive procentuell utveckling

	Vikt 2017	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
KPI	100	-0,2	0,0	1,0	1,8	1,9	2,0	2,1
Räntekostnader, bostadsränta		-11,5	-20,8	-13,1	-3,0	-5,0	1,9	11,5
KPIF	100	0,5	0,9	1,4	2,0	2,1	1,9	1,7
Varor	44	-0,1	1,2	0,4	0,4	0,6	1,2	1,1
Tjänster	30	0,5	1,1	2,0	2,8	1,9	2,3	2,4
Boende exkl. räntekostnader och energi	15	1,7	1,5	1,9	1,4	1,8	2,1	2,2
Energi	7	-2,5	-4,9	1,3	5,8	10,5	2,6	-0,4
Räntekostnader, kapitalstock	4	5,0	5,4	5,8	9,4	7,1	5,6	5,3
KPIF exkl. energi	93	0,7	1,4	1,4	1,7	1,4	1,9	1,9
HIKP		0,2	0,7	1,1	1,9	2,0	1,8	1,5
Råolja (Brent) ¹		99,6	53,5	45,1	54,8	71,7	60,7	61,4

¹ Dollar per fat, årsgenomsnitt.

Anm. Räntekostnader i KPI utgörs av produkten av kapitalstock och bostadsränta.

Källor: Intercontinental Exchange, SCB, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Scenario för svensk ekonomi 2018–2023

Tabell A19 Resursutnyttjande

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden, om inget annat anges

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Arbetsmarknad								
Jämviktsarbetslöshet ¹	6,7	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8
Faktisk arbetslöshet ²	6,9	6,7	6,3	6,4	6,5	6,7	6,8	6,8
Potentiellt arbetade timmar	1,2	1,3	1,2	0,9	0,7	0,7	0,7	0,6
Varav potentiell sysselsättning	1,2	1,3	1,2	0,9	0,7	0,7	0,7	0,7
Faktiskt arbetade timmar	2,0	2,1	1,9	0,8	0,4	0,4	0,5	0,6
Arbetsmarknadsgap ³	-0,5	0,3	1,0	0,9	0,5	0,2	0,0	0,0
Produktivitet								
Potentiell produktivitet	0,6	0,6	0,7	1,0	1,1	1,2	1,4	1,5
Varav potentiell produktivitet, näringslivet	1,2	1,2	1,3	1,3	1,4	1,6	1,8	2,0
Faktisk produktivitet	0,5	0,2	0,4	0,5	1,1	1,3	1,4	1,5
Produktivitetsgap ⁴	1,2	0,8	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
BNP								
Potentiell BNP	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9	2,0	2,1	2,2
Faktisk BNP	2,4	2,4	2,3	1,3	1,5	1,7	1,9	2,2
BNP-gap ⁵	0,7	1,1	1,5	0,9	0,5	0,2	0,0	0,0

¹ Nivå i procent av potentiell arbetskraft. ² Nivå i procent av arbetskraften. ³ Skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ⁴ Skillnaden mellan faktisk och potentiell produktivitet uttryckt i procent av potentiell produktivitet. ⁵ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A20 Scenario för svensk ekonomi

Procentuell förändring om inget annat anges

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Befolkning	1,3	1,4	1,1	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9
Befolkning, 15–74 år	0,9	1,1	0,8	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5
BNP ¹	2,4	2,4	2,3	1,3	1,5	1,7	1,9	2,2
BNP per invånare ¹	1,2	1,0	1,2	0,3	0,5	0,7	1,0	1,3
Arbetade timmar ¹	2,0	2,1	1,9	0,8	0,4	0,4	0,5	0,6
Produktivitet	0,3	0,3	0,4	0,6	1,1	1,3	1,4	1,5
Arbetskraft	1,0	2,0	1,4	1,0	0,5	0,5	0,6	0,7
Sysselsättning	1,5	2,3	1,8	0,9	0,4	0,3	0,5	0,7
Sysselsättningsgrad ²	67,1	67,8	68,5	68,7	68,6	68,5	68,5	68,6
Arbetslöshet ³	6,9	6,7	6,3	6,4	6,5	6,7	6,8	6,8
Timlön ⁴	2,4	2,3	2,5	2,7	2,9	3,2	3,4	3,5
Arbetskostnad per timme ¹	2,9	2,5	3,0	2,7	2,9	3,2	3,4	3,5
Enhetsarbetskostnad	3,2	2,3	2,8	2,0	1,8	1,9	2,0	1,9
KPI	1,0	1,8	1,9	2,0	2,1	2,5	2,7	2,5
KPIF	1,4	2,0	2,1	1,9	1,7	1,9	2,0	2,0
Offentligt finansiellt sparande ⁵	1,1	1,5	0,9	0,4	0,6	0,4	0,2	0,3
Strukturellt offentligt sparande ⁶	0,4	0,6	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3

¹ Kalenderkorrigerade värden. ² Andelen sysselsatta av befolkningen 15–74 år. ³ Procent av arbetskraften. ⁴ Enligt konjunkturlönestatistiken. ⁵ Procent av BNP. ⁶ Procent av potentiell BNP.

Källor: Medlingsinstitutet, Riksbanken, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A21 BNP och efterfrågan

Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hushållens konsumtionsutgifter	2,8	2,3	1,5	2,3	2,0	1,9	2,1	2,3
Offentliga konsumtionsutgifter	3,2	0,3	0,9	0,3	1,1	1,3	1,3	1,5
Fasta bruttoinvesteringar	3,8	6,4	4,6	-1,0	0,1	1,2	2,0	2,5
<i>Inhemsk efterfrågan exkl. lager</i>	<i>3,2</i>	<i>2,8</i>	<i>2,1</i>	<i>0,9</i>	<i>1,2</i>	<i>1,5</i>	<i>1,8</i>	<i>2,2</i>
Lagerinvesteringar ¹	-0,1	0,1	0,2	-0,2	-0,1	0,0	0,0	0,0
<i>Total inhemsk efterfrågan</i>	<i>3,0</i>	<i>2,9</i>	<i>2,3</i>	<i>0,7</i>	<i>1,2</i>	<i>1,5</i>	<i>1,8</i>	<i>2,1</i>
Export	2,5	3,7	2,7	3,3	2,9	2,8	2,9	3,1
<i>Total efterfrågan</i>	<i>2,9</i>	<i>3,2</i>	<i>2,4</i>	<i>1,5</i>	<i>1,7</i>	<i>1,9</i>	<i>2,2</i>	<i>2,5</i>
Import	3,9	5,2	2,7	2,0	2,3	2,6	2,8	3,1
<i>Nettoexport¹</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,4</i>	<i>0,1</i>	<i>0,7</i>	<i>0,4</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>
BNP	2,4	2,4	2,3	1,3	1,5	1,7	1,9	2,2

¹ Förändring i procent av BNP föregående år.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A22 Räntor och växelkurser

Procent, index 1992-11-18=100 respektive kronor per valutaenhet

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Vid slutet av året								
Reporänta	-0,50	-0,50	-0,50	0,00	0,25	1,00	1,50	2,00
Årsgenomsnitt								
Reporänta	-0,5	-0,5	-0,5	-0,3	0,1	0,6	1,2	1,8
5-årig statsobligationsränta	-0,2	-0,1	0,1	0,3	1,0	1,7	2,3	2,7
10-årig statsobligationsränta	0,5	0,7	0,7	0,8	1,4	1,9	2,4	2,8
KIX	111,7	112,9	117,7	117,5	116,2	114,2	111,2	108,2
Euro	9,5	9,6	10,3	10,2	10,1	10,0	9,8	9,5
Dollar	8,6	8,5	8,7	9,0	8,9	8,7	8,4	8,1

Källor: Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Offentliga finanser 2018–2023

Tabell A23 Offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Inkomster	2 181	2 280	2 365	2 409	2 499	2 592	2 696	2 813
<i>Procent av BNP</i>	49,7	49,8	49,5	48,7	49,0	48,9	48,9	49,0
Skatter och avgifter	1 933	2 023	2 092	2 130	2 209	2 286	2 370	2 466
<i>Procent av BNP</i>	44,1	44,2	43,8	43,0	43,3	43,1	43,0	42,9
Skattekvot ¹	44,2	44,3	43,9	43,2	43,4	43,2	43,1	43,1
Kapitalinkomster	65	64	73	72	76	86	99	111
Övriga inkomster	183	192	200	208	214	220	227	235
Utgifter	2 132	2 211	2 320	2 387	2 468	2 578	2 676	2 787
<i>Procent av BNP</i>	48,6	48,3	48,6	48,2	48,4	48,6	48,5	48,5
Konsumtion	1 154	1 196	1 250	1 289	1 340	1 413	1 472	1 537
Transfereringar	767	787	819	838	858	880	904	933
Hushåll	624	639	654	671	684	698	716	737
Företag	82	82	84	85	89	92	96	100
Utland	61	66	80	82	86	89	93	96
Investeringar med mera	186	205	223	230	236	242	247	255
Kapitalutgifter	25	24	29	30	33	44	53	62
Överföring till hushållen²	0	0	0	0	2	-6	7	11
Finansiellt sparande³	49	69	45	22	29	20	13	15
<i>Procent av BNP</i>	1,1	1,5	0,9	0,4	0,6	0,4	0,2	0,3
Primärt finansiellt sparande⁴	9	28	1	-20	-13	-22	-32	-34
<i>Procent av BNP</i>	0,2	0,6	0,0	-0,4	-0,3	-0,4	-0,6	-0,6
Strukturellt sparande	20	28	14	8	17	17	18	19
<i>Procent av potentiell BNP</i>	0,4	0,6	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3
Maastrichtskuld	1 858	1 870	1 781	1 717	1 738	1 768	1 807	1 855
<i>Procent av BNP</i>	42,4	40,8	37,3	34,7	34,1	33,3	32,8	32,3
BNP, löpande pris	4 385	4 579	4 776	4 948	5 101	5 304	5 516	5 743
Potentiell BNP, löpande pris	4 356	4 528	4 706	4 906	5 077	5 295	5 516	5 743
Finansiell nettoställning	990	1 216	1 295	1 383	1 459	1 528	1 590	1 656
<i>Procent av BNP</i>	22,6	26,6	27,1	27,9	28,6	28,8	28,8	28,8

¹ Skattekvoten beräknas som totala skatter, inklusive EU-skatter, dividerat med BNP. ² Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar. ³ Finansiellt sparande beräknas som inkomster minus utgifter plus överföring till hushållen. ⁴ Primärt finansiellt sparande beräknas som finansiellt sparande minus kapitalnettot. Kapitalnettot är kapitalinkomster minus kapitalutgifter.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A24 Statens finanser

Miljarder kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Inkomster	1 157	1 206	1 242	1 247	1 298	1 346	1 398	1 458
Skatter och avgifter	1 013	1 062	1 088	1 091	1 137	1 176	1 217	1 265
Kapitalinkomster	24	22	27	26	27	31	36	42
Övriga inkomster	120	122	127	130	134	140	145	151
Utgifter	1 087	1 126	1 173	1 188	1 213	1 252	1 290	1 334
Transfereringar	678	710	738	743	751	761	776	795
Ålderspensionssystemet ¹	26	25	23	24	24	24	24	25
Kommunsektorn	247	272	279	276	274	276	279	282
Hushåll	300	302	309	315	318	321	327	336
Företag	48	50	51	51	53	55	58	60
Utland	57	62	76	78	82	85	88	92
Konsumtion	296	301	311	317	329	346	359	375
Investeringar med mera	93	97	102	107	110	115	120	125
Kapitalutgifter	20	18	22	23	24	30	35	40
Varav ränteutgifter	16	13	17	17	18	24	29	34
Överföring till hushållen²	0	0	0	0	26	51	81	103
Finansiellt sparande	70	80	68	59	59	43	28	21
Procent av BNP	1,6	1,7	1,4	1,2	1,2	0,8	0,5	0,4
Statsskuld	1 292	1 265	1 142	1 042	1 027	1 016	1 021	1 035
Procent av BNP	29,5	27,6	23,9	21,1	20,1	19,2	18,5	18,0
Finansiell nettoställning	-297	-157	-24	85	108	172	222	265
Procent av BNP	-6,8	-3,4	-0,5	1,7	2,1	3,2	4,0	4,6

¹ Statliga ålderspensionsavgifter. ² Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar. I tabellen är statsbidragen till kommunsektorn beräknade enligt oförändrade regler. I den mån som statsbidragen till kommunerna ökas i förhållande till oförändrade regler kommer den beräkningstekniska överföringen från staten till hushållen minska i motsvarande grad, samtidigt som den beräkningstekniska överföringen från kommunerna till hushållen ökar i motsvarande grad genom mindre omfattande höjningar av det kommunala skatteuttaget (eller eventuellt ökat ekonomiskt bistånd). Den totala beräkningstekniska överföringen från offentlig sektor till hushållen, som redovisas i tabell A23, kommer vara oförändrad.

Källor: Riksgälden, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A25 Ålderspensionssystemets finanser

Miljarder kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Inkomster	292	302	317	326	336	349	364	379
Socialförsäkringsavgifter	234	245	257	267	276	285	297	309
Statliga ålderspensionsavgifter	26	25	23	24	24	24	24	25
Kapitalinkomster	31	31	35	33	35	38	41	43
Övriga inkomster	2	2	2	2	2	2	2	2
Utgifter	288	302	311	321	331	340	351	362
Inkomstpensioner	282	296	304	315	324	333	344	354
Kapitalutgifter	0	0	0	0	0	0	0	1
Övriga utgifter	6	6	6	6	7	7	7	7
Finansiellt sparande	4	0	6	5	6	9	12	17
Procent av BNP	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3
Finansiell nettoställning	1 347	1 436	1 406	1 419	1 500	1 529	1 562	1 599
Procent av BNP	30,7	31,4	29,4	28,7	29,4	28,8	28,3	27,8

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A26 Kommunsektorns finanser

Miljarder kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Inkomster	1 015	1 078	1 118	1 145	1 173	1 207	1 248	1 294
Skatter	670	699	729	754	778	805	837	871
Kommunal fastighetsavgift	16	17	18	18	18	19	20	21
Statsbidrag inkl. kompensation för mervärdesskatt	241	267	274	271	269	271	274	277
Kapitalinkomster	10	12	12	12	14	18	23	27
Övriga inkomster	78	83	86	90	93	94	95	98
<i>Genomsnittlig kommunalskattesats¹</i>	<i>32,10</i>	<i>32,12</i>	<i>32,12</i>	<i>32,20</i>	<i>32,20</i>	<i>32,20</i>	<i>32,20</i>	<i>32,20</i>
Utgifter	1 040	1 089	1 148	1 187	1 233	1 297	1 350	1 409
Transfereringar	88	84	86	88	90	93	96	99
Hushåll	43	43	44	44	45	46	48	49
Övriga transfereringar	45	41	42	44	45	47	48	50
Konsumtion	854	892	935	968	1 007	1 063	1 108	1 157
Investeringar med mera	94	108	121	123	126	127	127	130
Kapitalutgifter	5	5	6	7	9	14	18	22
Överföring till hushållen²	0	0	0	0	-25	-57	-74	-92
Finansiellt sparande	-25	-11	-29	-41	-35	-32	-28	-23
<i>Procent av BNP</i>	<i>-0,6</i>	<i>-0,2</i>	<i>-0,6</i>	<i>-0,8</i>	<i>-0,7</i>	<i>-0,6</i>	<i>-0,5</i>	<i>-0,4</i>
Finansiell nettoställning	-60	-63	-86	-121	-149	-173	-193	-208
<i>Procent av BNP</i>	<i>-1,4</i>	<i>-1,4</i>	<i>-1,8</i>	<i>-2,4</i>	<i>-2,9</i>	<i>-3,3</i>	<i>-3,5</i>	<i>-3,6</i>

¹ Procent. ² Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar. I tabellen är statsbidragen till kommunsektorn beräknade enligt oförändrade regler. I den mån som statsbidragen till kommunerna ökas i förhållande till oförändrade regler kommer den beräkningstekniska överföringen från kommunsektorn till hushållen öka i motsvarande grad genom mindre omfattande höjningar av det kommunala skatteuttaget (eller eventuellt ökat ekonomiskt bistånd). Eftersom den beräkningstekniska överföringen från staten till hushållen minskar i motsvarande grad kommer den totala beräkningstekniska överföringen från offentlig sektor till hushållen, som redovisas i tabell A23, vara oförändrad.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A27 Offentliga sektorns inkomster vid oförändrade skatteregler

Procent av BNP

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hushållens direkta skatter	15,9	16,0	15,7	15,3	15,5	15,4	15,2	15,2
Företagens direkta skatter	2,9	2,9	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7
Arbetsgivaravgifter ¹	12,1	12,2	12,3	12,3	12,3	12,3	12,3	12,3
Mervärdesskatt	9,2	9,3	9,3	9,1	9,1	9,1	9,1	9,1
Punktskatter	2,3	2,2	2,2	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1
Övriga skatter	1,8	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
Skattekvot²	44,2	44,3	43,9	43,2	43,4	43,2	43,1	43,1
EU-skatter ³	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Övriga inkomster ⁴	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,1	4,1	4,1
Offentliga sektorns primära inkomster	48,2	48,4	48,0	47,2	47,5	47,2	47,1	47,0
Kapitalinkomster	1,5	1,4	1,5	1,4	1,5	1,6	1,8	1,9
Offentliga sektorns inkomster	49,7	49,8	49,5	48,7	49,0	48,9	48,9	49,0

¹ Arbetsgivar- och egenföretagaravgifter samt särskild löneskatt. ² Skattekvoten beräknas som totala skatter, inklusive EU-skatter, dividerat med BNP. ³ Skatter till EU, ingår i skattekvoten men inte i den offentliga sektorns inkomster. ⁴ Bland annat transfereringar från utlandet och från a-kassorna.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A28 Offentliga sektorns utgifter vid bibehållet åtagande i de offentliga välfärdstjänsterna och oförändrade regler för transfereringarna

Procent av BNP

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Offentlig konsumtion	26,3	26,1	26,2	26,0	26,3	26,6	26,7	26,8
Transfereringar	17,5	17,2	17,1	16,9	16,8	16,6	16,4	16,2
Hushåll	14,2	13,9	13,7	13,6	13,4	13,2	13,0	12,8
Företag	1,9	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
Utland	1,4	1,4	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
Offentliga investeringar	4,3	4,5	4,7	4,6	4,6	4,6	4,5	4,4
Offentliga sektorns primära utgifter	48,0	47,8	48,0	47,6	47,7	47,8	47,5	47,4
Kapitalutgifter	0,6	0,5	0,6	0,6	0,7	0,8	1,0	1,1
Offentliga sektorns utgifter	48,6	48,3	48,6	48,2	48,4	48,6	48,5	48,5

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A29 Transfereringar från den offentliga sektorn till hushållen vid oförändrade regler för transfereringarna

Procent av BNP

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Pensioner ¹	7,8	7,7	7,6	7,6	7,5	7,4	7,4	7,3
Varav inkomstpension	6,4	6,4	6,3	6,3	6,3	6,2	6,2	6,1
Arbetsmarknad ²	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5
Ohälsa ³	1,9	1,7	1,6	1,6	1,5	1,4	1,3	1,3
Familj och barn ⁴	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,6
Studier ⁵	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Ekonomiskt bistånd ⁶	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Övrigt ⁷	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4
Transfereringar till hushållen	14,2	13,9	13,7	13,6	13,4	13,2	13,0	12,8

¹ Inkomst- och tilläggspension, garantipension, efterlevandepension, offentliganställdas avtalspensioner och bostadstillägg till pensionärer. ² Ersättning vid arbetslöshet, aktivitetsstöd, etableringsersättning och lönegaranti. ³ Sjuk- och rehabiliteringspension, aktivitets- och sjukersättning, arbetsskadeersättning, handikappersättning. ⁴ Föräldrapenning, barnbidrag, vårdbidrag, bostadsbidrag. ⁵ Studiebidrag och övrig studiehjälp. ⁶ Socialbidrag. ⁷ Assistansersättning och äldreförsörjningsstöd samt övriga transfereringar till hushåll.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A30 Inkomstindex, balansindex, inkomstpensioner och balanstal

Procentuell förändring om inget annat anges

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Inkomstindex	2,0	3,7	1,5	3,1	2,8	2,9	3,2	3,4
Balansindex	5,9	4,4	2,6	3,1	2,8	2,9	3,2	3,4
Balanstal ^{1, 2}	1,038	1,007	1,013	1,012	1,017	1,014	1,012	
Nominell inkomstpension³	4,2	2,8	1,0	1,4	1,2	1,3	1,6	1,8

¹ Nivå. ² Från och med 2017 avses dämpat balanstal enligt Pensionsmyndigheten som anger pensionssystemets tillgångar i förhållande till dess skulder två år före respektive år. ³ Procentuell förändring av balansindex minus 1,6 procentenheter.

Källor: Pensionsmyndigheten och Konjunkturinstitutet.

Tabell A31 Statens budgetsaldo och skuld

Miljarder kronor respektive procent av BNP

	2016	2017	2018	2019	2020
Budgetsaldo	85,3	61,8	99,9	61,9	0,9
Avgränsningar	18,2	5,5	3,8	5,9	1,0
Försäljning av aktier med mera	-0,2	0,0	-2,1	0,0	0,0
Extraordinära utdelningar	-2,1	-0,1	-0,2	0,0	0,0
Delar av Riksgäldens nettoutlåning	27,8	11,6	11,6	8,7	8,5
Övriga avgränsningar	-7,2	-6,0	-5,5	-2,8	-7,4
Periodiseringar	-40,6	9,0	-34,7	-8,6	57,5
Varav: Skatteperiodiseringar	-31,4	11,6	-30,8	-16,3	44,3
Ränteperiodiseringar	-8,3	-3,5	1,0	7,5	13,0
Övrigt	6,7	3,6	-0,5	-0,5	-0,5
Finansiellt sparande i staten	69,7	79,9	68,5	58,7	58,9
Statens lånebehov ¹	-85,3	-61,8	-99,9	-61,9	-0,9
Värdeförändringar i statsskulden	25,0	35,0	-23,4	-38,4	-13,4
Statsskuldens förändring	-60,3	-26,8	-123,3	-100,3	-14,3
Statsskuld	1 292	1 265	1 142	1 042	1 027
<i>Procent av BNP</i>	<i>29,5</i>	<i>27,6</i>	<i>23,9</i>	<i>21,1</i>	<i>20,1</i>

¹ Statens lånebehov är lika med budgetsaldot med omvänt tecken.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksgälden, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A32 Utgiftstak för staten vid nominellt oförändrade statsbidrag samt oförändrade regler för transfereringarna

Miljarder kronor om inget annat anges

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Utgiftstak för staten	1 215	1 274	1 337	1 351	1 388	1 430
<i>Procent av potentiell BNP</i>	<i>27,9</i>	<i>28,1</i>	<i>28,4</i>	<i>27,5</i>	<i>27,3</i>	<i>27,0</i>
Takbegränsade utgifter	1 184	1 229	1 282	1 304	1 333	1 370
<i>Procent av potentiell BNP</i>	<i>27,2</i>	<i>27,1</i>	<i>27,2</i>	<i>26,6</i>	<i>26,3</i>	<i>25,9</i>
Budgeteringsmarginal	31	45	55	47	55	60
<i>Procent av takbegränsade utgifter</i>	<i>2,6</i>	<i>3,7</i>	<i>4,3</i>	<i>3,6</i>	<i>4,1</i>	<i>4,3</i>

Källor: Ekonomistyrningsverket, Finansdepartementet och Konjunkturinstitutet.